

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ,
ΑΠΟ ΤΟΥ 1931 ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΙΝ ΑΥΤΗΣ
ΛΗΦΘΕΝΤΑ ΜΕΤΡΑ

ΥΠΟ

Δ. ΠΑΝΟΥ

I. 'Ιστορικὸν αἷτιον τῆς κρίσεως

Μελετῶντες τὴν οἰκονομικὴν κρίσιν τῆς Γερμανίας, ἥτις κατὰ τὸν 'Ιούλιον 1931 ἔλαβε μορφήν τόσον ὀξεῖαν, ὥστε ὀλίγου δεῖ νὰ σημάνῃ τελείαν καταστροφὴν, δέον ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς εὐημερίας, ἥτοι εἰς τὸ ἔτος 1927. Διότι ὅπως εἰς στιγμὰς οἰκονομικῆς κρίσεως ὑπάρχουν λανθάνουσαι δυνάμεις ἱκαναὶ νὰ ἐπιφέρωσι βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἐνὸς τόπου οὕτω καὶ εἰς ἐποχὰς οἰκονομικῆς εὐεξίας εὐρίσκειται ἤδη ἀποτεθιμένος ὁ σπῆρος τῆς κρίσεως.

'Εκωφελουμένη ἡ Γερμανία τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπεργίας τῶν ἀνθρακωρυχείων, ἥτις παρέλυε τελείως τὴν ἀγγλικὴν οἰκονομίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ πραγματοποιοῦσα κέρδη λίαν σημαντικὰ, ἐφρόντισε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ πρόγραμμά της, τῆς ἐπουλώσεως τουτέστιν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῆς μεταπολεμικῆς ἐποχῆς πληγῶν της, τῆς κινητοποιήσεως τοῦ βιομηχανικοῦ της μηχανισμοῦ ἀλλὰ καὶ τῆς κατ' ὀρθολογιστικὸν τρόπον διοργανώσεώς του, ἵνα, ἀφ' ἐνὸς μὲν δώσῃ ἐργασίαν εἰς τὸν πληθυσμὸν της, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγικότητός του δυνηθῇ δι' ἐντατικωτέρας ἐξαγωγῆς νὰ καταβάλῃ τὰς δυνάμεις τῶν συνθηκῶν ἐπιβληθείσας ἐπανορθώσεις.

Ἡ γερμανικὴ βιομηχανία κατέβαλε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην προσπάθειάς πράγματι ὑπερανθρώπους, τιμῶσας ἀσφαλῶς τοὺς τε συλλαβόντας τὴν ιδέαν ὡς καὶ τοὺς πραγματοποιήσαντας ταύτην, ὁ δίκαιος ὅμως αὐτὸς ἔπαινος δὲν πρέπει νὰ γίνῃ αἰτία ὅπως παραιτηθῇ τις τῆς διασαφηνίσεως τῶν σκοτεινῶν σημείων τῆς κολοσιαιᾶς διοργανωτικῆς ταύτης ἐργασίας καὶ τῶν σφαλμάτων ἃ τινὰ διεπράχθησαν.

Τὸ κυριώτερον σφάλμα ἦτο πράγματι ἡ ὑπερσυγκέντρωσις κεφαλαίων, ὁ ὑπερκαπιταλισμὸς διὰ τῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, ὅστις βεβαίως μόνον ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἢ τοῦλάχιστον τοῦ περιορισμοῦ τοῦ συναγωνισμοῦ ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ καὶ δὴ μέσφ τῶν ἀμειβῶν οἰκονομικῶν συνεννοήσεων τῶν ὁμοειδῶν ἐπιχειρήσεων (Καρτέλ). Καὶ ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν ἐγένοντο ἀμέσως αἰσθητὰ

τὰ σφάλματα. Ἡ γερμανικὴ βιομηχανία δὲν ἐπρόσεξε ὅτι ἡ ἔλλογος, ὀρθολογισμένη ὀργάνωσις ἢ ἐπὶ τῆς συγχωνεύσεως τῶν ἐπιχειρήσεων βασιζομένη τότε μόνον εἶναι ἱκανὴ νὰ φέρῃ ἀνεξαιρέτως εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα, ὅταν γίνεται διὰ διαλογῆς τῶν καλλιτέρων, μᾶλλον παραγωγικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ κατὰ τὸν ἀγῶνα τῶν ἀσθενεστέρων ἀπὸ ἀπόψεως ἀποδοτικότητος στοιχείων.

Κατὰ τὰς συγχωνεύσεις ταύτας ἡ νοῦν το ἄνευ σχεδὸν οὐδεμιᾶς ἐκλογῆς αἱ ἐπιχειρήσεις χωρὶς νὰ ἐξετάζωνται ἐὰν αἱ βάσεις ἦσαν ὑγιεῖς ἢ οὐ. Ἐκεῖ ὅπου ἀνεκαλύπτοντο σφάλματα μειοῦντα τὴν ἀπόδοσιν τῆς ὀρθολογιστικῆς ὀργανώσεως ἐδοκιμάζετο ἡ ὁδὸς τῆς ἐπιχορηγήσεως, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε αἱ ἀσθενεῖς ἐπιχειρήσεις νὰ ἀφίεντο εἰς τὴν τύχην των ἵνα ἀποθάνωσι τὸν φυσικὸν αὐτὸν θάνατον. Καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀπασχολήσεως ἐργατικῶν χειρῶν, αἴτινες ἄλλως πως θὰ ἐπεβάρυνον τὴν οἰκονομίαν ἀνεβάλλετο ἀλλὰ δὲν ἀπεφεύγετο ὀριστικῶς ἢ κρίσις ἢ ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης ἐν πολλοῖς προερχομένη.

Ἡ συγκριτικὴ κλίμαξ διὰ τυχὸν ἐπιτυχῆ ἔλλογον διοργάνωσιν εἶναι ἡ ἀΐξησις τῆς ἀποδοτικότητος ἀφ' ἑνὸς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐλάττωσις τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων, ἦν ὠφέλειαν κέκτηται ἡ ἐθνικὴ οἰκονομία—ἡ κατανάλωσις.

Ὅπου δὲν ἐπιτυγχάνεται τοῦτο δύναται μετ' ἀσφαλείας νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ ρασιοναλιζασιὸν ἀπέτυχε.

Πράγματι δὲ μόνον εἰς ὀρισμένας, ὀλιγαριθμοὺς περιπτώσεις εἶχεν ἐπιτευχθῆ ὁ σκοπὸς τῆς τε πτώσεως τῶν τιμῶν καὶ τῆς αἰξήσεως τῶν κερδῶν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἢ διὰ νὰ εἶναι τις ἀκριβέστερος οἱ φορεῖς τῆς ὀρθολογιστικῆς κινήσεως ἐφρόντισαν διὰ καταλλήλων ἐνεργειῶν, ὥστε ἐκεῖ μὲν ὅπου ἐνεφανίζετο ὁ κίνδυνος τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν νὰ προλαμβάνηται διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ ποσοστοῦ τῆς παραγωγῆς (Quoten Kartell) διὰ τῆς δημιουργίας δὲ λανθανόντων ἀποθεματικῶν ἢ προκαταβολικῆς ὑλικῆς βραβεύσεως τῶν ὑπηρεσιῶν των πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις, ὧν προΐσταντο, νὰ ἐλαττωῦται τὸ ἐπίσημον κέρδος τῆς ἐπιχειρήσεως. Οὕτω ἐξ 850 ἐπιχειρήσεων κατὰ τὸ 1926-27 αἱ 309 δὲν ἔδωσαν μέρισμα ἦτοι 36.4 ο]ο, εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανίαν ἀνθρακὸς καὶ σιδήρου ἀπὸ 157 ἐταιρείας αἱ 61 ἦτοι 39 ο]ο δὲν ἔδωσαν μέρισμα. Εἰς τὴν ἐξευγενιστικὴν βιομηχανίαν ἀπὸ 473 αἱ 217 ἦτοι 46 ο]ο κ.ο.κ.

Βεβαίως εἰς τὸ γεγονός τοῦτο σπουδαῖον ρόλον ἔπαιξεν ἡ ἐπιβάρυνσις τῶν ἐπιχειρήσεων μετὰ κοινωνικὰ λεγόμενα βάρη (κοινωνικαὶ ἀσφάλειαι κλπ.) ἀφοῦ ἡ ἐπιβάρυνσις ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης κατὰ τὸ :

1913	ἀνήρχετο	εἰς	1.430	ἑκατομ	μάρκα
1925	»	»	2.928	»	»
1926	»	»	4.259	»	»
1927	»	»	4.700	περίπου	ἑκατομ. μάρκα, ἢ καὶ

τοὺς φόρους (ὑπελογίσθη διὶ ἢ διὰ τὰ δύο ἄνω αἰτίας ἐπιβάρυνσις τῆς οἰκονομίας ἠϋξήθη ἀπὸ 53 δισεκατομμύρια μάρκα κατὰ τὸ 1913 εἰς 18.5 δισεκ. μάρκα κατὰ τὸ 1927) καὶ ἡ δικαιολογία αὕτη διαρκῶς ἐπαναλαμβάνετο κατὰ τὸν δημόσιον ἀπολογισμὸν τῶν ἡγητόρων τῆς οἰκονομίας χωρὶς ὅμως ἡ ἐπανάληψις αὕτη νὰ δίδῃ καὶ μεγαλυτέραν βαρύτητι τοῦ ἐπιχειρήματος ἐκείνης τοῦλάχιστον ἢν πράγματι κατεῖχε.

Ἄπο τῆς ἐποχῆς δὲ ἐκείνης ἄρχεται καὶ ἡ μεμονωμένη μὲν ἄλλ' ἀἰσθητὰ κριτικὴ κατὰ τῶν καρτέλ καὶ ἡ αἰτήσεις διεξαγωγῆς ἐλέγχου τῶν οἰκονομικῶν συνεννοήσεων τῆς βιομηχανίας, διότι ἄλλως καρτέλ μὲ μόνον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τῆς διατηρήσεως καὶ μάλιστα καὶ ὑψώσεως τῶν τιμῶν στεροῦνται ἠθικῆς βίσεως καὶ εἶναι πάντως ἀντιοικονομικά.

Ἡ χρηματοδοτήσεις τῆς ὀρθολογιστικῆς διοργανώσεως ἐγένετο ἐν μέρει μὲν, ὡς ἐλέχθη ἐκ τῶν κεφαλαίων, ἅτινα ἐκέρδισεν ὁ γερμανικὴ βιομηχανία, παραμείνασα ἔνεκα τῆς ἀγγλικῆς ἀπεργίας, ἄνευ σημαντικοῦ συναγωνισμοῦ εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς καὶ ἄλλας ἀγοράς. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ δημιουργία κεφαλαίων ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Γερμανίᾳ δὲν ἐπ' ἤρκει πρὸς κάλυψιν τῶν ἠϋξημένων ἀναγκῶν τῆς ἐγένετο προσφυγὴ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅπερ διὰ λόγους ἐπικερδεστέρας τοποθετήσεως τῶν κεφαλαίων του ὑπὸ τὸν τύπον μάλιστα βραχυπροθέσμων δανείων ἀλλὰ καὶ διότι παρακολουθοῦν τοῦτο τὰς τεχνικὰς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ρασιολιζασιὸν γενομένης γερμανικὰς προόδους εὐχαριστῶς ἐνεπιστεῦετο τὰ κεφάλαιά του εἰς ὀφειλέτην μὲ τὴν ζωτικότητα καὶ σφριγος. Ἦσαν δὲ αἱ ἀνάγκαι τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας εἰς ξένον κεφάλαιον τεραστιαι, διότι προσετέθη καὶ ἡ ζήτησις ἐκ μέρους τῶν διαφόρων κρατῶν, τῶν πόλεων, δήμων καὶ κοινοτήτων ὡς καὶ τῶν φιλανθρωπικῶν, ψυχαγωγικῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν ἀκόμη ὀργανώσεων, διότι ἅπαντες ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀναδημιουργίας εὐρικόμενοι καὶ ἐν τῇ ἀμίλλῃ ὅπως ἕκαστος βελτιώσῃ ἐπὶ τὸ νεωτεριστικώτερον, ἀναδιοργάνωσιν καὶ ἐξωραίσῃ τὰς ἐγκαταστάσεις του ἔσπευδε ἄνευ ὑπολογισμοῦ τῆς μελλοντικῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ του νὰ συνάψῃ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ δάνειον κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς δολλάρια.

Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηκολούθησε μέχρι τοῦ 1929, τότε δὲ ἐδημιουργήθη καὶ νέον διὰ τὴν χώραν ἐπάγγελμα τῶν ταξειδιωτῶν πρακτόρων διαφόρων ἀμερικανικῶν, ἀγγλικῶν, ἐλβετικῶν καὶ ὀλλανδικῶν χρηματοδοτικῶν οἰκῶν, οἵτινες ἐφρόνιζον διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν ξένων κεφαλαίων ἀλλὰ καὶ δημιουργίαν ζητήσεως νέων τοιούτων. Εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ὀξυδερχείας τοῦ ἐν Βερολίῳ ἐκ μέρους τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἐγκατασταθέντος παρατηρητοῦ-ἐλέγχου Gilber, ὅστις ἤδη κατὰ τὸ 1927 προέβλεπε τὴν μελλοντικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ζητήματος καὶ προφυλακτικῶς καθίστα προσηκτικὴν τὴν τε γερμανικὴν κυβέρνησιν ἀλλὰ καὶ τὸ ξένον, τὸ ἀμερικανικὸν ἰδίᾳ κεφάλαιον. Καλῶς ἐχαρκτηρίσθη

τότε ἡ γερμανικὴ οἰκονομία μὲ ἀναρρωνύοντα εἰς τὸν ὅποιον δὲν ἐδίδοντο δόσεις φαρμάκων καλῶς ἐλεγχόμεναι παρ' ἱατροῦ, ἀλλὰ ἄνευ ἱατρικῆς συμβουλῆς ὅποτε ὑπῆρχεν ὁ κίνδυνος ἀντιδράσεως ἐκ μέρους τοῦ ἀσθενοῦς. Τὸν μόνον ἱατρὸν, ὅστις καὶ ἐπρόβλεψε τὴν κατάστασιν τὸν Gilbert δὲν ἠθέλησαν ὅμως νὰ εἰσακούσωσιν οἱ Γερμανοί.

Ἄλλὰ καὶ ἐκ μέρους αὐτῆς ταύτης τῆς Γερμανίας δὲν ἔλειψαν οἱ ἀντιδρωῦντες εἰς μίαν ἀνεξέλεγκτον ἐκ μέρους τῶν δημοσίων ἀρχῶν σύναψιν δανείου, ὅπως π.χ. ὁ Δρ Schacht διὰ τὸν φόβον τῆς μελλοντικῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ ἰσολογοισμοῦ ξένου συναλλάγματος τῆς χώρας μὲ τόκους καὶ χρεωλύσια, χωρὶς ὅμως νὰ γίνῃ ἀκουστός, μὲ ὑπεροψίαν δὲ καὶ ἔντονον ἀντίδρασιν ἠρηγήθη ἡ ὀργάνωσις τῶν γερμανικῶν πόλεων, ὅπως ὑπαχθῶσιν αὐταὶ ὑπὸ κρατικὸν ἔλεγχον.

Ὑπὸ τὸ κράτος φαινομενικῆς εὐρωστίας αἱ γερμανικαὶ Τραπεζαί, αἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον ἔμεσολάβουν εἰς τὴν ὑπὸ τὸν τύπων βραχυπροθέσμων δανείων καὶ πιστώσεων χρηματοδότησιν τῆς γερμανικῆς οἰκονομίας ὑπέπεσαν εἰς ἀσυγχώρητον λάθος, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἵνα ἀποφευχθῇ μακροπρόθεσμος ὑποδούλωσις τῆς οἰκονομίας ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἦτο εὐθηνώτερον ἐδανείζοντο βραχυπροθέσμως χωρὶς ἐξ ἀντιθέτου νὰ δώσωσι τὴν ἀπαιτουμένην προσοχὴν εἰς τὸ ζήτημα τῆς ρευστοποιήσεως τῶν προηγουμένων πιστώσεων, ἀποβλέπουσαι κυρίως εἰς τὸ διὰ τῆς μεσολαβήσεως προσπορισμὸν κερδῶν.

Αἱ χορηγούμεναι πιστώσεις ἐχρησιμοποιοήθησαν πολλάκις διὰ σκοποὺς οὐχὶ παραγωγικοὺς, παροϊμώδης δὲ ἡ τάσις ἐκάστης πόλεως ἢ κοινότητος εἰς τὴν κατασκευὴν πολυτελῶν σχολικῶν κυρίων, μουσείων, πάρκων, γυμναστηρίων κλπ., δαπάναι αἵτινες ἄλλωστε τόσον δυσμενῶς διέθεσαν τοὺς ξένους καὶ ἰδίᾳ τοὺς γαλλικοὺς κύκλους. Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖ ὅπου ἐγένετο παραγωγικὴ διάθεσις τῶν κεφαλαίων ὅπως διὰ τὴν ρασιοναλιζασίον τῆς βιομηχανίας ἢ ἀργότερον ἐπελθούσα παγκόσμιος κρίσις ἢ μείωσις τῆς καταναλωτικῆς δυνάμεως τῆς τε ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἀγορᾶς δὲν ἄφισε εὐκαιρίαν τῆς κατὰ 1000)ο ἐκμεταλεύσεως τοῦ τεχνικῶς βελτιωθέντος βιομηχανικοῦ μηχανισμοῦ ὅποτε καὶ μόνον θὰ ἐγένετο καταφανῆ τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα ἐκ ταύτης κατὰ τρόπον ὥστε ἡ βιομηχανία εὐρέθη ἐπιβεβαρωμένη μὲ τεράστια βάρη καὶ δὴ ὑπὸ σχετικῶς δυσμενεῖς ὄρους ἀναληφθέντας χωρὶς ἢ ἐπιστροφή τῶν κεφαλαίων νὰ ἦτο δυνατὴ καὶ δὴ εἰς βραχείας προθεσμίας,

Ὅταν λόγῳ τῆς διεθνοῦς κρίσεως ἐγένετο ἔναρξις ἐξασκήσεως πιέσεως πρὸς ἐπιτροφὴν μέρους τῶν χορηγηθέντων εἰς τὰς Τραπεζὰς κεφαλαίων καὶ ἰδίᾳ διὰ ψυχολογικοὺς λόγους μετὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ Σεπτεμβρίου 1930 ἤρχισαν νὰ ἀποσύρωνται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν σημαντικὰ χρηματικὰ ποσά, ἐδημιουργήθη δυσμενὴς ἀτμόσφαιρα. Ἡ Γερμανικὴ Ἐκδοτικὴ Τραπεζα, ἥτις ἀπέναντι τῶν ξένων πιστῶν ἔπαυσε τὸν ῥόλον ἐγγυητοῦ διὰ τὰς γερμανικὰς Τραπεζὰς δὲν ἔσπευσε,

ἀφ' ἑνὸς μὲν ἵνα μὴ δημιουργήσῃ ἐσωτερικὴν κρίσιν εἰς τὰς βιομηχανίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἤλπιζε νέαν οικονομικὴν ἀρωγὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, νὰ λάβῃ τὰ ἐπιβεβλημένα ἐκ τῶν περιστάσεων μέτρα, τοῦ περιορισμοῦ τούτεστι τῶν πιστώσεων καὶ τῆς ἀυξήσεως τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου.

Ἡ κρίσις, ὅθεν, ἐπεξετάθη ἔτι περὶ σφόδρον κατὰ τὰ ἄρχαίς Ἰουλίου, ὅταν πλέον ἐν μεγάλῃ κλίμακι τὸ ἐξωτερικὸν ἤρχισε νὰ ἀποσύρῃ τὰ κεφάλαιά του, πρᾶγμα ὅπερ ὀλίγον ἔλειψε νὰ προκαλέσῃ πανικὸν εἰς τὸ ἀποταμιεῦον κοινὸν καὶ νὰ ἀγάγῃ τὴν χώραν εἰς οικονομικὴν καὶ πολιτικὴν καταστροφὴν. Αἱ Τράπεζαι μὴ δυνάμεναι νὰ ρευστοποιήσουν τὰς χορηγηθείσας εἰς τὰς βιομηχανίας πιστώσεις εὐρέθησον πρὸ ἀδιεξόδου, θῦμα δὲ πρῶτον ὑπῆρξε ἡ Darmstädter und Nationalbank (Danatbank) ἧς ἔκλεισε τὰς πύλας της διὰ τὸ κοινὸν τὴν 12ην Ἰουλίου, κατόπιν δὲ καὶ ἡ Dresdner Bank. Ἐλλείπει δὲ τῆς ἀπαραιτήτου ἀλληλεγγύης τῶν ἄλλων μεγάλων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων (ἀγωνιζομένων ἄλλως τε καὶ αὐτῶν νὰ κρατήσωσι τὰς ἰδίας αὐτῶν ὑποστάσεις) ἠναγκάσθη τὸ Reich, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τῶν διαφόρων ἀναγκαστικῶν ὀνομασθέντων διαταγμάτων νὰ κλείσῃ προσακαίρως, τραπέζας καὶ ταμιευτήρια καὶ προλάβῃ οὕτω τὴν ὁμαδικὴν ἀνάληψιν τῶν καταθέσεων, ὅπως ἅπαντα τὰ ἰδρύματα ταῦτα θὰ εὐρίσκοντο πρὸ ἀδυναμίας ἐπίσης, δὲ καὶ τὸ χρηματιστήριον, ὅπως ἀποφρευθῆ ἢ ἔξαλλος κερδοσκοπία ἐπὶ τῶν χρεωγράφων καὶ μετοχῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ γίνῃ ἐγγυητὴς διὰ τὸ ποσὸν τῶν 300 ἑκατομμυρίων μάρκων ἔναντι τῆς Danatbank πρὸς καθυσήχασιν τῶν καταθετῶν τῆς Τραπεζῆς ταύτης.

Εἰς τὴν κατάστασιν τῆς 15ης Ἰουλίου 1931 τῆς Reischebank παρουσιάζεται διὰ πρώτην φορὰν ἡ ὑπέρβασις τοῦ κατωτάτου ὀρίου καλύμματος καὶ δὴ εἰς 35.8 ἀντὶ 40)ο τοῦ ὀρίου καὶ τοῦτο δὲ μόνον χάρις εἰς λογιστικὰς μεταγραφὰς ἀφοῦ ἡ Reichsbank ἔκαμε χρῆσιν 100 ἑκατομ. δολλαρίων προεξοφλητικῆς πιστώσεως ἐκ μέρους τῶν μεγάλων ἐκδοικῶν τραπεζῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ ὡς καὶ δανείου ἐκ 50 ἑκατομ. δολλαρίων παρὰ τῆ Γερμανικῆ Προεξοφλητικῆ Τραπεζῆ Χρυσοῦ. Τὸ δελτίον ἐδείκνυε ἐλάττωσιν τοῦ ξένου συναλλάγματος κατὰ 300 ἑκατομ. μάρκα ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τελευταίαν ἑβδομάδα μειωθέντος οὕτω τοῦ λ)σμοῦ συναλλάγματος καλύματος 125 περίπου ἑκατομμύρια μάρκα. Ἀνάλογος ἦτο ἡ μείωσις τοῦ λ)σμοῦ πιστωτῶν παρὰ ταῖς Τραπεζαίς, ὅπερ ἔγινε αἰτία τῆς ἀκινήτοποιήσεως καὶ τέλος τῆς στάσεως τῶν πληρωμῶν παρὰ τῆ Danatbank. Ἐνῶ κατὰ τὸν Μάϊον ὁ ἐν λόγῳ λ)σμός ἐδείκνυε ἐλάττωσιν κατὰ 288 ἐκ. μάρκα κατὰ τὸν Ἰούνιον ἐπῆλθε τοιαύτη κατὰ 11 δισεκ. μάρκα ἤτοι 10.70)ο τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ τοῦ παρελθόντος μηνός. Τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν ἀπώλεσεν ἡ Danatbank (17.20)ο ἐνῶ αἱ μικρότεραι τράπεζαι ἀπώλεσαν μόνον 5.90)ο, ὅπερ σημαίνει ὅτι κυρίως ἀπεσύρθησαν αἱ ξέναι πιστώσεις, αἵτινες εἶχον δοθῆ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς μεγάλας Τραπεζαίς.

Ἐάν κατά τὸν ὑπολογισμὸν αὐτὸν συνυπολογισθῶν καὶ αἱ κρατικὸν χαρακτῆρα ἔχουσαι τράπεζαι ὡς καὶ αἱ συμψηφιστικαὶ (Girozentralen) τοιαῦται τότε ἀπώλεσαν κατὰ τὸν Ἰούνιον 1931 περὶ τὰ 1.7 δισεκ. μάρκα ἤτοι 9.500, ἐν τῷ δὲ τῶν τελευταίων 12 μηνῶν τρία καὶ ἥμισυ ὀλόκληρα δισεκατομμύρια. Ἡ σύγκρισις τῆς κατανομῆς τῶν πιστώσεων δεικνύει ὅτι ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ ποσὸν ἀπωλέσθη ἀπὸ τὰς 3μηνους τοιαύτας ἐνῷ αἱ βραχύτεραι (7 αἴφνης ἡμερῶν) ὡς καὶ ἄλλαι μᾶλλον μακροπρόθεσμοι πιστώσεις ἔμειναν ἀδίκτοι.

Αἱ δι' ὀπισθογραφίσεως γραμματίων ὑποχρεώσεις τῶν τραπεζῶν ηὔξήθησαν ἐξ ἀντιθέτου κατὰ 956 ἐκ. μ. ἀνελοῦσαι ἐν συνόλῳ εἰς 1515 ἐκ. μάρκα.

Ἐκ τῆς κινήσεως τῶν λησμῶν τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐμφαίνεται ἄλλως τε ἢ ἐπελθοῦσα ἀκίνητοποίησις τῶν κεφαλαίων τῶν τραπεζῶν. Ὁ λησμὸς «χρεῶσαι» ἠλαττώθη κατὰ 66 ἐκ. μάρκα μόνον τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ κ. τελεθόντιος οὕτω εἰς 5.7 δισεκατ. μάρκα, αἱ παρὰ ταῖς ἀνταποκριτρίαις ἐξωτερικοῦ καταθέσεις ἠλαττώθησαν κατὰ 171 ἐκατ. εἰς 686 ἐκ. μάρκα, τὸ ποσὸν τῶν ἐπιταγῶν καὶ γραμματίων κατὰ 634 εἰς 1914 ἐκ. μάρκα. Ἐκ τῆς κινήσεως ταύτης ἐμφαίνεται ὅτι αἱ τράπεζαι ἐστρώθησαν εἰς τὰς κρίσιμους ταύτας ἐποχὰς πρὸς τὴν Reichsbank, ἣς καὶ ἔσχεν ὄλον τὸ βάρος τῶν ἀντιζῶν ἡμερῶν.

Ἡ ἀπώλεια εἰς καταθέσεις παρὰ ταῖς τραπεζαῖς ἐξακολούθησε καὶ κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον (μέχρι τοῦ κλεισίματος αὐτῶν) οὕτω δὲ ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τῆς κρίσεως αἱ τράπεζαι ἔχασαν τὸ 250/0 τῶν καταθέσεων αἱ δὲ μεγάλαι τράπεζαι τοῦ Βερολίνου ἀπώλεσαν κατὰ τὸ ἐτήσιον διάστημα ἀπὸ 31.7.30—31.7.31 τέσσαρα περίπου δισεκατομμύρια μάρκων εἰς καταθέσεις ἐκ τῶν ὁποίων 2.2 δισεκατομμύρια κατὰ τοὺς δύο μῆνας Ἰουνίου καὶ Ἰουλίου, 1931

Κατόπιν τῶν γεγονότων τούτων ἐπῆλθεν ὡς γνωστὸν συμφωνία μεταξὺ τῶν διεθνῶν τραπεζικῶν κύκλων ὅπως μὴν ἀρθῶσι μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου 1932 αἱ εἰς τὴν Γερμανίαν χορηγηθεῖσαι πιστώσεις (συμφωνία ἀνανεωθεῖσα ἔκτοτε) ἢ δὲ κατὰ τὸ θέρος 1931 συσταθεῖσα ἐπιτροπὴ τῆς Τραπεζῆς Διεθνῶν Διακανονισμῶν τῆς Βασιλείας πρὸς ἐξέτασιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Γερμανίας πρὸς ὑπολογισμὸν τῶν ὀφειλῶν πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὴν δυνατότητα τῆς ταχείας ἐπιστροφῆς τῶν χορηγηθεισῶν πιστώσεων ἀπεφάνθη ὅτι τοῦτο δὲν θὰ ἦτο δυνατόν, ἐξέφρασε δὲ μάλιστα τὴν γνώμην, ὅτι διὰ τὴν ἐξυγίανσιν τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τῆς χώρας θὰ χρειασθῆ ἴσως καὶ χορηγήσεις νέων κεφαλαίων ἐκ μέρους τοῦ ἐξωτερικοῦ,

Τοῦτο δὲ ἐγένετο ὑπολογισθέντων τῶν χρεῶν τῆς Γερμανίας εἰς 16 τὸ ὄλον δισεκατομμύρια, ὅσα ἀναφέρει ἡ ἔκθεσις Layton. Ἐκ τῶν ὑπέρτερων ὅμως ἀπεδείχθη, ὅτι τὸ εἰς 550 δισεκατομ. μάρκα ὑπολογισθὲν ποσὸν εἰς βραχυπροθεσίμους πιστώσεις δὲν πρριεῖχε πικρὰ μόνον τὰς πρὸς τὰς τραπεζὰς τοιαύτας, εἰς τὰς ὁποίας ὅμως θὰ ἔπρεπε νὰ προστεθῶσι καὶ αἱ ἀμέσως εἰς τὴν βιομηχανίαν χορηγηθεῖσι καθὼς καὶ τὸ ἐξ ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ χρέος, ἦτοι τὸ ὄλον 11 δισεκατομμύρια μάρκα. Ἐπίσης καὶ τὸ τῶν 9.50 δισεκατομ. μάρκων τῶν μακροπροθέσμων δανείων τῆς ἐκθέσεως Layton ποσὸν δὲν εἶναι ἀκριβές, καθόσον δὲν συνυπολογίζονται καὶ τὰ εἰς Γερμανίαν ἔναντι ὑποθηκῶν εἰς ιδιώτας δοθέντα ποσά. Οὕτω θὰ ἔπρεπε τὰ μακροπρόθεσμα δάνεια νὰ ὑπολογισθῶσι εἰς 10.8 δισεκατομμύρ. μάρκα ἦτι ἐν συνόλῳ 21.8 δισεκατομμύρια μάρκα (κατ' ἄλλους μάλιστα 23.50 δισεκατομ. μάρκα).

Δὲν χρήζει νὰ τονισθῇ ἰδιαιτέρως ὅτι ἐὰν δὲν ἐγένετο ἡ συμφωνία τῆς μὴ ἀναλήψεως τῶν πιστώσεων ἐκ μέρους τοῦ ἐξωτερικοῦ ἢ καταστροφὴ θὰ ἐπύρξατο διὰ τὴν Γερμανίαν πλήρης συμπαρασφύρουσα ἴσως εἰς τὴν ἄβυσσον καὶ ἄλλα κράτη, μεθ' ὧν αἴτη ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου συνεργάζεται ἡ ἐκ μέρους τῶν ὁποίων ἐδανείσθη ἵνα ἀντεπεξέλθῃ εἰς τὰς μεταπολεμικὰς αὐτῆς ἀνάγκας. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν σημοντικὴν βοήθειαν, ἣτις ἐχορηγεῖτο διὰ τῆς κοινῆς αὐτῆς συμφωνίας τῶν ξένων πιστωτῶν ὁ κίνδυνος δὲν ἐξέλειπε οὔτε κἂν ἐμειώθη καὶ ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς τὸ Κράτος, ὅπερ, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τῶν πολυποικίλων ἐγγυήσεων, ἃς ἐχορήγησε πρὸς κινδυνεύοντα πιστωτικὰ ἰδρύματα ἢ ἄλλας οἰκονομικὰς ὀργανώσεις, ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς λήψεως αὐστηρῶν νομοθετικῶν μέτρων ὑπὸ τὸν τύπον ἀναγκαστικῶν διαταγμάτων, περὶ ὧν τὸ δεύτερον μέρος τοῦ σημειώματος τούτου, κατώρθωσε νὰ συγκρατήσῃ τὸν γερμανικὸν λαὸν ἀπὸ μίαν ὁμαδικὴν ἀνάληψιν τῶν οἰκονομιῶν του ἀπὸ τὰς τραπεζὰς νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην ταύτην πρὸς τὰς τραπεζὰς καὶ τὸ νόμισμά του, νὰ διατηρήσῃ τὴν τάξιν καὶ τὴν ἡσυχίαν εἰς τὴν χώραν καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τέλος τὴν ἰδέαν, ὅτι ἐὰν διατηρήσῃ κατὰ τὰς κρίσεις ταύτας στιγμὰς ὁ λαὸς τὴν ψυχραιμίαν του θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ διάβασις τοῦ σκοπέλου τῆς κρίσεως μετὰ τὴν σταθερὰν ἐλπίδα τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως εἰς τὸ μέλλον, ὅπερ ἀσφαλῶς θὰ φέρῃ καλλιτέρας μέρας εἰς τὴν χώραν του.

II

Ἡ μελέτη τῶν αἰτίων τῆς κρίσεως ἐν Γερμανίᾳ θὰ ἔπρεπε ἵνα εἶναι κάπως πλήρης, νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τὴν τῶν ἄλλων χωρῶν, μεθ' ὧν ἡ Γερμανία εὐρίσκεται εἰς οἰκονομικὰς σχέσεις, ἢ ἐξ ὧν ὁπωσδήποτε αὐτὴ οἰκονομικῶς ἐξαρτᾶται, διότι ἡ ἐν Γερμανίᾳ οἰκονομικὴ κρίσις δὲν ἐδημιουργήθη αὐτοτελεῶς ἀλλὰ ἀπετέλεσε μέρος τῆς παγκοσμίου κρίσεως. Τοιαύτη ὅμως ἀνάλυσις τῶν αἰτίων κρίσεως δὲν εἶναι τοῦ παρόντος σημειώματος διότι

ἄλλως τε δὲν ὑπάρχουν ἐνιαῖα οἰκονομικὰ αἷτια ἰσχύοντα δι' ὅλας τὰς χώρας ὅπου ὑφίσταται κρίσις, οὕτως ὥστε ἡ ἀνάλησις τῶν οἰκονομικῶν στοιχείων μιᾶς χώρας νὰ ἐξήσκει διὰ τὴν ἐξαγωγήν γενικῶν συμπερισμάτων. Θὰ ἔπρεπε δὲν νὰ ἐγίνετο ἐξέτασις ἀνὰ ἐκάστην χώραν, χωρὶς ὅμως καὶ τὴν βεβαιότητα, ὅτι καὶ τὰ συμπερίσματά μας θὰ ἠδύναντο νὰ γίνονιν παραδεκτά, δεδομένοι, ὅτι καὶ αἱ γνώμαι τῶν εἰδικῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὰ αἷτια τῆς κρίσεως εἶναι διάφοροι, ἀναλόγως τῆς σκοπιᾶς ἀφ' ἧς γίνονται αἱ σχετικαὶ παρητηρήσεις (θεωροῦναι ἀποδίδουσι τὴν κρίσιν εἰς ὑπερπαραγωγὴν, ὑποκατανάλωσιν, ὑπερκαπιταλισμόν, πληθωρισμόν τῶν πιστώσεων, οἰκονομικοὺς περιορισμοὺς μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατῶν, κρίσις ἀποδιδομένη εἰς τὰς ἐτησίας μεταβολὰς τῶν ἐσοδειῶν τῶν γεωργικῶν προϊόντων, κρίσις νομισματικὴ κ.ο.κ.).

Ἀσφαλῶς αἷτιον πρῶτον τῆς κρίσεως δέον νὰ θεωρηθῆ ἡ πτώσις τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν, ἧτις ἂν καὶ δι' ὠρισμένας ἴλας ἢ προϊόντα δὲν ἦτο καταστρεπικὰ ἐσημεινεν ὅμως κολοσσιαίαν ἐξασθένησιν τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως εἰδικῶς τῶν πέραν τοῦ ὠκεανοῦ χωρῶν διὰ τὴν τροφοδότησιν τῶν ὑποίων μὲ μέσα παραγωγικά ἢ καὶ εἶδη ἐξηυγενισμένα ἦτο πλήρως ἐφοδιασμένα ἢ εὐρωπαϊκὴ βιομηχανία, χωρὶς ὅμως νὰ δύναται νὰ χρησιμοποιεῖται αὕτη ἀρκούντως. Ἐκ τῆς ἀνωμαλίας ταύτης τοῦ διεθνοῦς οἰκονομικοῦ μηχανισμοῦ καὶ τοῦ ἰσοζυγίου μεταξὺ κροσφορᾶς καὶ ζητήσεως προϊόντων δύναται νὰ ἐξαγάγῃ τις σπουδαῖα συμπερίσματα ὅσον ἀφορᾷ τὴν κρίσιν τῆς τε βιομηχανίας, ναυτιλίας κλπ. ὅσον ἀκόμη καὶ τὴν παραγωγὴν γεωργικῶν προϊόντων ἐν Εὐρώπῃ καὶ εἰδικῶν ἐν Γερμανίᾳ,

Ὡς αἷτιον τῆς κρίσεως οἰκονομικῆς ἀλλὰ καὶ πολιτικῆς σημασίας δέον νὰ ἀπαριθμηθῆ ἐπίσης ἡ κατανομή τοῦ χρυσοῦ καὶ ὁ ρόλος, ὃν ἔχουν κληθῆ νὰ παίξουν αἱ μεγάλαι ἐκδοτικαὶ Τράπεζαι ὡς φρουροὶ τῶν νομισματικῶν συστημάτων, ὑπευθύνων διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν αὐτῶν καὶ ὡς φύλακες τῶν διωρῶγων, δι' ὧν μεταφέρονται τὰ κεφάλαια ἀπὸ χώρας εἰς χώραν. Ἡ ἀνισότης τοῦτέστιν εἰς τὴν κατανομήν τοῦ χρυσοῦ καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἀμερικὴ καὶ Γαλλία δὲν θεωροῦν τὸν χρυσὸν συμφώνως πρὸς τὰς κλασσικὰς οἰκονομικὰς παραδόσεις ὡς ρυθμιστὴν τῶν νομισματικῶν ἀξιῶν καὶ τῆς ἀγορᾶς τῶν βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων ἀλλὰ ὡς ὕπλον διὰ τὴν στερέωσιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ μάλιστα τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἀκόμη θέσεως. Διὰ τῆς ὑπερβάσεως τοῦ ἐμπειρικῶς ἢ κατόπιν νόμου ὀρισθέντος ὀρίου τοῦ καλύμματος τῶν νομισμάτων καθυστερεῖται τεράστιον τεῖχος χρυσοῦ, ὅπερ περιορίζει τὴν δημιουργίαν πιστωτικῶν κεφαλαίων πέραν τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἐφικτοῦ ὀρίου, ὅπερ θὰ ἐτίθετο ἐὰν δὲν συνέτρεχον λόγοι πολιτικοί.

Ἐὰν εἰς τοῦτο προστεθῆ ὁ κυβερνητικὸς προστατευτισμὸς ἐκδηλούμενος μέσω μιᾶς σχεδὸν ἀνοήτου δασμολογικῆς πολι-

τικῆς, δεσμεύσεως τῶν μεταναστευτικῶν κινήσεων κεφαλαίου καὶ ἐργάτου, παρὰδόξων ἰδεῶν περὶ αὐταρκειᾶς, ἐξορυξέως τοῦ χρυσοῦ ἐξ ὠρισμένων χωρῶν τῆς γῆς καὶ ἐνταφιασμοῦ τούτου εἰς τὰ ὑπόγεια τῶν ἐκδοτικῶν τραπεζῶν ἄλλων, ὑποστηρίξεως διὰ κολοσσιαίων χρηματικῶν κεφαλαίων τῆς ὀργανωμένης εἰς μεγάλην κλίμακα παρακρατήσεως καὶ ἀποθηκείσεως πρώτων ὑλῶν, διερωτιᾶται τις ἐὰν πράγματι ζητεῖται ἡ παγίωσις οἰκονομικῆς ὀμαλότητος καὶ εὐταξίας ἢ μήπως κάτωθι τοῦ μανδύος πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς συνεννοήσεως τῶν λαῶν κρύπτονται οἱ πλέον ἰδιοτελεῖς σκοποὶ διὰ τὴν δημιουργίαν δυνατῶν ἐθνικῶν πολιτικῶν ὀργανισμῶν ἢ ὁμάδων τοιούτων, αἵτινες ἐπιζητοῦν τὴν οἰκονομικὴν κυριαρχίαν ἐπὶ ὠρισμένων τόπων ἢ ἡπείρων. Ταῦτα δὲ πάντα εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἰδεώδες τοῦ διεθνοῦς καταμερισμοῦ ὡς καὶ τῆς ἐνώσεως τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἐξισορροπήσεως τῆς κυκλοφορίας τοῦ διεθνοῦς κεφαλαίου μέσῳ μιᾶς λογικῆς πολιτικῆς νομοματικῆς καὶ τοποθετήσεως κεφαλαίων.

Ὅτι ἀπειρηθῆθη ἠνωτέρω ὡς αἴτιον τῆς παγκοσμίου κρίσεως ἰσχύει ἐν πολλοῖς καὶ διὰ τὴν Γερμανίαν, ἣς ἡ οἰκονομία στενῶς συνδέεται μετὰ τῆς τῶν ἄλλων μεγάλων χωρῶν. Ἐπιπροσθέτως ἡ χώρα αὕτη ὑπέφερεν ὄχι μόνον ἔνεκα τοῦ ἐπαχθοῦς βίους τῶν ἐπανορθώσεων, αἵτινες εἶχον προσδιορισθῆ τότε ἐπὶ τῇ βίσει τοῦ σχεδίου τοῦ Young ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς κρίσεως τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων καὶ τοῦ χρυσοῦ, ἧς ἀρδὴν μετέβαλε τὰς βάσεις καὶ προϋποθέσεις τοῦ σχεδίου τούτου ἐπανορθώσεων. Δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ὑπολογισθῆ τὸ ποσοστὸν, καθ' ὃ ἡ αἴξησις τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ μετέβαλε τὴν βίσειν τοῦ σχεδίου Young, ἐὰν ὁμως παραδεχθῆ τις αὔξησιν κατὰ 15 ο)ο διὰ τὸ ἔτος 1930—31 τότε ἡ διὰ τὸ ἔτος τοῦτο προσδιορισθεῖσα δόσις ἔναντι ἐπανορθώσεων ἐκ 1817,4 ἐκ. μάρκων ηὔξανετο εἰς 2.020 ἐκ. μάρκ., οὕτως ὥστε ἡ ἀναμενομένη βελτίωσις τῆς θέσεως τῆς Γερμανίας κατόπιν εἰσαγωγῆς τοῦ σχεδίου Young ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παλαιότερον τοῦ Dawes, (2.500 ἐκ. μάρκ.) ἐξεμηδενίζετο (μόνον 410 ἐκ. μ. ὀλιγώτερον). Συγχρόνως δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἡ Ἀμερικὴ, ἧς τελικῶς ἐλάμβανε 60 ο)ο τῶν γερμανικῶν ἐπανορθώσεων ηὔξησε τοὺς ἤδη ὑψηλοὺς δασμούς τῆς κατὰ 5.7 ο)ο, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐδυσκόλευε τὴν γερμανικὴν ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, τὸ μοναδικὸν μέσον ἄλλωστε καταβολῆς τῶν ἐπανορθώσεων, ἐφ' ὅσον ἡ μεταφορὰ τῶν δόσεων τῶν ἐπανορθώσεων εἰς συνάλλαγμα (Transfer) ἦτο ἐπιδυσκολωτέρα ἂν ὄχι ἀδύνατος.

Ὁ προσωρινὴ διακοπὴ τῆς καταβολῆς ἐπανορθώσεων συμφώνως τῇ προτάσει Hoover ἔγινε μάλιστα πρωτοβουλίᾳ τῶν πιστωτικῶν χωρῶν, αἵτινες ὑπὸ τὸ κράτος τῆς κρίσεως εὐφρασκόμενοι οὐδεμίαν προθυμίαν ἠδύναντο νὰ ἐπιδείξωσι πρὸς εἰσαγωγὴν γερμανικῶν προϊόντων βάσει ἢ ἔναντι τῶν ἐπανορθώσεων.

* *

Συνοψίζοντες τὰ αἴτια ὡς καὶ τὸ ἱστορικὸν τῆς κρίσεως ἐν ὀλίγοις παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ παγκόσμιος κρίσις ἔσχεν σοβαρὸν ἀντίκτυπον ἐν Γερ-

μανία, διότι ἔνεκα τῆς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν καταβολῆς ἑπιανορθώσεων, τῶν ὑψηλῶν τόκων καὶ τῆς ἀπὸ τῆς αὐτῆς τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐξωτερικοῦ χρέους ἡ δύναμις ἀντιδράσεως τῆς οἰκονομίας εἶχε σημαντικῶς μειωθῆ. Ἐλάβεν ἐπικίνδυνον χαρακτῆρα, ὅταν ἡ παγκόσμιος πιστωτικὴ κρίσις ἐφθασε μέχρι τῆς πιστωτικῆς οἰκονομίας τῆς Γερμανίας, ἣς αἱ τράπεζαι ὑφίσταντο ὡς ἐκ τούτου δοκιμασίαν ἄγνωστον μέχρι τοῦδε εἰς τὴν νεωτέραν οἰκονομικὴν ἱστορίαν.

Αἱ δονήσεις τοῦ πιστωτικοῦ οἰκοδομήματος ἐπεξετάθησαν ἐφ' ὅλοκληρου τῆς οἰκονομίας καὶ ὠδήγησαν ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων πιστωτικῶν παραγόντων εἰς τὴν ἔλλειψιν πιστωτικῆς ἀσφαλείας καὶ νέον μαρασμὸν εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ κατανομὴν τῶν προϊόντων, οὕτως ὥστε ἡ ἀνεργία προσέβαλε τὸ τρίτον τοῦ συνόλου τῶν ἰκανῶν πρὸς ἐργασίαν καὶ μὴ ἐξουσκούντων αὐτοτελεῶν ἐπιπέδου γερμανῶν. Ζημίαι τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ἔσχον ὡς συνέπειαν ζημίας τῶν ἐν ἀποθήκῃ ἐμπορευμάτων ὡς καὶ τῶν χρεῶν τῶν πελατῶν τῶν ἐπιχειρήσεων. Εἰδικῶς αἱ τράπεζαι εὐρέθησαν εἰς δύσκολον θέσιν, διότι ἵνα διατηρήσωσι κανονικὴν λειτουργίαν τοῦ οἰκονομικοῦ βίου ἦσαν ὑποχρεωμέναι νὰ αὐξήσουν τὰς χορηγούμενας πιστώσεις χωρὶς νὰ ἔχωσι τὴν δυνατότητα τῆς ἐξευρέσεως νέων κεφαλαίων ἀφοῦ αἱ ἀγοραὶ διὰ νέου μετοχῆς καὶ χρεώγραφα ἦσαν νεκραί.

Ἄς ἴδωμεν νῦν ποῖα μέτρα ἐλήφθησαν

III. Τὰ ἀναγκαστικὰ οἰκονομικὰ διατάγματα

Ἀπὸ τῆς 1 Δεκεμβρίου 1930 μέχρι 1 Δεκεμβρίου 1931 ἐξεδόθησαν ἐν ὄλῳ 38 ἀναγκαστικὰ καὶ προεδρικὰ διατάγματα οἰκονομικῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φύσεως (πρὸ τούτων εἶχεν ἐκδοθῆ μόνον τὸ ἀπὸ 26)30 διάταγμα πρὸς κάλυψιν δημοσιονομικῶν, οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν) καὶ ὧν δράσις ἐξικνεῖται ἐπὶ ὅλων τῶν πεδίων τοῦ οἰκονομικοῦ βίου τῆς χώρας. Βεβαίως ὁ κύριος αὐτῶν σκοπὸς ἦτο ἡ θεραπεία νωπῶν πληγῶν, ἃς ἤνοιξεν ἡ κρίσις καὶ ἡ πρόληψις χειροτέρων ὅπως π.χ. ἡ ἀπόφευξις τῆς τελείας διαρροῆς τοῦ νομισματικοῦ καλύμματος τῆς Reichbank, τῆς δημιουργίας τῆς πρὸς τὰς τραπεζὰς κλπ. κεντρικῆ ὁμως γραμμῆ αὐτῶν καὶ ἰδία τῶν κατὰ τὸ φθινόπωρον 1931 ἐκδοθέντων διαταγμάτων ἦτο ἡ ἐκμηδένισις τῆς δυσμενοῦς ἐνεργείας τῶν διαφόρων προστατευτικῶν μέτρων, ἵνα ἔλαβε τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἐξασφάλις εἰς τὴν γερμανικὴν βιομηχανίαν τῆς δυνατότητος τοῦ συναγωνισμοῦ.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι διὰ τῶν διαταγμάτων ἐδημιουργεῖτο καὶ ἀναγκαστικόν, οὕτως εἰπεῖν, σύστημα οἰκονομίας, ἐν ᾧ ἐξ ἀντιθέτου ἡ οἰκονομικὴ ἐξέλιξις ἀτήρει πλήρη ἐλευθερίαν. Ὡς ἐκ τούτου μεγάλην εὐρον ταῦτα ἀντίδρασιν ἐκ μέρους ὠρισμένων οἰκονομικῶν ὅπως καὶ πολιτικῶν κύκλων. Πόσον ὁμως ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκδόσεως τοιούτων ἦτο ἐπιτακτικὴ κείθει ἀκριβῶς τὸ γεγονός, ὅτι πολιτικαὶ τὰ ξεῖς ἐλθοῦσαι ἀργότερον εἰς τὴν ἀρχὴν ἠκολούθησαν καὶ αὐταὶ τὸ παράδειγμα τῶν παρ' αὐτῶν κατακρινόμενων. Πολλάκις δὲ ἐπίσης συνέβη, ὥστε

ἐκ τῶν οἰκονομικῶν κύκλων, οἵτινες ἦσαν ἀντίθετοι πρὸς οἵανδήποτε ἀναγκαστικὴν οἰκονομίαν καὶ ἠρνοῦντο τὴν κρατικὴν ρύθμισιν τῆς ἀγορᾶς ἴσαν πλήρως σύμφωνοι μὲ τὰ μέτρα ταῦτα, ἐφ' ὅσον ἔφφρον δι' αὐτοὺς ἰδιωτικὰ πλεονεκτήματα. Δὲν ἔλειψαν δὲ βεβαίως καὶ αἱ προβλέψεις δυσμενῶν ἐσωπολιτικῶν συνεπειῶν ὡς καὶ ἐπιστημονικαὶ γινῶμαι περὶ ἀντισυνταγματικῆς βάσεως τῶν διαταγμάτων αὐτῶν.

Κατὰ τὴν κριτικὴν τῶν διαταγμάτων αὐτῶν δέον νὰ ἔχη τις ὑπ' ὄψει του, ὅτι ἐξεδόθησαν ἵνα σώσωσι τὴν χώραν εἰς στιγμήν ἀπερτάτης ἀνάγκης, καλύψωσιν ὠρισμένα σφάλματα καὶ προστατεύσωσι τὴν ὁλότητα ἐκ τῆς ἐνεργείας τοιούτων σφαλμάτων. Οὕτω π.χ. συνέβη μὲ τὰς διατάξεις περὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν τραπεζῶν ὡς καὶ τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν. Ἡ οἰκονομικὴ ἱστορία τῶν τελευταίων ἐτῶν βρῖθει διαφόρων σκανδάλων παρὰ ἐταιρίας, τραπεζαῖς κλπ. (Nordwolle, Schultheiss — Patzenhofer, Ufa, Favag κλπ.). Τα σκάνδαλα ταῦτα δὲν θὰ ἐδημιουργοῦντο ἐὰν δὲν ἦσαν αἱ Τράπεζαι πρόθυμοι νὰ χορηγῶσι γιγαντιαίας πιστώσεις καὶ ἂν τὰ ἐλεγκτικὰ ὄργανα τῶν ἐπιχειρήσεων δὲν παρημέλουν εἰς πλείστας περιπτώσεις σκανδαλωδῶς τὰ καθήκοντά των. Ἡ μεγαλομανία ὠρισμένων ἐπιτελῶν τῶν μεγάλων κόνσερν, οἵτινες μετέφερον τὸ δόγμα τῶν ἀπὸ τῆς πολεμικῆς ἐποχῆς καὶ τῶν χρόνων τοῦ ἐκπεσμοῦ τοῦ μάρκου εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς σταθεροποιήσεως διέσπασε τοὺς ἠθικοὺς ἐνδοιασμοὺς καὶ αἱ Τράπεζαι ἐτέθησαν εἰς διαταγὰς τούτων, ἐν ᾗ θὰ ἔπρεπεν αὐταὶ νὰ δίδωσιν τὰς κατευθύνσεις καὶ νὰ χαράζωσι τὰ ὅρια τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἐν ᾗ τοιοῦτοτρόπως ἀπιστεύτως μεγάλα ποσὰ ἀνελαμβάνοντο ἀνεξελέγκτως ἐκ μέρους τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων αἱ μικραὶ τοιαῦται καὶ αἱ βιοτεχνίαι δὲν ἠδύναντο νὰ λάβωσι πιστώσεις καὶ οὔτω ἐγένοντο ἔρμαιον τῆς ἀπορροφητικῆς τάσεως ἐκ μέρους τῶν γιγάντων αὐτῶν τῆς οἰκονομίας μέχρις οὔτου ἐπῆλθεν ἡ κρίσις καὶ οἱ ὄροι μετεστράφησαν, διότι σήμερον παρατηρεῖ τις τὴν ἀντίθετον τάσιν, τὸν μεσχηματισμὸν δηλαδή τῶν μεγάλων κόνσερν εἰς μικροτέρας ἐπιχειρήσεις μὲ εὐκολωτέραν τὴν διοίκησιν καὶ τὸν ἔλεγχον, τίσιν ἦν καὶ αὐταὶ αἱ κυβερνήσεις ἐπεδίωξαν διὰ τῆς καθιερώσεως ἀναλόγων διατάξεων.

Ἡ πρακτικὴ τῶν οἰκονομικῶν αὐτῶν διαταγμάτων δὲν ἦτο δυνατόν βεβαίως παρὰ νὰ προσκρούσῃ εἰς τὴν ἴφασιν τῆς προνομιακῆς προστασίας ὠρισμένων παραγωγικῶν κλάδων, ὠρισμένων περιφερειῶν ἢ τάξεων, ὅπως π.χ. ὑπεστηρίχθη ἴσως πρὸν τοῦ δέοντος ἡ τάξις τῶν ὀφειλετῶν ἀπέναντι τῶν πισωτῶν διὰ τοῦ εἰσαχθέντος δικαιοστασίου εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας τοῦ Reich, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς προσαγωγῆς τῆς γεωργίας ὅπως καὶ διὰ κομματικῶν (προστασία τῶν μεγαλοκτημόνων) καὶ ἐθνικοπολιτικῶν λόγους, πρᾶ-

γμα τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησε παράλυσιν τῶν νομικῶν σχέσεων. Ἡ ἀρχή, ὅτι ὁ ἐπιχειρηματίας φέρει πλήρως τὴν εὐθύνην διὰ τὰ χρεῖα του δὲν ὑφίσταται πλέον ἀπολύτως τὰ δὲ δικαιώματα τῶν πιστωτῶν ἐμειώθησαν ἀναλόγως. Τὸ ὅτι σκέψεις τοιαῦται ἔγιναν αἰτία νομικῆς κωδικοποιήσεως σημαίνει ὅτι ὑπῆρχον ἤδη κεκρυμμένα τὰ αἴτια, αἵτινα ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς σκάνδαλα.

Εἶναι δύσκολον ἐν τοῖς στενοῖς ὁρίοις τοῦ παρόντος νὰ γίνῃ ἔστω καὶ ἀπλῆ ἀπαρίθμησις τῶν πολυαρίθμων διατάξεων τῶν περιεχομένων εἰς τὰ ἀναγκαστικὰ καὶ προεδρικὰ διατάγματα. Ἀρκεῖ νὰ λεχθῆ ἕν γενικαῖς γραμμαῖς ὅτι ἀφοροῦν τὰ οἰκονομικὰ καὶ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Reich καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν κρατῶν, κοινοτήτων καὶ ἐνώσεων κοινοτήτων. Δι' αὐτῶν γίνεται διακανονισμὸς τῶν δημοσιονομικῶν σχέσεων μεταξὺ Reich καὶ τῶν κρατῶν, κοινοτήτων κλπ., προβλέπεται περιορισμὸς τῶν ἐξόδων τοῦ κράτους καὶ τῶν ἄλλων δημοσίων διαχειριστικῶν ἀρχῶν διὰ τῆς ἐλαττώσεως π. χ. τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων τῶν ὑπαλλήλων, ὑπηρετιῶν καὶ ἐργατῶν τοῦ κράτους κλπ., αὔξησις ὠρισμένων φόρων καὶ δασμῶν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γεωργικῆς τάξεως χάριν τῆς ὁποίας γίνεται καὶ ἡ ἐλάττωσις τῶν ἐγγείων φόρων. Ἐπιβάλλονται νέοι φόροι, ὡς ὁ φόρος τῶν πολιτῶν (Bürgersteuer), εἶδος τοῦτέστι κεφαλικοῦ τοιούτου χάριν τῶν κοινοτήτων, ὁ φόρος τῆς κρίσεως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ἐκ τοῦ προϊόντος τούτου καὶ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἐργασίας εἰς τὰ ἑκατομμύρια τῶν ἀνέργων, ὁ φόρος ἐπὶ τοῦ φυγαδευθέντος εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κεφαλαίου ὡς καὶ διατάξεις περὶ φορολογικῆς ἀμνηστίας. Ὅμοίως κανονίζονται τὰ τῶν ἐξόδων τῶν κρατῶν, κοινοτήτων κλπ. ὡς καὶ τῶν βαρῶν αὐτῶν διὰ τὰς ἐπιχορηγήσεις εἰς ἀνέργους, ἐπιβάλλονται οἰκονομίαι, ἐλαττοῦται ἡ ἐπιχορήγησις τοῦ Reich καὶ προβλέπεται ἡ μετατροπὴ τῶν βραχυπροθέσμων εἰς μακροπρόθεσμα δάνεια.

Ἐπὶ τῆς ἀφορῆς διατάξεις ἀφορῶσαι τὴν Ἐκδοτικὴν Τραπεζαν ὡς καὶ τὴν Γερμανικὴν Προεξοφλητικὴν χρῆσιον, περὶ καλύμματος τῶν ἰδιωτικῶν ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν (ἀνηκουσῶν ἔκταλαι εἰς ὠρισμένα γερμανικὰ κράτη) ὡς καὶ ἡ δημιουργία Ἀνωτάτης Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου διὰ τὸν ἐλεγχον τῶν τραπεζικῶν ἰδρυμάτων.

Γίνεται βασικὴ φορολογικὴ μεταρρυθμίσις ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐνοποιήσεως καὶ ἀπλοποιήσεως τῶν φόρων, τῆς ἐξευρέσεως τῆς ἀξίας τῶν φορολογικῶν ἀντικειμένων καὶ διάφοροι μεταβολαὶ εἰς πλείστας κατηγορίας φόρων.

Βασικῶς ἀλλάζει ἡ ἐμπορικὴ καὶ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ τόπου διὰ τῶν ληφθέντων μέτρων περὶ συναλλίγματος καὶ τῆς ἐν γένει συναλλάγματικῆς οἰκονομίας, τῆς ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἀπαγορεύσεως ἐκδόσεως νομίσματος «ἀναγκαστικοῦ», τῆς δημιουργίας ἐγγυήσεως τῆς οἰκονομίας διὰ τῆς ἀλληλεγγύου εὐθύνης διὰ τὸ ποσὸν τῶν 500 ἑκατ.

μάρ. ὄλων τῶν ἐπιχειρήσεων ἐκείνων, ὧν τὰ κεφάλαια ὑπερβίνοιον τὰ 5 ἑκατ. μάρκων, περὶ ἐξουσιοδοτήσεως τοῦ Reich πρὸς χορήγησιν δανείων καὶ ἔγγυθσεως, δημιουργίας ἐιδικοῦ ἔγγυθητικοῦ κεφαλαίου ἐξαγωγικῆς πίστεως, ἐξασφαλίσσεως τῆς διεξαγωγῆς κοινῆς συνεννοήσεως μετὰ τῶν ξένων πιστωτῶν, τῶν διατάξεων περὶ τῶν τραπεζῶν καὶ Χρηματιστηρίου, ὑποχρεωτικῆς διακοπῆς καὶ ἐπαναλήψεως τῶν ἐργασιῶν τῶν τραπεζῶν, διακανονισμοῦ τῶν ἐκκρεμῶν χρηματιστηριακῶν πράξεων, ἐλέγχου τῶν τραπεζῶν κλπ. κλπ.

Τοῦτ' αὐτὸ γίνεται διὰ τῶν περὶ ἐμπορικῶν ἑταιριῶν διατάξεων καὶ δὴ ὅσον ἀφορᾷ τὴν σύνταξιν τῶν ἰσολογισμῶν αὐτῶν, τὴν διευκόλυνσιν τῆς συμπυξέως τῶν κεφαλαίων αὐτῶν κ.ο.κ. Καθορίζεται ἡ συμμετοχὴ τοῦ κράτους εἰς οἰκονομικὰς ἐπιχειρήσεις δημοσίου δικαίου καὶ μικτὰς τοιαύτας ὡς ἐπίσης καὶ ἡ δανειακὴ πολιτικὴ τῶν κοινοτικῶν ταμιευτηρίων, καὶ τῶν ἐνώσιων αὐτῶν, μελετᾶται δὲ ἡ δυνατότης τῆς φορολογίας τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν ἐπιχειρήσεων εἰσαγομένου ἐκτὸς ἄλλων καὶ τοῦ θεσμοῦ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐλέγχου μέσῳ ἐιδικῶν ὀργάνων. Προβλέπεται ἡ δημιουργία ἐιδικοῦ κεφαλαίου πρὸς προστασίαν τῶν βιοτεχνικῶν συνεταιρισμῶν, κανονίζονται τὰ περὶ ἑταιριῶν διαχειρίσεως κεφαλαίων καὶ ἡ φορολογικὴ διευκόλυνσις διὰ τὴν κατάρτησιν τῶν ἄνωνύμων ἑταιριῶν κ.ο.κ.

Πρὸς ἐπικράτησιν τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῶν παραγωγικῶν ἐξόδων αὐτῆς μειοῦνται ὑποχρεωτικῶς οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἐργατικὰ ἡμερομίσθια, ἵνα ὅμως ἀποφρευχθῆ ἡ τὴν ἐλάττωσιν ταύτην ἀκολουθοῦσα μείωσις τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ πληθυσμοῦ δοκιμάζεται ὁ ἀγὼν πρὸς διάσπασιν τῶν προχωμάτων τῶν μέσῳ οἰκονομικῶν συνεννοήσεων ἢ ἄλλως πως δεσμευμένων τιμῶν. Ἴνα ὅθεν τὸ Κράτος ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ τιμαρίθμου καθιεροῦνται μέτρα προληπτικὰ κατὰ τῆς δημιουργίας ἀντιοικονομικῶν ἐνώσεων πρὸς συγκρίτησιν τῶν τιμῶν παρὰ τὴν ἐλάττωσιν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων ἐπιζητεῖται ἡ προσαρμογὴ τῶν «δεσμευμένων» τιμῶν πρὸς τὴν μεταβληθεῖσαν οἰκονομικὴν κατάστασιν ὡς ἐπίσης καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθέρων τιμῶν. Εἰσάγεται ἐπίσης ὑποχρεωτικὴ μείωσις τοῦ τόκου ὡς καὶ τῶν ἐνοικίων διὰ τῆς χαλαρώσεως τοῦ νόμου περὶ τοῦ ἐνοικιοστασίου καὶ ἐξαιρετικῆς λύσεως τῶν μισθώσεων. Μειοῦται ἐπίσης ἐιδικὸς φόρος ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν, τοῦ ὁποίου τὸ προϊόν διετέθη κυρίως εἰς τὴν καταπολέμησιν τοῦ προβλήματος ἐλλείψεως κατοικίας καὶ ἐπιζητεῖται ἡ κατασκευὴ μικρῶν κατοικιῶν.

Λαμβάνονται μέτρα προστατευτικὰ διὰ τὴν γεωργίαν ἐν γένει (δασμολογικά) καὶ τῆς τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν ἐιδικῶς, διοριζομένου Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου διὰ τὰς ἐπαρχίας ταύτας. Κανονίζονται τέλος βασικῶς τὰ περὶ τῶν διαφόρων κλάδων τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλειῶν, ἐλαττοῦνται τὰ ἐπιδόματα πρὸς τοὺς ἀνέργους καὶ εἰσάγονται τροποποιήσεις εἰς τὴν δικονομίαν διὰ τῆς ἀπλουστεύσεως ὠρισμένων διατάξεων. Διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τέλος τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ τὴν καταπολέμησιν πολιτικῶν ταραχῶν

λαμβάνονται διάφορα μέτρα ὡς τὸ κατὰ τῆς ὀπλοφορίας καὶ ἀπαγορεύεται ἡ στολή τῶν ὁπλῶν τῶν διαφόρων πολιτικῶν ὀργανώσεων (Hitler), ὕπερ μέτρον τόσον ρόλον ἔπαιξε ἐσωπολιτικῶς.

Ἐκ τοῦ πλήθους αὐτῶν τῶν διατάξεων ἃς ἐξετάσωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐκείνας, αἵτινες παρῶσιιάξουν ἰδιαιτέρον δι' ἡμᾶς ἐνδιαφέρον. Κατὰ πρῶτον λόγον τὰς διατάξεις τὰς ἀφορώσας τὸ συναλλάγμα καὶ ὧν τὸ κείμενον περιλαμβάνεται εἰς τὸ παρὰ τοῦ κ. Μίχα δημοσιευθὲν βιβλίον περὶ τῶν περὶ συναλλάγματος νόμων τῶν κριωτέρων χωρῶν (ἀναγκαστικὴ συναλλαγματικὴ οἰκονομία εἰσήχθη εἰς 25 ἐν συνόλῳ κράτη, ἐξ ὧν 17 εὐρωπαϊκῶν).

Μετὰ τὸ κλείσιμον τῶν τραπεζῶν καὶ τὸν περιορισμὸν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 15 Ἰουλίου διάταγμα, ὕπερ ἀντικατεστάθη παρὰ τοῦ βιαικοῦ περὶ ξένου συναλλάγματος διατάγματος τῆς 1 Ἀυγούστου 1931, ὕπερ μολονοῦ ἐγένετο ἐπὶ τῇ βίσει τῶν περὶ συναλλάγματος νόμων κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐκπεσμοῦ τοῦ μάρκου, ἀναλόγως συστηματοποιηθέντων καὶ συμπληρωθέντων, κατηρτίσθη σκοπίμως λίαν ἐλαστικόν, ἵνα δυναθῇ κάλλιον νὰ ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἐκ τῶν πραγματικῶν ἀνάγκας. Μετεβλήθη δὲ ἔκτοτε εἰς τὰς λεπτομερείας του διὰ τῶν 9 μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1932 συμπληρωματικῶν (ἐρμηνευτικῶν καὶ ἐκτελεστικῶν) διαταγμάτων ἐκδοθέντων ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος. Κυρία σκέψις εἶναι ν' ἀποφευχθῇ οἷοσδήποτε περιορισμὸς τῶν συναλλαγῶν, ἀντικειμενικὸς δὲ σκοπὸς τοῦ ὀ περιορισμοῦ καὶ ἔλεγχος τῆς ἐξαγωγῆς συναλλάγματος καὶ ἡ κατὰ τὸ δυνατόν συγκέντρωσις ὅλου τοῦ εἰς χεῖρας τοῦ πληθυσμοῦ εὐρισκομένου συναλλάγματος εἰς τὴν Reichsbank, εἰς ἣν παρεχωρήθη τὸ δικαίωμα τῆς ἀσκήσεως πλήρους κρατικῆς ἐξουσίας ἀλλὰ κατὰ τρόπον ἀποκεντρωτικόν καὶ ἐν οὐνεργασίᾳ μὲ τὰ κατὰ τύπους γραφεῖα διαχειρίσεως συναλλάγματος, τὰς δημοσίας οἰκονομικὰς ἀρχάς.

Ἀρχικῶς ὑπῆρχεν ἡ σκέψις τοῦ αὐστηροῦ περιορισμοῦ τῆς εἰσαγωγῆς διὰ τῆς δημιουργίας 3 κατηγοριῶν ἐμπορευμάτων κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἐπιτρέπηται ἀκωλύτως μόνον ἡ εἰσαγωγή τῶν εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ εἰσαγωγή εἰδῶν πολυτελείας, τῶν δὲ ὑπολοίπων μόνον κατόπιν εἰδικῆς ἀδείας. Ἐνεκα τῶν τεχνικῶν δυσκολιῶν ὁμως, ἃς συνεπήγετο ἡ πραγματοποιήσις τοῦ σχεδίου τούτου καὶ τοῦ φόβου ἀντιποίνων ἐκ μέρους ξένων χωρῶν ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν εἰσαγωγὴν εἰδῶν δευτερευούσης ἀνάγκης ἢ καὶ πολυτελείας εἰς Γερμανίαν ἐγκατελείφθη ἡ ἰδέα αὕτη, προτιμηθείσης τῆς κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰς εἰσαγωγὰς προηγουμένων ἐτῶν χρηρηγήσεως συναλλάγματος εἰς τοὺς διαφόρους εἰσαγωγεῖς, τοῦ ποσοστοῦ ὁμως ἐλαττουμένου εἰς 30 ο)ο (ἐξ οὗ ποσοστοῦ μάλιστα ἀργότερον μέρος μόνον πάλιν ἐχορηγεῖτο).

Κυριώτεραι διατάξεις τοῦ περὶ συναλλάγματος Προεδρικοῦ Διατάγματος εἶναι ὅτι ἀγοραπωλησῆαι ξένων μέσων πληρωμῶν καὶ ἀπαιτήσεων εἰς ξένον νόμισμα δύνανται νὰ γίνουν μόνον μέσῳ τῆς Reichsbank ἢ τῇ μεσολαβήσει ταύτης (ἢ ἄλλων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων παρὰ ταύτης εἰδικῶς πρὸς τοῦτο ἐξουσιοδοτουμένων). Ἡ διάθεσις τοιούτων ξένων μέσων πληρωμῶν καὶ ἀπαιτήσεων εἰς ξένον νόμισμα ἄλλως πως κεκτηθέντων δύναται νὰ γίνη μόνον τῇ εἰδικῇ ἀδείᾳ τοῦ γραφείου διαχειρίσεως συναλλάγματος. Τὸ γραφεῖον τοῦτο χορηγεῖ ἐπίσης ἀδείας διὰ τὴν ἀγοραπωλησίαν ξένων χρεωγράφων μὴ εἰσαχθέντων εἰς γερμανικὰ χρηματιστήρια. Πράξεις ἐπὶ προθεσμίᾳ ἐπὶ ξένων μέσων πληρωμῆς, ἀπαιτήσεων ἢ εὐγενῶν μετάλλων ἔναντι μάρκου ἀπαγορεύονται. Ἐργογράφου ἀδείας τοῦ γραφείου χορηγεῖ ἐπίσης ἢ χορηγήσεις πιστώσεων ἢ ἢ μεταφορὰ ἀπαιτήσεων εἰς μάρκα εἰς πρόσωπα κατοικοῦντα εἰς τὸ ἔξωτερικόν, ἐπίσης ἀπαγορεύεται ἢ ἀποστολὴ ἢ μεταφορὰ εἰς τὸ ἔξωτερικόν χρεωγράφων ἢ μέσων πληρωμῆν (τούτέστιν νομίσματα, χαρτονομίσματα, τραπεζογραμμάτια, ἐντάλματα πληρωμῶν, ἐπιταγαί, τραπεζικαὶ ἐπιταγαὶ καὶ γραμμάτια).

Κατόπιν κανονίζεται τὸ τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς τιμῆς τῶν ξένων μέσων πληρωμῆς καὶ ἀπαιτήσεων εἰς ξένον νόμισμα καὶ δὴ εἰς τὴν περίπτωσιν ἐὰν ὑπάρχῃ ἐπίσημος τιμὴ χρηματιστηρίου ἢ οὐ. Οἱ περιορισμοὶ ἀγοραπωλησίας ὡς ἄνω ἴσχυον κατ' ἀρχάς διὰ ποσὸν 20.000 μάρκων ἔνεκρον ὅμως τῆς αὐξινούσης στενότητος εἰς συνάλλαγμα ἐμειοῦτο βαθμιαίως τὸ ἐλεύθερον τοῦτο ὄριον, κανονισθέντος τελικῶς εἰς 200 μάρκα, κάτω τοῦ ὁποίου δὲν ἰσχύουν οἱ διάφοροι περιορισμοί.

Ἐκτὸς τῆς ἀκυρώσεως πράξεων ἀντιβαινουσῶν πρὸς τὰς ὡς ἄνω διατάξεις ὀρίζονται ποιναὶ μέχρι 10 ἐτῶν εἰρκῆς καὶ καταβολῆς τοῦ δεκαπλασίου τῆς ἀξίας τοῦ ἀνικειμένου, αἰτίας τοῦ ἀδικήματος, ἐπιτρεπομένης τῆς καυσιχέσεως τῆς περιουσίας του κατηγορουμένου πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χρηματικῆς ποινῆς.

Κατόπιν χορηγεῖται τὸ δικαίωμα εἰς τὰ γραφεῖα διαχειρίσεως ὅπως ζητῶσι πληροφορίας σχετικὰς μὲ τὰ ἄνωτέρω παρ' οἴου δὴ ποτε, τῆς σχετικῆς ὑποχρέσεως ὑφισταμένης ἄλλωστε βίσει παλαιότερου διατάγματος τῆς 13)7)23. Τέλος χορηγεῖται τὸ δικαίωμα εἰς τὴν κυβέρνησιν, ὅπως διατάξῃ τὴν ἐντὸς ὄρισμένης προθεσμίας παράδοσιν ξένων μέσων πληρωμῆς, ἀπαιτήσεων καὶ χρεωγράφων εἰς τὴν Reichsbank, τοῦ δικαίωματος δὲ τούτου ἐγένετο χρῆσις, ἐκδοθέντος τοῦ σχετικοῦ διατάγματος (θου ἐκτελεστικαῦ περὶ συναλλάγματος) τὴν 2)10)31. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἢ ἐκ τῆς διατίξεως ταύτης γιγνωμένη ἔξαιρέσεις, ὅταν ὁ πρὸς ἀναγγελίαν καὶ παράδοσιν ξένου συναλλάγματος κλπ. ὑπόχρεως αἰτήσῃ παρὰ τοῦ γραφείου διαχειρίσεως τὴν ἔξαιρσιν ταύτην καὶ διότι χρειάζεται τὰ ἐν λόγῳ χρηματικὰ μέσα διὰ λόγους δικαιολογουμένου ἐκ τῶν συμφερόντων

τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας (π.χ. χορήγησις δανείων ἐνυποθήκων ἢ ἄλλων ἐκ μέρους ξένων εἰς ἐντοπίους, ἀγορὰ ἀκινήτων παρὰ τοιοῦτων, ἀποπληρωμὴ χρέους ἐκ τῆς ἀξίας πωλήσεως χρεωγράφων, ἅτινα ὑπῆρξαν ὑπέγγυα τοῦ χρέους τούτου κ.ο.κ.).

Ὑπελογίζετο ὅτι θὰ ἐπετυγχάνετο τὸ ἰσοζύγιον ξένου συναλλάγματος, δεδομένου ὅτι κατὰ τὸ δευτέρον ἕξάμηνον 1931 τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῆς Γερμανίας θὰ ἦτο ἐνεργητικὸν κατὰ 900 ἑκατ. μάρκα τῶν ἐπινορθώσεων, ἐπίσης δὲ καὶ κατὰ τὸ ποσὸν τῶν τόκων τῶν ἐπιστραφέντων 3 δισεκατομ. μάρκων περίπου τῶν βρῆχυ-προσθέσμων δανείων. Ἐπὶ τούτοις ὑπελογίζετο, ὅτι θὰ ἐπῆρχετο βελτίωσις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καθόσον ἡ ἐξαγωγή ὑπέρεβαινε τὴν εἰσαγωγὴν κατὰ τὸ ποσὰ 265-349-337 καὶ 396 ἑκατομ. μάρκα μηνιαίως ἀπὸ τὸν Ἰουνιον μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου 1931. Ἐν τούτοις ὅμως δὲν ἐπετεύχθη ἡ ἐξασφάλισις τοῦ ἰσοζυγίου, τοῦ ἀποθέματος εἰς χρυσὸν καὶ ξένον συναλλάγμα τῆς Reichsbank διαρκῶς μειουμένου. Τὸ γεγονός τῆς μειώσεως ταύτης ἀπεδόθη εἰς τὸ ὅτι πλείστοι ἐξαγωγεῖς ἐχρησιμοποίησαν τὸ προῖόν τῆς ἐξαγωγῆς εἰς ἐπιστροφὴν παλαιῶν πιστώσεων εἰς τὴν ἀντικατάστασιν πιστώσεων χορηγούμενων κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν (Rembourskredit) ἐκ μέρους ξένων τραπεζικῶν οἴκων, κυρίως ἀγγλικῶν ἢ τέλος εἰς τὴν χορήγησιν πιστώσεων ἐκ μέρους τῶν ἐξαγωγέων εἰς τοὺς πελάτας τῶν ἐφ' ὅσον καὶ οἱ συναγωνισταῖ των ἐν ταῖς διεθναῖς ἀγοραῖς πρῶττουσι τὸ αὐτό. Κατὰ πόσον τὰ ἀνωτέρω δικαιολογοῦν τὴν παθητικότητα τοῦ ἰσοζυγίου συναλλάγματος τῆς Reichsbank δὲν δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν, πάντως ὅμως αἱ διατάξεις πρὸς ἀΐξησιν τῆς προσφορᾶς εἰς συνάλλαγμα παρ' ὅλον ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ ἐγίνοντο ἀοσθηρότεραι δὲν ἔφερον τὰ ποθούμενα ἀποτελέσματα δι' ὃ τὸν Ὀκτώβριον 1931 ἠναγκάσθη ἡ Reichsbank νὰ ἐκδώσῃ ἀύστηρὰν ἐγκύκλιον ἐν ἣ ἀπειλεῖ τὴν προσωπικὴν ἀπαγόρευσιν χορηγήσεως πιστώσεων καὶ λέγει κατὰ λέξιν ὅτι «ἡ ἐξέλιξις τῆς γερμανικῆς συναλλαγματικῆς καταστάσεως ἀφίνει τὴν ὑπόνοιαν ὅτι ὄρισμένοι τίξεις κατορθώνουν νὰ κατακρατοῦν ἐν μεγάλῃ κλίμακα συνάλλαγμα, ὅπερ κατὰ νόμον ἀνήκει εἰς τὴν Reichsbank». Ὅχι μόνον δὲ θὰ ἀρνηθῆ τὴν χορήγησιν δανείων ἐπὶ προεξοφλήσει ἢ ἐνεχύρω ἐμπορευμάτων ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγορὰν γραμματίων φερόντων ὑπογραφὰς οἴκων, οἵτινες δὲν ἠθέλον συμμορφωθῆ πρὸς τὰς περὶ συναλλάγματος διατάξεις.

Συγχρόνως ἀπηγορεύθη ἡ τήρησις παρὰ τραπεζαῖς λ]σμῶν εἰς ξένον συνάλλαγμα ὡς ἐπίσης καὶ τὸ ἀνοιγμα νέων τοιούτων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς συγκεντρώσεως ὅλου τοῦ παρὰ ταῖς τραπεζαῖς διεσπαρμένου συν]κοῦ ὑλικοῦ. Βεβαίως τὸ μέτρον τοῦτο δὲν ἦτο ριζικόν, ἐφ' ὅσον δὲν ἀπεφεύγετο ἡ τήρησις τοιούτων λ]σμῶν παρὰ ξέναις τραπεζαῖς. μία δὲ τοιαύτη ἀπαγόρευσις θὰ συνήντα πλείστας

δυσκολίας, Πιστωτικά υπόλοιπα ξένου συναλλάγματος διατηρούνται αναγκαστικῶς παρὰ ταῖς ἀνταποκριτῆρας τῶν τραπεζῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνάληψις τούτων δὲν ἦτο ἐφικτή, ἀφοῦ δυνάμει τῶν συμβάσεων μετὰ τῶν ξένων πιστωτῶν (Stillhalteabkommen) ὑπεχρεώθη ἡ Γερμανία νὰ κρατήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τὰ εἰς ξένον συνάλλαγμα ἀποθεματικά.

Ἡ ἀπώλεια εἰς συνάλλαγμα ἐξηκολούθησε, οὔτω δὲ ἡ καίσιαισις τῆς 15 - 11 - 31 τῆς Reichsbank δεικνύει ποσοστὸν καλύμματος 26.7 ο]ο. Ἀπὸ 1 Σ)βρίου μέχρι 7 Ν)βρίου 1931 ὑπελογίσθη ὅτι ἐξῆλθε συνάλλαγμα 1.761 ἑκατομ. μάρκων εἰσῆλθε δὲ τοιοῦτον 1,298 ἑκατ. μ. Ἡ διαφορά εἶνε 464 ἑκατομ. μάρκων εἶναι ἀκριβῶς ἡ πραγματικὴ ἀπώλεια εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα κατὰ τὸ διάστημα τούτο. Δυνατὸν νὰ ἀπεπληρώθησαν χρῆθ, ἰδίως εἰς λίρας ἵνα πραγματοποιηθῇ κέρδος ἐκ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἐπίσυμβίσεως πώσεως τῆς τιμῆς τῆς, ἢ νὰ ὑπεχρεώθησαν εἰσογωγεῖς νὰ καταβάλωσι ταχύτερον τὴν ἀξίαν τῶν εἰσαχθέντων ἐμπορευμάτων, ἐγένετο δὲ πράγματι καὶ μεγάλη ἐξαγωγή ἐμπορευμάτων εἰς Ρωσίαν, ὧν ἡ ἀξία δὲν καταβάλλεται συντόμως, πάντως ὅμως ἡ καίσιαισις δὲν ἦτο εἰρησική, δεδομένου ὅτι ἡ Reichsbank ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι Σεπτεμβρίου 1931 εἶχεν ἤδη ἀπολέσῃ 768 ἑκατ. μάρκα ἤτοι 30 ο]ο τοῦ δεδλωμένου ἀποθέματος χρυσοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος ζητήσασα πίστωσιν 630 ἑκατομ. μάρκων πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς διαρροῆς ταύτης. Ἡ αἰμορραγία τῆς Reichsbank ὅσον ἀφορᾷ τὸν χρυσὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν συνάλλαγμα ἐξηκολούθησε, ἀφοῦ ἄλλως ε κατὰ τὸ μετὰ τὴν 1 - 9 - 31 διάστημα μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1931 ὑπεχρεώθη συμφώνως πρὸς τὴν μετὰ τῶν ξένων πιστωτῶν σύμβασιν νὰ καταβάλῃ 1 περίπου δισεκατομμύριον μάρκα. Ο ὔτω κατὰ τὰ τέλη 1931 τὸ ἀπόθεμα χρυσοῦ κατῆλθεν ἀπὸ 2.216 ἑκατομ. μάρκα, ὅσον ἦτο κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1930 εἰς 984 ἑκατομμύρια, τὸ δὲ συνάλλαγμα καλύμματος ἀπὸ 469.2 εἰς 172.3 ἑκ. μάρκα. τοῦ ποσοῦ τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας αὐξηθέντος ἀπὸ 6.399 δισεκατομ. μάρκα εἰς 6.675, παρ' ὄλον τὸν μαρασμὸν τῆς οἰκονομίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Πρὸς καλυτέραν μελέτην τῆς θέσεως τῆς Reichsbank κατὰ τὰ τέλη 1931 παραθέτομεν τοὺς σπουδαιότερους ἀριθμοὺς ἐκ τοῦ ἰσολογισμοῦ τῆς μετὰ τῶν ἀντιστοιχῶν ἀριθμῶν τῶν ἰσολογισμῶν 1929, 1930,

(Εἰς ἑκατομ. μάρκα)	1931	1930	1929
Χρυσὸς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ	872.04	1.993.55	2.133.33
» » » ἐξωτερικῷ	117.72	222.23	149.79
Τραπεζογραμμάτια	4.444.69	1.714.66	1.369.72
Κεραματικά νομίσματα	81.51	136.87	89.11
Πιστώσεις εἰς ξένον νόμισμα	189.82	471.10	413.23

Ξένον χαρτονόμισμα καὶ γραμμάτια	118 18	293 15	399 00
Γραμμάτια ἐσωτερικοῦ	4.030.83	2.075.23	2.212.43
Ἐντοκα γραμμάτια	97.91	206.01	240.69
Ἐπενδύσεις	161 81	102.97	93.29
Πρὸς ἐργασίαν δοθέντα τραπ. γραμμάτ.	9.001 61	6.493.78	6.413.98
Συμφηφιστικά πιστωτικά	} 754.77	651.82	755.17
Ἐπόλοιπα			

Ἡ παραβολὴ τῶν ἰσολογισμῶν δίδει σαφῆ ἰδέαν τῆς κρίσεως, ἥτοι αὐξησὶν τοῦ ποσοῦ τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ τραπεζιτικῶν γραμματίων, τερᾶστιαν αὐξησὶν τοῦ λ)σμοῦ «γραμμάτια ἐσωτερικοῦ» καὶ δυσανάλογον σχέσιν τούτων πρὸς τὸν μειωθέντα λ)σμὸν χρυσοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος.

Ὁ ὕδεν ποτε ἴσως ἐκδοτικὸν ἴδρυμα ἐκλήθη νὰ παίξῃ τόσον σπουδαῖον ρόλον, ὅπως ἡ Reichsbank κατὰ τὰς στιγμὰς τῆς κρίσεως τοῦ Ἰουλίου ὡς καὶ κατὰ τὸν μετέπειτα χρόνον. Διότι ἔπρεπε νὰ παραμένῃ κυρίαρχος τῆς χρηματικῆς ἀγορᾶς συγχρόνως δὲ ρυθμιστὴς τοῦ τραπεζιτικοῦ μηχανισμοῦ ὅπως καὶ μονοπωλιακὸς διαχειριστὴς τοῦ ξένου συναλλάγματος. Ἐπρεπεν ὡς ἐκ τούτου νὰ ἐξεύρῃ μίαν μέσσην ὁδὸν πολιτικῆς, ἵνα, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑποστηρίξῃ τὰς τραπεζίας ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς διατηρήσεως τῆς ρευστότητος αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ καταπολεμήσῃ τὰ συμπτώματα τῆς κρίσεως διὰ τῆς ἐφαρμογῆς ἐλαστικῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς, ἐνῶ ἐκ παραλλήλου εἶδει νὰ προφυλαχθῇ τὸ νόμισμα ἀπὸ νέους κινδύνους καταστρεπτικοῦ ἐκπεσοῦ. Τὰ συνήθως χρησιμοποιούμενα ὄπλα διὰ τῆς ρυθμίσεως τῶν πιστώσεων ἢ ὑπαρξὶς τῶν ἀναγκαίων ἐφοδίων διὰ τὴν ἀπρόσκοπον διεξαγωγὴν τῶν εἰς μάρκα συναλλαγῶν δὲν ἐπὶ ἤρκου ἐἴς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ἀφοῦ ἢ ἐπίθεσις ἐγένετο ἐκ τῶν ἐξωθεν (ξένοι πιστωταὶ) καὶ ἡ Reichsbank δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμοποίησῃ τὴν ἐφεδρείαν «νέον χαρτονόμισμα», ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ εἰς χρυσὸν καὶ ξένον συνάλλαγμα.

Τὸν ρόλον δὲ αὐτὸν πράγματι ἡ Reichsbank ἐπαίξε μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας, διότι μετὰ παραδειγματικοῦ θάρρους ἤλθεν ἀρωγὸς εἰς τὰς τραπεζίας εἰς τὰς κρίσιμους στιγμὰς τῆς ἀναλήψεως τῶν βραχυπροθέσμων πιστώσεων θέσασα εἰς τὴν διάθεσίν των τὸ εἰς χρυσὸν καὶ ξένον συνάλλαγμα ἀπόθεμά της ὡς καὶ ὀλόκληρον τὴν πιστωτικὴν αὐτῆς βάσιν, ἵνα ἐπιτευχθῇ ἡ ρευστοποίησις τῶν κεφαλαίων τῶν τραπεζῶν.

Ἦναγκάσθη ὡς ἐκ τούτου νὰ χρηγήσῃ μεγάλας πιστώσεις, ὅπερ δεδομένου ὅτι ὁ προεξοφλητικὸς τόκος εἶχεν ὑψωθῆ ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα εἰς 15 ο)ο κατόπιν δὲ εἰς 10 ο)ο, ἐγένετο αἰτία μεγάλων κερδῶν διὰ τὴν Reichsbank. Ταῦτα ὁμως πάλιν ἠδύνατο νὰ χρησιμοποίησῃ αὐτὴ διὰ τὴν ἐξυγίαν-

σιν τῶν ἄλλων τραπεζῶν, εἰς ἣν, ὡς θὰ εἶδωμεν κατωτέρω, ἔλαβελίαν ἐνεργὸν μέροσ. Οὕτω τὰ κέρδη ἐκ τῆς προεξοφλήσεως γραμματίων ἀνῆλθον κατὰ τὸ 1931 εἰς 178.79 ἔκ. μάρκα, ἐν ᾧ κατὰ τὸ 1930 ἦσαν μόνον 103 29 ἔκ. μάρκα. Τὰ ἀκαθίριστα ἔσοδα ἀνῆλθον ἀπὸ 127 εἰς 209 ἔκ. μ. ἔξ ὧν, μετ' ἀφαίρεσιν 18.46 ἔκατ. μάρκων καταβληθέντος φόρου διὰ τὴν ἔκδοσιν τραπεζογραμματίων 93.94 ἔκ. μάρκα ἐτέθησαν εἰς τὸ ἀποθεματικόν. Χρησιμοποιοῦσα τὸ ἀποθεματικὸν τοῦτο ὡς καὶ ἕτερα ἐν τῷ ἰσολογισμῷ της λανθάνοντα τοιαῦτα καὶ ἵνα ἔχη μεγαλυτέραν εὐχέρειαν κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἔργου τῆς ἐξυγιάνσεως τῶν ἄλλων τραπεζῶν ἠγόρασε (ἀφ' οὗ ἐκ τοῦ νόμου δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν Reichsbank ἢ ἀγορὰ μετοχῶν ἄλλων τραπεζῶν πλην τῆς Golddiskontobank) 200 ἔκ. μάρκα μετοχῆς τῆς Προεξοφλητικῆς ταύτης Τραπεζῆς Χρυσοῦ. Ἴνα μὴν ἐπέλιθη δὲ σύγχυσις μεταξὺ ἰδιωτικῶν τραπεζιτικῶν συμφερόντων καὶ τῶν ὑποχρεώσεών της ὡς ἔκδοτικὸν ἴδρυμα, ἀνετέθη ἡ διαχείρησις τῶν χρημάτων αὐτῶν εἰς ἐλεγκτικὴν ἐταιρίαν (Treuhandgesellschaft) αἱ δὲ νέαι ἐκδιδόμεναι μετοχαὶ τῆς Προεξοφλητικῆς Τραπεζῆς διὰ 200 ἔκ. μάρκα χωρίζονται αὐστηρῶς ὅπως καὶ τὰ κέρδη ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἐτέρων 200 ἔκ. μάρκων τῶν παλαιῶν μετοχῶν τῆς Reichsbank.

Διὰ τῆς ἐμμέσου ταύτης ὁδοῦ ἐχρηγοῦντο τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὰς τραπεζὰς κεφάλαια (ἐφ' ὅσον δὲν ὑπῆρχε διαθέσιμον ἰδιωτικὸν κεφάλαιον) ἐν ᾧ συγχρόνως ἀγοραζομένον μετοχῶν τῶν τριῶν μεγάλων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων ἀπεστέλοντο εἰς τὰ ἐλεγκτικὰ αὐτῶν συμβούλια προσωπικότητες διδουσαι πᾶν ἐχέγγυον οὐδετέρας διοικήσεως.

Ἡ Reichsbank ἤτις ἐν πλήρει συναίσθησει, ὡς ἀναφέρει αὐτὴ ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν πεπραγμένων της τοῦ 1931, τοῦ πρωτοτύπου τῶν μέτρων ἡ ἔλαβεν, ἐν τοῦτοις ὅμως πιστεύει ὅτι βελτίωσις τῆς ρευστικότητος τῶν τραπεζῶν ἦν ἀποσκοπεῖ τὸ σχέδιόν της θὰ ἔχη εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα εἰς τὰς μελλοντικὰς καταστάσεις τῆς Reichsbank ὡς ἐκ τῶν ἐπιστροφῶν τῶν πιστώσεων. Ἐντὶ τῶν διαφόρων συνήθων λογιστικῶν διορθώσεων διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως ἀναλόγων ποσῶν δι' ἀποσβέσεις καὶ ἀποθεματικὰ ἐπροτίμησε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ἐφεδρικήν της δύναμιν ἐν τῇ ἐθνικῇ οἰκονομίᾳ καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐνδυναμώσεως τοῦ πιστωτικοῦ μηχανισμοῦ τῆς χώρας.

Εἶχον δὲ ἀνάγκην οἰκονομικῆς ὑποστηρίξεως αἱ πιστωτικαὶ τράπεζαι ἔνεκα τῶν μεγάλων ζημιῶν, αὐτὰς αὐταὶ ὑπέστησαν. Ἡδὴ κατὰ τὰ ἔτη 1929 καὶ 1930 ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ κληρονομήσωσι τὰ λανθάνοντα αὐτῶν ἀποθεματικά, κατὰ δὲ τὰ ἔτη 1930 καὶ 1931 νὰ ἀγοράσωσι μεγάλα ποσοστὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν μετοχῶν, ἵνα διατηρήσωσι τὴν καλὴν αὐτῶν φήμην. Οὕτω ὁ Barmer Bankverein ἀπέσυρε δι' ἀγορᾶς ἐκ τῆς κυκλοφορίας τὰ 65.3 0/0 τοῦ μετοχικοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου, ἡ Danabank 58.3 0/0, ἡ Dresdener Bank 55.9 0/0, ἡ Adea (Allgemeine Deut-

sche Credit-Anstalt) 5ῷ ο)ο, ἡ Commerz u. Privatbank 49.6 ο)ο, ἡ Deutsche Bank Gesellschaft und Disconto 36 ο)ο.

Ἐκτὸς τῆς ἐλαττώσεως ταύτης τῶν ἰδίων μέσων τῶν τραπεζῶν διὰ τῆς ἐξαντλήσεως τῶν ἀποθεματικῶν πρὸς ἀγορὰν τῶν μετοχῶν τῶν ἢ ἐλάττωσις τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων, τῶν ἀκινήτων καὶ τῶν χρεωγράφων τῶν ἠγγυημένων πιστώσεων ἔλαβον ἐπικίνδυνον χαρακτῆρα, ἐν ᾧ ἐξ ἀφ' ἐτέρου αἰ τράπεζαι δὲν ἠθέλον (ἵνα μὴ πείσωσι τοὺς πελάτας τῶν) ἢ δὲν ἠδύναντο (ὡς ἐκ τῆς γενικῆς ἀκνητοποιήσεως τῆς οἰκονομίας) νὰ στραφῶσι πρὸς τοὺς χρεώστας τῶν ἵνα ἀποτρέψωσι τὸ ἐκ τῶν ξένων πιστωτῶν κῦτλημα (αἱ εἰσαγωγικαὶ πιστώσεις—Remboursskredite—ἠλαττώθησαν εἰς τὸ ἥμισυ, ἐν ᾧ αἱ εἰς μάρκα καταθέσεις τῶν ξένων εἰς τὸ 1]3 αἱ δὲ τοιαῦται εἰς ξένον νόμισμα εἰς τὸ 1]4 περίπου).

Αἱ μεγαλύτεραι ζημίαι προέρχονται ἐκ τοῦ λ)σμοῦ χρεωγράφων, ὧν αἱ τιμαὶ ἔπεσαν εἰς ἄγνωστα μέχρι τότε ἐπίπεδα ὅπως καὶ τοῦ λ)σμοῦ χρεωστῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀπόσβεσις κατὰ μέσον ὄρον μὲ ποσοστὸν ἄνω τῶν 10 ο)ο. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ λ)σμοὺς χρεῶσται ἀπετέλεσε τὸ πλείσιον τῶν ἰδίων μέσων τῶν τραπεζῶν.

Μεταξὺ τῶν μεγάλων πιστωτικῶν ἰδρυμάτων ὑπάρχουν βεβαίως διαφοραί, διότι ἐνῶ ἡ Deutsche Bank συγχωνευθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1929 μετὰ τῆς Diskonto-Gesellschaft κατώρθωσε νὰ διέλθῃ ἐγκαίρως τὸ στάδιον τῆς ἐξυγιάνσεως ἀσκοῦσα πολιτικὴν περισυλλογῆς (ἀφοῦ τὰ ἔξοδά τῶν μόνον ἠλαττώθησαν κατα 60 ἑκατομ. μάρκα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς συγχωνεύσεως) ἄλλαι τράπεζαι ὅπως ἡ Darmstädter u. Nationalbank, ἡ Dresdener Bank, ἡ Commerz-u. Privatbank κ.λπ. δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀντισταθῶσι μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως εἰς τὸ ρεῖμα τῆς κρίσεως. Ἴνα ἀποφευχθῇ ὁ κίνδυνος τῆς πτωχεύσεως σπουδαίων διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις ἠγγυήθη, ὡς ἐλέχθη, κατὰ τὰς χαλεπὰς ἡμέρας τοῦ Ἰουλίου ἀπέναντι τῶν καταθετῶν τῆς Danatbank διὰ τὸ ποσὸν τῶν 300 ἑκ. μάρκων, ἀνέλαβε δὲ ἀπέναντι τῆς Dresdener Bank τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀγορᾶς προνομιαζῶν μετοχῶν διὰ τὸ ποσὸν τῶν 300 ἐπίσης ἑκ. μάρκων, τῆς σχετικῆς ἐξουσιοδοτήσεως δοθείσης διὰ τοῦ ἀπὸ 27 Ἰουλίου 1931 περὶ συμμετοχῆς τοῦ Reich εἰς ἐταιρίαν Προεδρικοῦ Διατάγματος, βάσει τοῦ ἀποίον δύναιται ἡ Κυβέρνησις ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς διακοπείσης τακτικῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας νὰ συμμετέλλῃ εἰς ἐταιρικὰς ἐπιχειρήσεις ἢ ποιῇ ἀναλόγους καταθέσεις ὅπως ἐπίσης καὶ νὰ ἀναλαμβάνῃ ἐγγυήσεις εἰς βίβρος τοῦ Reich.

Τὰ ἑκτακτα ὑτά μέτρα τοῦ Κράτους δὲν

ἡ δὲ δύναντο βεβαίως παρὰ νὰ ἔχωσι προσωρινὸν χαρακτῆρα, γενόμενα πρὸς ἀποτροπὴν ἀμέσων κινδύνων, ἐνῶ αἱ κολοσσιαῖαι ζημίαι τῶν τραπεζῶν ἀπῆλθον τὴν ἐξυγίανσιν διὰ συμπτύξεως τῶν κεφαλαίων καὶ τῆς συγχωνεύσεώς των. Πράγματι εἰς τὰς περιφερίους συνεδριάσεις τῶν ἐποπτικῶν συμβουλίων τῶν μεγάλων τραπεζιτικῶν ἰδρυμάτων τοῦ Βερολίνου, γενομένης κατὰ ρητὴν ἐπιθυμίαν τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν 22 1-32 ἀπεφασίσθη ἡ συγχώνευσις ἀφ' ἑνὸς τῆς Danatbank μετὰ τῆς Dresdener Bank βάσει τῆς ὁποίας ἔπαυσε ὑφισταμένη ἡ πρώτη, ἡ ἐξυγίανσις ἀφ' ἑτέρου τῶν ἰσολογισμῶν τῶν Commerz- u Privatbank, τῆς Deutsche Bank und Diskonto-Gesellschaft, τῆς Allgemeine Deutsche Credit-Anstalt, Leipzig.

Δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον ὅπως ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ παρόντος ἐξετάσωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν τρόπον τῆς ἐξυγίανσεως τῶν κολοσσιαίων αὐτῶν γερμανικῶν πιστωτικῶν τραπεζῶν ἀπὸ τεχνικο-οἰκονομικῆς ἀπόψεως λαμβάνοντες κυρίως ὡς παράδειγμα τὴν συγχώνευσιν τῆς Danatbank εἰς τὴν Dresdener Bank.

Ἐκ τοῦ εἰς 109 ἑκατ. μάρκα ἀρχικῶς ἀνερχομένου κεφαλαίου τῆς Dresdener Bank τὰ 33.3 ἑκατομμύρια εὑρίσκοντο ἤδη πρὸ τῆς συγχωνεύσεως εἰς χεῖρας τῆς τραπέζης, ἐκ δὲ τῶν 60 ἑκ. μ. τῆς Danatbank τὰ 35. Τὰ ποσὰ ταῦτα ἀποσφύρονται, τῶν δὲ ὑπολοίπων γίνεται σύμπτυξις εἰς σχέσιν 10:3. Αἱ προνομιακαὶ μετοχαὶ τοῦ γερμανικοῦ κράτους συμπτύσσονται κατὰ σχέσιν 3 : 2 μεταβαλλομένων τούτων εἰς κοινὰς μετοχάς. Πρὸς ἀπόφθιν διατίθενται ἐν συνόλῳ 321.48 ἑκατομ. μάρκα καὶ δὴ χρησιμοποιουμένων λογιστικῶν κερδῶν, τῶν ἀποθεματικῶν καὶ τῆς μεταβιβάσεως εἰς τὴν Treuhandstelle τῆς Γερμανικῆς Προεξοφλητικῆς Τραπέζης Χρυσοῦ τῶν μετοχῶν ἐκείνων, αἵτινες εὑρίσκοντο εἰς χεῖρας τοῦ Reich.

Οὕτω τὰ μετοχικὰ κεφάλαια τῆς (νέας) Dresdener Bank ἀνέρχονται τελικῶς εἰς 220 ἑκατ. μάρκα καὶ 30 ἑκ. μ. ἀποθεματικόν, ὅπερ θέτει εἰς διάθεσιν τὸ Reich. Πρὸς καλυτέραν διερεῦνησιν τῶν γενομένων λογιστικῶν μεταγραφῶν κλπ. καλὸν εἶναι νὰ παραθέσωμεν τὸν λ) σ μ ὸ ν κ ε ρ δ ὶ ω ν καὶ ζ η μ ι ὶ ω ν τῆς 31-12-31 τῆς Dresdener Bank καὶ δὴ ἐν συγκρίσει μὲ τὸν λ) σ μ ὸ ν τοῦ ἔτους 1930.

Λ) σ μ ὸ ς Κ ε ρ δ ὶ ω ν καὶ Ζ η μ ι ὶ ω ν τῆς Dresdener Bank

(Εἰς ἑκατομ. μάρκα)	1931	1930
Κέρδη ἐκ τόκων	57.5	36.66
Τέλη	60.1	37.31
Ἔσοδα ἐκ τῆς συμμετοχῆς εἰς ἄλλας τραπεζάς	—	2.60

Λογιστικὸν κέρδος ἐκ τῆς ἐξυγιάνσεως		
Dresdener Bank	46.6	
Danat-Bank	17.5	
Ἐκ τοῦ ἐπισήμου ἀποθεματικοῦ τῆς		
Danat Bank	60.0	
Dresdener Bank	4.0	
Λογιστικὸν κέρδος ἐκ τῶν μετοχῶν τοῦ Κράτους	107.5	
Ἔξοδα	38.8	57.27
Φόρος	5.8	6.92
Ἀποσβέσεις	253.0	6.00
Καθαρὸν κέρδος	—	6.37
Καθαρὸν κέρδος συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς μεταφορῆς ἐκ παλαιοῦ	—	7.00

Ἦτοι διατίθεται τὸ ποσὸν ἑνὸς τρίτου τοῦ δισεκατομμυρίου μάρκων περίου (ἀποσβέσεις καὶ ἀποθεματικά) διὰ τὴν κάλυψιν ζημιῶν εἰς τοὺς λ)σμοὺς χρεῶσται καὶ χρεώγραφα.

Ἐπίσης παραθέτομεν τὸν ἰσολογισμόν συμπτύξεως 31]12]32.

Ἰσολογισμὸς συμπτύξεως τῆς Dresdener Bank μετὰ τῆς Danat Bank τῆς 31]12]32

	Ἐνεργητικὸν	Παλαιὰ Dresdener	Παλαιὰ Danat
(Εἰς ἑκατομμύρια μάρκα)	1931	1930	1930
Ταμείον, ξένα νομίσματα καὶ εἰσπρακτέα τοχ)δια καὶ μερίσματα	39.33	30.51	27.53
Πιστωτικὰ υπόλοιπα παρὰ ἐκδοτικαῖς καὶ συμψηφιστικαῖς (bleating) Τραπεζαῖς.	46.41	23.44	54.92
Ἐπιταγαί, γραμμάτια καὶ ἄτοκα κρατικὰ γραμμάτια	418.22	515.62	559.30
Πιστωτικὰ υπόλοιπα παρ' ἀνταποκριταῖς προθεσμίας μέχρι 3 μηνῶν	152.06	188.79	189.01
Reports καὶ Lombards ἔναντι χρεωγράφων χρηματιστηρίου	48.42	50.84	78.89
Προκαταβολαὶ ἐπὶ ἐν πλῶ. ἢ ἐν ἀποιθή- καις ἐμπορευμάτων	481.54	478.64	453.63
Ἴδια χρεώγραφα	352.97	37.27	36.00
Συμμετοχαὶ	49.23	17.51	38.00
Συμμετοχαὶ διαρκείας εἰς ἄλλας Τραπεζαῖς	44.79	34.84	24.00
Χρεῶσται τρεχουμένου λ)σμοῦ	1.753.27	1.116.05	1.068.81
Τραπεζικὰ κτίρια	45.00	31.4	25.00
Ἄλλα ἀκίνητα	4.00	1.2	—
Κινητὰ	—	—	—
Χρεώγραφα ταμείου συντάξεων	5.96	2.85	—
	<u>3.441.00</u>	<u>2.528.98</u>	<u>2.555.08</u>

Π α θ η τ ι κ ὸ ν

Μετοχικὸν κεφάλαιον	220 00	100 00	60 00
Ἀποθεματικὸν	30 00	34 00	60 00
Πιστωταί :			
α) ἔκ μέρους πελατῶν παρὰ τρίτοις	519 16	493 96	430 82
β) ὑπόλοιπα γερμανικῶν τραπεζῶν, Ταμι- ευτηρίων καὶ ἄλλων γερμανικῶν πι- στωτικῶν ἰδρυμάτων	1 694 96	1 726 13	204 44 1 655 70
γ) ἄλλοι πιστωταί	529 53		
Σύνολον πιστωτῶν	2 743 65	2 220 65	2 290 64
Ἀποδεχθέντα γραμμάτια (Akzerte)	438 08	164 83	185 82
Μήπω πληρωθὲν μέροςισμα	0 08	0 05	0 04
Ταμείον συντάξεων	9 20	2 90	6 00
	3 441 00	2 529 98	2 555 08

Αἱ ἀποσβέσεις διαθέτει ἡ Dresdener Bank εἰς τὸν ἰσολογισμὸν συμ-
πτύξεως 321.48 ἔκ. μάρκα. Τὸ λογιστικὸν αὐτὸ κέρδος ὑπολογίζεται ὡς
ἑξῆς: Αἱ προνομακαὶ μετοχαὶ τοῦ κράτους συμπτύσσονται οὕτως ὥστε ἐλευ-
θεροῦνται 100 ἔκ. μάρκα. Αἱ παλαιαὶ μετοχαὶ τῆς Τραπεζῆς ἑξ 100 ἔκ.
μάρκων, μετὰ τὴν ἄρσιν ἔκ τῆς κυκλοφορίας 33.3 ἔκ. μάρκων μετοχῶν
εὐρίσκομένων εἰς χεῖρας τῆς Τραπεζῆς συμπτύσσονται εἰς σχέσιν 10 : 3.
Ἦτοι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐλευθεροῦνται 46.64 ἔκ. μάρκα, 20 δὲ ἑκατ.
μάρκα περισσεύουν, αἵτινα μεταφέρονται εἰς τὰ νέα κεφάλαια τῆς Ἐταιρίας.

Τὰ ἑξ 60 ἔκ. μάρκων κεφάλαια τῆς Danat συμπτύσσονται εἰς σχέσιν
10:3 μετὰ τὴν ἄρσιν ἔκ τῆς κυκλοφορίας 35 ἑκατ. μάρκων μετοχῶν, αἵτινες
εὐρίσκονται εἰς χεῖρας τῆς Τραπεζῆς, οὕτω δὲ ἐλευθεροῦνται 17.5 ἑκατομ.
μάρκων. Ἡ Dresdener Bank θέτει εἰς διάθεσιν 4 ἑκατ. μάρκα ἔκ τοῦ ἀπο-
θεματικοῦ της ἀνερχομένου εἰς 34 ἔκ. μάρκα. Τὸ ἀποθεματικὸν τῆς Danat
ἔκ 60 ἔκ. μάρκων χρησιμοποιεῖται ὀλόκληρον δι' ἀποσβέσεις, ἔκτος τούτου
δὲ χορηγεῖ τὸ Κράτος δωρεὰν μετοχὰς 7.5 ἔκ. μάρκων.

Ἐκ τῶν ἰδίων χρεωγράφων τῶν Τραπεζῶν τοῦ ἰσολογισμοῦ συμπτύ-
ξεως ἔκ 352.97 ἑκατ. μάρκων τίθενται 300 ἑκατ. μάρκα (κρατικά) ἔντοκα
γραμμάτια εἰς ἴδιον ἁσμὸν, ὅστις ὑπολογίζεται, ὅτι βαθμιαίως θέλει ἀπο-
σβεσθῆ. Οὕτω παραμένουν πραγματικὰ ἴδια χρεώγραφα 52.97 ἔκ. μάρκα.

Αἱ εἰς 300 ἑκατ. μάρκα προνομακαὶ μετοχαὶ τοῦ κράτους συμπτύσ-
σονται, ὡς ἐλέχθη κατὰ σχέσιν 3:2 καὶ οὕτω δημιουργεῖται λογιστικὸν κέρ-
δος 100 ἑκατομμυρίων μάρκων.

Ἡ σύμπτυξις τῶν μετοχῶν γίνεται κατὰ σχέσιν 10:3, ἐπίσης δὲ ἡ
σύμπτυξις τῶν κεφαλαίων τῆς Danat διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν μετοχῶν. Ἐκ
τῶν κεφαλαίων αὐτῶν τῆς Danat Bank τὸ κράτος κατέχει 25 ἔκ. μάρκα
μετοχὰς, θέτει δὲ δωρεὰν εἰς διάθεσιν τῆς Τραπεζῆς 7.5 ἑκατ. μάρκα.

Ἐκ 220 ἔκ. μάρκων μετοχικοῦ κεφαλαίου τῆς (νέας) Dresdener Bank

τὰ 150 ἑκατ. μάρκα (παρτημένοντα μετὰ τὴν σύμπτυξιν τῶν προνομιακῶν μετοχῶν) κατέχει τὸ Κράτος ἐν ᾧ τὰ 50 ἑκατ. μάρκα δίδονται, ὡς ἐλέχθη εἰς μίαν Treuhandstelle τῆς Προεξοφλητικῆς Τραπεζῆς Χρυσοῦ καὶ δὴ ἐναντι καταβολῆς τῆς ἀξίας τῶν μετοχῶν, ὅπερ βεβαίως σημαίνει ἐπιπρόσθετον ἐπιβάρυνσιν τοῦ Κράτους.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς σχέσεις τῆς Τραπεζῆς πρὸς τοὺς ξένους πιστωτὰς δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι ὁ ἐν τῷ ἰσολογισμῷ συμπυξέως ἀνογραφόμενος λ)σμός «πιστώσεις ἐκ μέρους πελατῶν παρὰ τρίτους» ὑπάγεται εἰς τὴν περὶ ἀναλήψεως τῶν πιστώσεων σύμβασιν, ὑπολογίζεται δὲ ὅτι παρὰ τῇ Τραπεζῇ ὑπάρχουν εἰσέτι 800 ἑκατ. μάρκα ξένα πιστώσεις μὴ δυνάμεναι ν' ἀναληφθῶσι συμφώνως τῇ ἐν λόγῳ συμβίσει.

Ἡ ἐξυγίανσις τῆς *Commerz. u. Privatbank* γίνεται ἐν ὀλίγοις ὡς ἐξῆς: Αἱ εἰς ἰδίαν κατοχὴν τῆς Τραπεζῆς μετοχαὶ 37.2 ἑκ. μάρκων ποιοῦνται αἰ παρὶ εἰς μίαν ἐλεγκτικὴν ἐταιρίαν (Treuhandstelle), ἣτις ἀντὶ αὐτῶν δίδει ἔντοκα γραμματῖα, ἅτινα φέρονται ἤδη εἰς τὸν λ)σμόν «ἐπενδύσεις». Κατόπιν συμπύσσονται τὰ κεφάλαια τῆς Τραπεζῆς ἀνερχόμενα εἰς 75 ἑκατ. μάρκα κατ' ἀναλογίαν 10.3 καὶ αὐξάνονται πάλιν κατὰ 57 1)2 ἑκατ. μάρκα εἰς 80 ἑκ. μάρκα.

Ἐκ τῶν 57 1)2 αὐτῶν ἑκ. μάρκων χρησιμοποιοῦνται 12 1)2 ἑκ. μάρκων πρὸς ἀνταλλαγὴν μετ' ἐπίσης 12 1)2 ἑκατ. μάρκων μετοχῶν τοῦ *Bancker Verein* (ἐπίσης κατ' ὅμοιον περίπου τρόπον ἐξυγνασμένου) τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἑκ 52 ἑκατομμ. μάρκων μετοχῶν πωλεῖται ἐπίσης εἰς τὴν Treuhandstelle τοῖς μετρητοῖς πρὸς 115 ο)ο. Μετ' τὴν ἀξίαν αὐτῶν χρεοῦται ἀμέσως ὁ λογιριασμός «Ἐκδοτικὴ Τράπεζα» τοῦ ἰσολογισμοῦ τῆς Τραπεζῆς *Commerz. u. Privatbank*.

Ἐκτὸς τῶν 52.2 ἑκατ. μάρκων λογιστικοῦ κέρδους ἐκ τῶν μεταγραφῶν αὐτῶν τοῦ κεφαλαίου λαμβάνονται καὶ 40.5 ἑκ. μάρκα ἐκ τοῦ ἀποθεματικοῦ καὶ γίνεται οὕτω ἐν συνόλῳ ἀπόσβεις ἐξ 93 ἑκ. μάρκων τοῦ λ)σμοῦ «χρεῶσται καὶ συμμετοχαὶ διαρκείας», εἰς δὲ τὸν λ)σμόν «κέρδη καὶ ζημίαι» γίνεται ἀπόσβεις ἐκ 13.5 ἑκ. μάρκων.

Τὰ κεφάλαια τῆς ἐταιρίας γίνονται τελικῶς 80 ἑκατ. τὸ δὲ ἀποθεματικὸν 30 ἑκ. μάρκα, ὅπερ χορηγεῖται ἐκ μέρους τοῦ Κράτους μετ' τὴν ὑποχρέωσιν τῆς βραδείας ἀποσβέσεως τούτου ἐκ τῶν τακτικῶν κερδῶν (μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τακτικοῦ μερίσματος) ὅπως ἐγένετο καὶ εἰς τὴν *Dresdener — Danatbank*.

Τὸ ἐκ 30 ἑκ. μάρκων ἀποθεματικὸν τοῦτο σχηματίζεται ἐκ 6.3)4 ἑκ. μάρκων ἐπικαταλλαγῆς τῶν πωληθεισῶν μετοχῶν καὶ 23.1)4 ἑκ. μάρκων δωρεῶς ἐκ μέρους τοῦ κράτους διατεθέντων ἐντόκων γραμματίων.

Ἄν καὶ ἡ *Deutsche Bank* ἀπὸ τοῦ 1929 μετὰ τῆς *Disconto Gesellschaft* συγχωνευθεῖσα ἐυρέθη κατὰ τὰ ἔτη τῆς κρίσεως καλῦτερον οἰκονομικῶς προετοιμασμένη ἐν τούτοις καὶ ἐπὶ ταύτης ἡ κρίσις δὲν ἔμεινεν ἀνευ ἐπιδράσεως,

Ἴδῃ κατὰ τὰ ἔτη 1929 καὶ 1930 ἐχρησιμοποιήθησαν παρὰ τῆς Deutsche Bank u. Discontogesellschaft πρὸς κάλυψιν ζημιῶν τῶν λ)σμῶν «χρεῶσται» καὶ «χρεώγραφα» 125 ἑκ. μάρκα ἀποσβέσεις καὶ ἀποθεματικόν, τὸ δὲ 1931 ἔτρεφαι 275 ἑκατ. μάρκα, ὡς βλέπομεν ἀμέσως κατωτέρω. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξυγιάνσεως καὶ ταύτης ἐγένετο ὁμοῦς ἐπιτακτικῆ, ἔλαβε δὲ χώραν κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον:

Ἡ Τράπεζα αὕτη, ἣτις συγχωνευθεῖσα ἤδη εἶχε 285 ἑκ. μάρκα κεφάλαια καὶ 100 ἑκ. μάρκα ἀποθεματικὸν αἶρει ἐν πρώτοις ἐκ τῆς κυκλοφορίας 33 ἑκ. μάρκα μετοχῶν καὶ τὸ ὑπόλοιπον (105 ἑκ. μάρκα μετοχῶν εὐρίσκονται εἰς τὴν κατοχὴν τῆς) ἐξ 180 ἑκατομ. μάρκων μετοχῶν συμπτύσσεται εἰς σχέσιν 5:2.

Τὰ 72 ἑκατ. μάρκα συμπτυχθεισῶν μετοχῶν ἰδίας χρήσεως εὐρίσκονται ἤδη, ὡς ἀνέφερον ἡ Τράπεζα κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν περὶ ἐξυγιάνσεως τῆς, εἰς φιλικὰς χεῖρας χορηγηθέντα μὲ τιμὴν 1150). Τὰ κεφάλαια τῆς Τραπεζῆς θ' ἀνέρχονται οἷῳ εἰς τὸ μέλλον εἰς 144 ἑκ. μάρκα. Τὸ ὑπόλοιπον ἀναλαμβάνει προσωρινῶς ἡ Treuhandstelle τῆς Golddiskont bank, ἐπρόκειτο δὲ εἰς βραχὺ χρονικὸν διάστημα νὰ ἐξεδίδοντο μετοχαὶ 36 ἑκατομ. μάρκων.

Αἱ ἀποσβέσεις ἀνέρχονται εἰς 275 ἑκατ. μάρκα, ἐξ ὧν 145 ἑκατ. μάρκα λαμβάνονται ἐκ τοῦ ἀποθεματικοῦ καὶ 108 ἑκ. μάρκων ἀποτελοῦν λογιστικὸν κέρδος ἐκ τῆς συμπτύξεως δημιουργούμενον. Τὸ ὑπόλοιπον ἦτοι 21 ὃ ἑκ. μ. λαμβάνεται ἐκ τῶν κερδῶν τοῦ ἔτους. Τὸ ἀποθεματικὸν ἐν πολλοῖς δημιουργούμενον ἐκ τῆς ἐπικαταλλαγῆς τῶν νέων μετοχῶν θ' ἀνέρχεται εἰς 25 2 ἑκ. μάρκα. Ἐκ τῶν 700 ἑκ. μάρκων τέλος τοῦ λ)σμοῦ ἐξωτερικοῦ τὰ 500 ἑκατ. μάρκα ὑπάρχονται εἰς τὴν συμφωνίαν τῆς μὴ ἀναλήψεως τῶν ξένων πιστώσεων.

Δεδομένου, ὅτι ἐπαινελημμένως συνητήσαμεν τὸ Reich ἐρχόμενον ἄρωγόν πρὸς διεξαγωγὴν τῆς ἐξυγιάνσεως τῶν Τραπεζῶν κλπ. καλὸν εἶναι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ νὰ σημειώσωμεν σχετικὸς δηλώσεις δοθείσας εἰς σχετικὴν ἐπερώτησιν ἐκ μέρους τοῦ πρώην ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν Dierrich εἰς τὸ Reichstag. Οὕτω κατ' αὐτὸν αἱ συνολικαὶ ὑποχρεώσεις τοῦ γερμανικοῦ κράτους ἐκ τῆς πιστωτικῆς κρίσεως (εἰς ἐπιχορηγήσεις καὶ ἐγγυήσεις) ἀνέρχονται εἰς 1.115 ἑκατ. μάρκων μὴ ὑπολογιζομένου ἑνὸς ὑπολοίπου ἐκ τῆς ἐκ 300 ἑκ. μάρκων ἐγγυήσεως πρὸς τοὺς καταθέτας τῆς Danat. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου κατὰ τὸν ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν μέρος μόνον σημαίνει πραγματικὴν δαπάνην, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν αἱ μεγάλαι πιστωτικαὶ τράπεζαι ὑπεχρεώθησαν νὰ ἐπιστρέψωσι 307 ἑκατομ. μάρκα ἐν συνόλῳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκ τῶν ἐγγυήσεων τοῦ κράτους τὸ ὀλιγώτερον 200—250 ἑκατομ. μάρκα δὲν θὰ λάβωσι ποτὲ πραγματικὴν μορφήν. Ἐναντι τῶν ἐπιχορηγήσεων αὐτῶν τὸ Κράτος συμμετέχει κατὰ 3/4 εἰς τὰ κεφάλαια τῆς Dresdener Bank, κατέχει δὲ πλέον τῶν 30 ἑκατ. μάρκων μετοχῶν ἄλλων τραπεζῶν.

Ἡ πραγματοποιηθεῖσα ζημία τοῦ κράτους ἐκ τῆς τραπεζικῆς ταύτης πολιτικῆς ἀνέρχεται εἰς 185 ἑκατ. μάρκων, ἐπίσης δὲ καὶ 150 ἑκατ. μάρκων, ὅσα ἀπωλέσθησαν κατὰ τὴν σύμπτυξιν τῶν κεφαλαίων τῆς Dresdener Bank. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονεῖται ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τάσεως πρὸς κρατικοποίησιν τῶν τραπεζῶν, ὡς θέλουν πολλοὶ νὰ νομίζουσιν, ἀλλὰ περὶ ἀναγκαστικῆς ἀσφαλῶς πολιτικῆς ἐκ τῶν πραγμάτων, κατὰ τὴν γνώμην μας, ἐπιβαλλομένης.

Ἡ ἀνάγκη τῆς μεταρρυθμίσεως ὀρισμένων διατάξεων τοῦ ἐμπορικῆς κώδικος σχετικῶς μετὰ τὰς ἀνωνόμους ἐταιρείας εἶχε καταστῆ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐμφανής, ἐγένετο ὅμως ἐπιτακτικώτερα κατόπιν τῶν διαφόρων σκανδάλων, ἅτινα κατὰ τοὺς τελευταίους πρὸ τῆς κρίσεως χρόνους περιήλθον εἰς τὴν δημοσιότητα. Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης εἶχε περιλάβει 70 ἐρωτήσεις εἰς σχετικὸν ἐρωτηματολόγιον ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐταιρείας, εἰδικῶς δὲ ἐὰν δεόν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐν Γερμανίᾳ ἰσχύον τὸ σύστημα τῶν τῶν δύο ὀργάνων, ἐὰν τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον δεόν νὰ ἐξακολουθῇ ἐνεργοῦν παρὰ τῷ διοικητικῷ τοιοῦτω ἢ νὰ γίνῃ σύμπτυξις αὐτῶν, ὅπως εἰς ἄλλας χώρας (Board of directors, conseil d'administration). Ἡ γενικὴ γνώμη ἦτο, ὅτι διὰ τὰς ἐν Γερμανίᾳ ἐπικρατούσας συνθήκας τὸ ἰσχύον σύστημα εἶναι καταλληλότερον καὶ μόνον θὰ ἔπρεπε ἡ σχετικὴ διάταξις τῆς παραγράφου 246 τοῦ Ἐμπορικ. Κώδικος, δυνάμει τῆς ὁποίας τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον δύναται νὰ ζητήσῃ ἀπολογοισμὸν ἐκ μέρους τοῦ διοικητικοῦ νὰ μεταβληθῇ εἰς ὑποχρεωτικόν. Πρὸς τοῦτο συνεφώνησε καὶ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ τῶν γερμανῶν νομικῶν. Ἥτις προέτεινε τὴν μεταβίβασιν τῆς εὐθύνης τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου εἰς ἄλλα ὄργανα ἐκτὸς τοῦ διοικητικοῦ, δι' ἃ καὶ συνιστᾷ τὴν μελέτην τοῦ συστήματος ὑποχρεωτικοῦ ἐλέγχου (Auditors chartered accountants, commissaires) ὡς λειτουργεῖ τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἑλβετίᾳ καὶ τελευταίως ἐν Πολωνίᾳ. Ἐπίσης ἔνεκα τῆς ἀδιαφορίας τῶν μετόχων ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐποπτικοῦ ἐπροτάθη ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἐκλογικοῦ οἰστήματος οὕτως ὥστε ν' ἀντιπροσωπεύεται καὶ ἡ μειονότης, σύστημα ὅπερ εὐρίσκει ἀντιδράσεις ἐκ μέρους αὐτῶν τῶν ἐταιρειῶν ἔνεκα τοῦ κινδύνου εἰσχωρήσεως τοῦ συναγωνισμοῦ εἰς τὰς συνελεύσεις καὶ τὴν διοίκησιν καὶ τῆς ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου προκαλουμένης ζημίας εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις.

Τὸ ἀπὸ 19 Σεπτεμβρίου 1931 διάταγμα, ἀντὶ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κατὰ τὸ φθινόπωρον 1930 δημοσιευθέντος σχεδίου ἐνὸς εἰδικοῦ νόμου περὶ ἀνωνόμων ἐταιρειῶν, ἠρξέσθη μόνον εἰς τὴν τροποποίησιν ὀρισμένων διατάξεων τοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος χωρὶς μάλιστα νὰ θέσῃ ἀμέσως εἰς ἐφαρμογὴν οὔτε τὸν αἰτούμενον ὑποχρεωτικὸν ἐλεγχον τῶν ἐταιρειῶν οὔτε τὴν εὐρείαν δημοσιότητα τῶν πράξεων αὐτῶν. Καὶ διὰ τὰς δύο ταύτας περιπτώσεις ἐπεφιλίχθη ἡ Κυβέρνησις τοῦ δικαιώματος νὰ ὀρίσῃ τὸν χρόνον τῆς ἰσχύος καὶ μάλιστα νὰ ἐπιτρέψῃ βαθμιαίαν εἰσαγωγὴν τῶν διατάξεων αὐτῶν, ἐνῶ τὸ διάταγμα ἠρξάτο ἰσχύον τὴν 1|10|31.

Τὸ ἐν λόγῳ διάταγμα περιορίζει ἐν πρώτοις διὰ τῆς τροποποιήσεως τοῦ ἄρθρου 226 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου τὴν ἀγορὰν ἐκ μέρους τῶν ἐταιρειῶν τῶν ἰδίων αὐτῶν μετοχῶν τῆς, ἐπιτρεπομένης μόνον διὰ τὴν πρόληψιν σημαντικῶν ζημιῶν τῆς ἐταιρείας καὶ δὴ μόνον μέχρι 10 ο)ο τοῦ ἰδρυτικοῦ κεφαλαίου τῆς. Διὰ τοῦ ἄρθρου 239α ἐπιβάλλεται εἰς τὸ διοικητικὸν ἢ ὑποχρέωσις ὅπως τουλάχιστον κατὰ τριμηνίαν λογοδοτεῖ προφορικῶς ἢ ἐγγράφως πρὸς τὸ ἐποπτικὸν συμβούλιον. Διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἄρθρου 240α ἐπιδιώκεται ἡ πρόληψις καταστρατηγήσεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ διοικητικοῦ, ἀπαγορευομένης τῆς χορηγήσεως δανείων εἰς τὸ διοικητικόν, ἐπιτρεπομένης μόνον ταύτης εἰς ὁρισμένας περιπτώσεις καὶ κατόπιν σχετικῆς ἐγκρίσεως ἐκ μέρους τοῦ ἐποπτικοῦ.

Ὅλαι αἱ διατάξεις περὶ τῶν ἐργασιῶν καὶ τοῦ ρόλου τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου καταργοῦνται αἴρονται δὲ ὅλαι αἱ πρὸς τὰ ἐποπτικὰ συμβούλια ἐντολαί, ἀπαγορευομένης τῆς συγκροτήσεως τοῦ ἐποπτικοῦ ἐκ πλέον τῶν 30 μελῶν. Ἐπίσης ἀπαγορεύεται εἰς μέλος τοῦ ἐποπτικοῦ νὰ κατέχη πλέον τῶν 20 ὁμοίων ἀξιωμάτων εἰς ἄλλας ἐταιρείας. Αἱ μειονότητες τῶν μετόχων λαμβάνουν εὐρύτερα δικαιώματα, δυναμένων νὰ ζητήσωσι κατὰ τὰς συνελεύσεις ἐκ μέρους τοῦ ἐποπτικοῦ λογοδοσίαν ἢ καὶ τὴν σύγκλησιν τοιούτων.

Τὸ νέον ἄρθρον 260α κανονίζει λεπτομερέστερον τὴν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 260 ὑφισταμένην ὑποχρέωσιν τοῦ διοικητικοῦ ὅπως ἐντὸς τοῦ πρώτου τριμήνου τοῦ ἔτους τῆς ἐπιχειρήσεως ὑποβάλλῃ τὸν ἰσολογισμόν μετὰ τῆς σχετικῆς ἐκθέσεως ἐπὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ εἰς τὸ ἐποπτικὸν καὶ μὲ τὰς παρατηρήσεις τούτου εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν. Ἡ περιουσιακὴ κατάστασις καὶ αἱ σχέσεις τῆς ἐταιρείας δέον νὰ μελετῶνται ἐν τῷ ἀπολογισμῷ ἀναλυτικῶς, νὰ ἀναλύωνται τοὔτεστι καὶ συγκρίνωνται πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῶν τελευταίων ἐτῶν. Ἴδια δέον νὰ δίδωνται αἱ σχετικαὶ ἐξηγήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὰς σχέσεις τῆς ἐταιρείας πρὸς τυχὸν ἄλλην ἐκ ταύτης ἐξαρτωμένην ἢ μετ' ἄλλης ἐταιρείας, μεθ' ἧς ἡ πρώτη οικονομικῶς συνδέεται (Κομπζερν). Αἰτοῦνται ἀκριβεῖς ἐξηγήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὰς διαφόρους μετοχὰς τῆς ἐταιρείας εἴτε εἰς ταύτην ἀνηκούσας εἴτε εἰς ἄλλην τινά. Ἐὰν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἔτους ἐπωλήθησαν μετοχαὶ ἄλλης ἐταιρείας εὐρισκόμεναι μέχρι τοῦδε εἰς χεῖρας τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ διὰ λογαρισμὸν ταύτης ἀγορασθεῖσαι δέον νὰ δίδωνται ἐξηγήσεις καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν πώλησιν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ προϊόντος τῆς πωλήσεώς των. Τοῦτ' αὐτὸ δέον νὰ γίνηται διὰ τὰς μετοχὰς αὐτῆς ταύτης τῆς ἐταιρείας, αἵτινες ἢ εὐρίσκονται εἰς τὴν κυριότητα ταύτης ἢ διὰ λογαριασμὸν ἄλλης τινός. Ὅμοίως διὰ μετοχὰς, δι' ἧς ὑφίσταται δέσμευσις τις

ἐκ μέρους τῆς ἐταιρείας ὅσον ἀφορᾷ τὴν διάθεσιν τῶν ἢ τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἐκ τῆς μετοχῆς ἐκπηγαζόντων δικαιωμάτων καὶ ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ μετοχῶν ἐταιρειῶν συγγενῶν ἢ ἐξαρτωμένων, πρὸς αἷς ἡ ἐταιρεία ἔχει ἀναλίβει κατηγορηματικῶς ἢ σιωπηρῶς τοιούτου εἴδους δεσμευτικὰς ὑποχρεώσεις.

Ὁ ἀπολογισμὸς δέον νὰ δίδῃ σαφῆ εἰκόνα περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῆς ἐταιρείας συμπεριλαμβανομένων καὶ τυχὸν ἐνεχυριάσεων ἢ ἐξασφαλιστικῶν μεταβιβάσεων ἢ καὶ ὑποχρεώσεων ἐκ τῆς ἐκδόσεως γραμματίων καὶ ἐπιτηγῶν καὶ ἐφ' ὅσον αἱ τοιούτου εἴδους ὑποχρεώσεις δὲν ἐμφαίνονται ἐκ τοῦ ἐτησίου ἰσολογισμοῦ.

Ἐπίσης εἰς τὸν ἀπολογισμὸν δέον νὰ γίνηται μνεία περὶ τῶν παντὸς εἴδους χρηματικῶν ἀποζημιώσεων τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ καὶ τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου, εἴτε ὑπὸ τὸν τύπον μισθῶν ἢ ἀποζημιώσεων ὡς ποσοστὸν τῶν ἐτησίων κερδῶν ἢ τοιούτων δι' ἔξοδα παρρησιάζσεως ἢ προμηθείας κλπ.

Ἐπίσης ἡ συμμετοχὴ τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς ὀμαδικὰς ἐνώσεις ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ρυθμίσεως τῶν τιμῶν ἢ τῆς διαθέσεως τῶν προϊόντων, οἰκονομικὰς συνεννοήσεις κλπ.

Ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ εἰσαγόμενοι κανόνες περὶ συντάξεως τοῦ ἰσολογισμοῦ καὶ τῶν ἀποτιμήσεων τῶν διαφορῶν κεφαλαίων τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ, περὶ ὧν τὸ ἀρθρον 261 θέτει τὰς βάσεις. Ὁ ἰσολογισμὸς δέον νὰ εἶναι λεπτομερῆς, κατὰ κατηγορίας διηρημένους κλπ. ὥστε νὰ δίδῃ κατὰ τὸ δυνατόν ἀσφυλῆ εἰκόνα τῆς θέσεως τῆς ἐπιχειρήσεως, πρῶγμα τὸ ὅποιον δὲν ἐγένετο μέχρι τοῦδε καὶ δέον νὰ ἐπιτρέπη σύγκρισιν τῆς περιουσιακῆς καταστάσεως τῆς ἐταιρείας καὶ πρὸς τὰ προηγούμενα ἔτη ὡς καὶ πρὸς ἄλλας ὁμοειδεῖς ἐταιρείας. Ἐνεκα τῆς βασικῆς σημασίας τοῦ ἀρθρου τούτου δὲν θεωροῦμεν ἄσκοπον, ὅπως παραθέσωμεν κατωτέρω τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπόμενον σχῆμα μελλοντικῆς συντάξεως τῶν ἰσολογισμῶν τῶν γερμανικῶν ἐταιρειῶν.

Τὸ ἐνεργητικὸν χωρίζεται εἰς ἃ καὶ τὸ παθητικὸν εἰς ἑκυρίας κατηγορίας.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

I. Μήπω καταβληθὲν ἰδρυτικὸν κεφάλαιον.

II. Ἀξία ἐγκαταστάσεων.

1) Οἰκόπεδα ἄνευ ὑπολογισμοῦ οἰκοδομῶν

2) Οἰκοδομαί.

α) Κατοικίαι καὶ οἰκοδομαί καταστήματος.

β) Οἰκοδομαί ἐργοστασίων καὶ ἔτεραι.

3) Μηχαναὶ καὶ μηχαναὶ ἐγκαταστάσεως.

- 4) Ἐργαζία, Σκευή τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τοῦ καταστήματος.
- 5) Ἄδειαι, δικαιώματα εὐρεσιτεχνίας, σήματα καὶ παρόμοια δικαιώματα.

III. Συμμετοχὰὶ συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν χρεωγράφων τῆς συμμετοχῆς.

IV. Κινητὴ περιουσία.

- 1) Πρῶται βοηθητικὰ ἔλαι καὶ ὑλικὸν τῆς ἐπιχειρήσεως.
- 2) Ἡμιτελῆ προϊόντα.
- 3) Ἐτοιμα προϊόντα, ἐμπορεύματα.
- 4) Χρεώγραφα.
- 5) Εἰς τὴν ἑταιρείαν ἀνήκουσαι ἴδιαι μετοχαὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν αὐτῶν ἀξίαν.
- 6) Εἰς τὴν ἑταιρείαν ἀνήκουσαι ὑποθήκαι καὶ παρόμοια ἐμπράγματα δικαιώματα (Grundschulden, Rentenschulden).
- 7) Ἐκ μέρους τῆς ἑταιρείας δοθεῖσαι προκαταβολαί.
- 8) Ἀπαιτήσεις ἐκ προμηθείας ἐμπορευμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν.
- 9) Ἀπαιτήσεις ἔναντι ἐξαρτωμένων ἑταιρειῶν καὶ ἑταιρειῶν τῆς ὁμάδος (Konzerne).
- 10) Ἀπαιτήσεις ἔναντι μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἢ τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων μιᾶς ἐκ τῆς ἑταιρείας ἑξαρτωμένης ἐπιχειρήσεως.
- 11) Γραμμάτια.
- 12) Ἐπιταγαί.
- 13) Ταμείον συμπεριλαμβανομένων τῶν πιστωτικῶν ὑπολοίπων εἰς ἐκδοτικὰς τραπέζας καὶ ταχυδρομικὰ ταμειυτήρια (ἐπιταγαί).
- 14) Ἄλλα πιστωτικὰ ὑπόλοιπα παρὰ τραπέζας.

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

- I. Ἰδρυτικὸν κεφάλαιον (Διάφορα εἶδη μετοχῶν δέον νὰ ἀναγράφονται ἰδιαιτέρως).
- II. Ἀποθεματικά.
  - 1) Νόμιμον ἀποθεματικόν.
  - 2) Ἄλλο ἀποθεματικόν.
- III. Κρατήσεις (Rückstellungen).
- IV. Ἀσμός προσαρμογῆς ἀξίας (Wertberichtigungs-posten)
- V. Ὑποχρεώσεις.
  - 1) Δάνεια τῆς ἑταιρείας κατονομαζομένης τυχὸν ὑποθηκικῆς ἐξασφαλίσεως.
  - 2) Ἐπιβαρύνσεις ἀκινήτων τῆς ἑταιρείας δι' ὑποθηκῶν καὶ ἄλλων παρεμφερῶν βαρῶν (Grund-Rentenschulden).
  - 3) Προκαταβολαὶ πελατῶν.

- 4) Ὑποχρεώσεις ἐκ παραληφθέντων ἐμπορευμάτων καὶ ὑπηρεσιῶν.
- 5) Ὑποχρεώσεις ἐναντι ἐκ τῆς εταιρείας ἐξαρτωμένων εταιρειῶν καὶ τοιούτων τῆς ομάδος (Konzern).
- 6) Ὑποχρεώσεις ἐκ τῆς ἀποδοχῆς τραβηκτικῶν καὶ τῆς ἐκδόσεως ἰδίων γραμματίων.
- 7) Ὑποχρεώσεις πρὸς τραπέζας.

Τὸ ἄρθρον 261 κανονίζει ἐπίσης τὸ σχῆμα τοῦ λογαριασμοῦ Κερδῶν καὶ Ζημιῶν, ἐφ' ὅσον ἡ ὑφ' ἑαυτῶν ἐργασιῶν τῆς εταιρείας δὲν ἀπαιτεῖ ἄλλην τινὰ διαίρεσιν.

I. Εἰς τὸ μέρος τῶν ἐξόδων:

- 1) μισθοὶ καὶ ἡμερομίσθια.
- 2) κοινωνικὴ πρόνοια
- 3) Χρεωλύσιον τῶν ἐγγκαταστάσεων
- 4) ἕτερα χρεωλύσια
- 5) τόκοι ἐφ' ὅσον ὑπερβαίνουν τοὺς τόκους ἐσόδων
- 6) φόροι τῆς εταιρείας
- 7) ὅλα τὰ ἄλλα ἔξοδα ἐκτὸς τῶν δαπανῶν διὰ πρώτας καὶ βοηθητικὰς ὕλας ὡς καὶ δι' ὑλικὸν τῆς ἐπιχειρήσεως (Betriebsstoffe), προκειμένου δὲ περὶ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἐκτὸς τῶν δαπανῶν δι' ἀγορασθέντα ἐμπορεύματα.

II. Εἰς τὸ μέρος τῶν ἐσόδων:

1) Τὸ ποσόν, ὕπερ παραμένει μετ' ἀφαίρεσιν ὅλων τῶν δαπανῶν διὰ πρώτας καὶ βοηθητικὰς ὕλας ἢ ὑλικῶν ἐπιχειρήσεως, εἰς ἐμπορικῆς δὲ εταιρείας διὰ τὴν ἀγορὰν ἐμπορευμάτων ὡς ἐπίσης καὶ μετ' ἀφαίρεσιν τῶν ὑπ' ἀριθ. 2 ἕως 5 χωριστὰ ἀναγραφομένων ἐσόδων.

2) Ἔσοδα ἐκ συμμετοχῆς εἰς ἄλλας ἐπιχειρήσεις.

3) Τόκοι ἐφ' ὅσον ὑπερβαίνουν τοὺς τόκους ἐξόδων καὶ ἕτερα ἔσοδα κεφαλαίου.

4) Ἐκτακτὰ ἔσοδα.

5) Ἐξαιρετικαὶ χορηγήσεις.

Ἰδιαιτερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐπίσης ὁ διὰ τοῦ ἄρθρον 262 a-g εἰσαγόμενος θεσμὸς τοῦ ἐλέγχου τῶν ἐταιρειῶν διὰ τῶν παρὰ τῶν γενικῶν συννελεύσεων τῶν μετόχων ὀνομαζομένων οἰκονομικῶν ἐλεγκτῶν (Bilanzruefer) ἢ κάλλιον τῶν ἐλεγκτῶν ἰσολογισμοῦ. Ὁ μέχρι σήμερον γενομένος ἐλεγχος τοῦ ἰσολογισμοῦ ἐγένετο μόνον ἀπὸ ἀπόψεως λογιστικῆς, ἐνῶν διὰ τῶν οἰκονομικῶν αὐτῶν ἐλεγκτῶν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἀφ' ἑνὸς μὲν θὰ παρακολουθῆται ἡ εταιρεία ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπαγωγὴν ταύτης εἰς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου περὶ καταρτίσεως τοῦ ἰσολογισμοῦ, τοῦ ἀπολογισμοῦ, τῆς δημοσιότητος τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τῆς εταιρείας πρὸς ἄλλας συγγενεῖς, τῆς ἀποτιμῆσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ παθητικοῦ τῆς εταιρείας κλπ. ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθησαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ μελετᾶται ἡ ἐπι-

χείρησις καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐσωοικονομικῆς καὶ ἰδιωτικῆς οἰκονομίας ὡς καὶ ἡ θέσις τῆς ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἐν γένει. Καὶ δὲν πρόκειται διὰ τῶν οἰκονομικῶν αὐτῶν ἐλεγκτῶν (ἐφ' ὅσον βεβαίως ἀνταποκριθῶν οὗτοι εἰς τὸ ἔργον των) νὰ ἐξετασθῇ μόνον ἡ ἀποδοτικότητα τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐὰν τοῦτέστιν αἱ διάφοροι κατηγορίαι τοῦ ἰσολογισμοῦ ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις ἀπὸ ἀπόψεως ἰδιωτικῆς οἰκονομίας καὶ ἡ ἐπιχείρησις ἀποφέρει λογιστικῶς καθαρὸν κέρδος κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἀποφεύγηται μὴ τυχὸν καλῆ οἰκονομικῆ διοίκησις τῆς ἐπιχειρήσεως ἀλλὰ καὶ νὰ μελετηθῇ ἡ σημασία καὶ ἡ ὄλη θέσις τῆς ἐπιχειρήσεως ὡς παρὰ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ὑπάρχουσι πλείστοι ὅσοι περιπτώσεις ὅπου ἡ ἀποδοτικότητα (Rentabilitat) μᾶς ἐπιχειρήσεως δὲν συμπίπτει μὲν τοιαύτην τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ὅπως π.χ. ὅταν ἀκμάζουν βιομηχανίαι ὅπισθεν ἱψηλῶν τελωνειακῶν τειχῶν ἢ ὅταν ἐποχικῶς εὐνοϊκαὶ οἰκονομικαὶ συνθῆκαι προκαλοῦν προσωρινὴν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνθηρότητα τῆς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως. Περὶ ὅλων τούτων καλεῖται νὰ κρίνῃ ὁ οἰκονομικὸς ἐλεγκτὴς ὅπως συγχρόνως καὶ νὰ χρησιμεύῃ ὡς διατητῆς μεταξὺ διοικητικοῦ, ἐποπτικτοῦ συμβουλίου καὶ γενικῆς συνελεύσεως τῶν μετόχων, ὧν πολλάκις αἱ ἐπιθυμίαι ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀποτίμησιν τῶν περιουσιακῶν στοιχείων, τὴν διανομὴν τῶν κερδῶν, κάλυψιν ζημιῶν κλπ. εἶναι τελείως διάφοροι.

Προϋπόθεσις βεβαίως εἶναι ὅτι ἡ στάσις τοῦ οἰκονομικοῦ ἐλεγκτοῦ, ὅπως καὶ ἡ προσέλευσις καὶ ἡ οἰκονομικὴ του ἐξάρτησις δίδουν πλήρη ἐξέγγυον τῆς τελείας οὐδετερότητος καὶ ἀντικειμενικότητος του διότι ἄλλως ὁ ὑπ' αὐτοῦ γινόμενος οὐσιαστικὸς ἐλεγχος δύναται, ἐὰν δὲν γίνῃ ἀμερολήπτως νὰ βλάβῃ τὴν ἐπιχείρησιν, ἐνῶ ὁ μέχρι σήμερον γινόμενος τυπικὸς τοιοῦτος ἔν καὶ ἐν πολλοῖς δὲν ὠφελεῖ, πάντως ὅμως δὲν βλάπτει. Διὰ τοῦτο ἀπαγορεύεται ἡ ἐκλογή ὡς οἰκονομικῶν ἐλεγκτῶν τῶν μελῶν τοῦ διοικητικοῦ καὶ ἐποπτικοῦ ἢ ὑπαλλήλων τῆς ἐταιρείας ἢ τέλος τοιοῦτων ἀνηκόντων εἰς ἐλεγκτικὰς ἐταιρείας, οἵτινες ὁπωσδήποτε ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἐταιρείας, ἣτις πρόκειται νὰ ἐλεγχθῇ (ἄρθρον 262 c.).

Ἴνα τὸ ἔργον τῶν ἐλεγκτῶν διευκολυνθῇ, ἀποφέρει δὲ τοὺς ἀναμενόμενους καρποὺς ὑποχρεώνει ὁ νόμος τὴν ἐταιρείαν εἰς τὴν ἀναζητήρησιν τῶν εὐθυνῶν διὰ πράξεις, ἀτινας οἱ ἐλεγκταὶ διὰ τῶν ἐπισήμων αὐτῶν ἐκθέσεων ἢ θελον κολλάσει καὶ ἐφ' ὅσον ἡ πλειονότης ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει τῶν μετόχων ἠθέλει ἀποφασίσαι τοῦτο ἢ ἠθέλε ζητηθῆν ἐκ μέρους μειονότητος κατεχούσης τὸ 1)20 τοῦ ἰδρυτικοῦ κεφαλαίου. Ἡ διεκδίκησις τοιούτου εἶδους ἀπαιτήσεων ὅπως καὶ ἐν γένει ἡ ἔγερσις ἀγωγῆς κατὰ μελῶν διοικητικοῦ ἢ ἐποπτικοῦ ἢ ἄλλων τυχόν ὑπευθύνων διευκολύνεται καθόσον αἱ παρὰ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου αἰτούμεναι ἐγγυήσεις ἠλατιώθησαν βάσει τοῦ ἐν λόγῳ διατάγματος καὶ προκειμένου περὶ παραπτωμάτων (βαρείας φύσεως εἰς βύρωσ τῆς ἐταιρείας) ἢ περὶ δολίας ἀσφαλείας τοῦ ἰσολογισμοῦ ἐπιβάλλεται ποινὴ μέχρι 5 ἐτῶν φυλακίσεως.

Ἐφαρμοζομένων τῶν μέτρων τούτων ἀσφαλῶς θέλει ὑψωθῆ καὶ πάλιν ἡ τύσον μειωθεῖσα πίστις πρὸς τὴν μετοχήν, ἐκδηλωθεῖσα ἕνεκα τῆς ἀσαφοῦς καταρτίσεως τῶν ἰσολογισμῶν ὕπως καὶ ἕνεκα τῶν ἐκθέσεων πολλῶν ἐνεργειῶν τῶν διοικήσεων τῶν ἀνω- νύμων ἑταιρειῶν. Ἡ μόνη δὲ παρῴλειψις ἐν τῇ σχετικῇ τροποποιητικῇ νομο- θεσίᾳ εἶναι τὸ ὅτι δὲν ἐλήφθησαν μέτρα πρὸς προστασίαν τῶν κοινῶν μετό- χων ἀπέναντι τῶν κατόχων προνομιακῶν μετοχῶν (Vorrechtsaktien) καὶ ἡ ὁποία παρῴλειψις δύναται μόνον νὰ ἐξηγηθῆ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι αἱ προ- νομιακαὶ μετοχαὶ ἐν πολλοῖς ἐξεδίδοντο ἵνα προστατεύσωσι τὴν διοίκησιν τῆς ἑταιρείας ἀπέναντι ξένων καθεαυτοῦ ἐπιρροῶν, ἀφοῦ ἐκτὸς ἄλλων καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ τιμὴ τῶν μετοχῶν σημαντικωτάτων γερμανικῶν βιομηχα- νικῶν ἐπιχειρήσεων ἐγένετο ἀφορμὴ ἀγορᾶς τοιούτων εἰς μεγάλην κλίμακα ἐκ μέρους τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀναγκαστικοῦ διατίγματος τῆς 19]9]31 συνεστήθη διὰ τὸν ἔλεγχον τῶν τραπεζῶν τὸ Ἄνωτατον Τραπεζιτικὸν Συμ- βούλιον (Kuratorium fuer das Bankgewerbe) ἀποτελούμενον ἐκ 5 μελῶν καὶ δὴ τοῦ διοικητοῦ τῆς Reichsbank, ὡς προέδρου, τοῦ γενικοῦ γραμματέως τῶν Ὑπουργείων Ἐθν. Οἰκονομίας καὶ τῶν Οἰκονομικῶν, ἐνὸς παρὰ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἐκ τῆς διευθύνσεως τῆς Reichsbank ἐκλεγομένου καὶ ἐνὸς Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου διὰ τὸν τραπεζικὸν κλά- δον. Ἡ Ἄνωτάτη αὕτη Ἐπιτροπὴ ἐξουσιοδοτεῖται νὰ ἐκ- δώσῃ κανονισμὸν περὶ τοῦ τρόπου ἐλέγχου τῶν τραπεζῶν ἐκ μέρους τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρό- που, ὅστις συμφώνως τῷ διατίγματι (ἄρθρον 3) δέον νὰ εἶναι διαρκῶς ἐνήμερος περὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν γερμανικῶν τραπεζῶν, τῆς πιστωτικῆς οἰκονομίας αὐτῶν ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ νὰ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς γε- νικῆς πολιτικῆς τῶν τραπεζῶν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἰσότητος τῆς γερμα- νικῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ἡ βυσικὴ αὕτη παράγραφος ἀσφαλῶς ἐτέθη κατό- πιν τῆς πείρας τῆς ἐποχῆς τῆς κρίσεως, ὅταν ἡ Reichsbank δὲν ἦτο εἰς θέσιν ἐκ τῶν διμηνιαίων καὶ κατόπιν μηνιαίων ἰσολογισμῶν τῶν τραπεζῶν νὰ ἔχη σαφῆ ἰδέαν περὶ τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν τραπεζῶν πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ὅταν μεγάλη ἰδιωτικὴ τράπεζα καὶ δὴ ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἄλλων ἦτο ἱκανὴ νὰ διασταυρῶνῃ τὴν πολιτικὴν τῆς Reichsbank. Πρὸς τοῦτο ἐδόθη πλήρης ἐξουσιοδότησις εἰς τὸν Κυβερνη- τικὸν Ἐπίτροπον μὲ τὸ δικαίωμα νὰ αἰτῆται παρὰ παντὸς ἐν Γερμανίᾳ δια- μένοντος πληροφῶρις περὶ ὑποχρεώσεων ἢ ἀπαιτήσεων του ἀπέναντι τοῦ ἐξωτερικοῦ ὡς καὶ ὠρισμένας πληροφῶρις ἐκ μέρους τῶν τραπεζῶν περὶ ζητημάτων σχετικῶν πρὸς τὴν ρευστότητα τῶν κεφαλαίων των, ὑποχρεώ- σεων, καὶ χορηγηθεισῶν πιστώσεων, οἰκονομικῶν συμμετοχῶν, ποσοῦ ἰδίων μετοχῶν εἰς χεῖρας τῶν τραπεζῶν, ποσοῦ χρεωγράφων ἐν ἰδίᾳ κυριότητι των ἢ πρὸς φύλαξιν κλπ. Δικαιοῦται οὗτος ἐπίσης εἰς τὸν ἔλεγχον βιβλίων καὶ ἀλ- ληλογραφίας τῶν τραπεζῶν, ὅπως καὶ εἰς τὴν σύγκλησιν γενικῶν συνελεύσεων,

συνεδριάσεων τῶν διοικήσεων καὶ συμμετοχῆν εἰς ταύτας, ἐνῶ ἐξ ἄφ' ἑτέρου ὑποχρεοῦται εἰς ὑποβολὴν τῶν πορισμάτων τῆς ἐρασίης του ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Ἀνωτάτης Ἐπιτροπῆς ἢ ἐὰν κληθῆ πρὸς τοῦτο καὶ ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Κυβερνήσεως ἢ τῆς Λιευθύνσεως τῆς Reichsbank. Εἰς τὸν ὡς ἄνω ἔλεγχον ὑπὸ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου δὲν ὑπάγονται αἱ τράπεζαι ἑκείναι αἵτινες ἢ ἔχουν κυριαρχικά δικαιώματα (ὅπως αἱ λεγόμεναι ἰδιωτικαὶ ἐκδοτικαὶ τράπεζαι, ἢ Πρωεξοφλητικὴ Τράπεζα Χρυσοῦ) ἢ ἔχουν ὑπαχθῆ εἰς ἕτερον ἔλεγχον βίαισι εἰδικῶν νόμων (ὑποθηκικαὶ τράπεζαι, κοινοτικά ταμειυτήρια κλπ.).

Τὸ τρίτον μέρος τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν διατάγματος εἰσήγαγε τὴν φ ο ρ ο λ ο γ ι κ ῆ ν ἀ μ ν η σ τ ε ῖ α ν ἐν περιπτώσει ἐγγραφῆς εἰς τὸν ἐλευθέρον φόρων δάνειον τῶν γερμανικῶν σιδηροδρομῶν. Ἐἴν οὔτω φορολογούμενος, καυστρατηγούμενος τὰς ὑφισταμένας νομικὰς ὑποχρεώσεις του ἀπέκρυψε φόρους δύναται νὰ ἐπιτύχῃ φορολογικὴν ἀμνηστειάν οὐχι δι' ὁμολογίας ἀλλὰ δι' ἐμπροίχτου μετανοίας ἀγορεύων μέχρι τῆς 15]10]31 ὁμολογίας τοῦ σιδηροδρομικοῦ δανείου καὶ δὴ διὰ ποσὸν ἴσον πρὸς τὰς ἀποκρυφθείσας φορολογικὰς ἀξίας. Τὸ προῖόν τοῦ δανείου τούτου ἐπρόκειτο νὰ διατεθῆ διὰ τὴν ἀνάθεσιν σημαντικῶν παραγγελιῶν σιδηροδρομικοῦ ὑλικοῦ εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ καταπολεμηθῆ οὔτω εἰς τὴν χώραν ἢ ἀνεργία δι' ἐξευρέσεως ἐργασίας εἰς ἑκατοντάδας τινὰς χιλιάδων ἐργατικῶν χειρῶν.

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐξυγιάνσεως τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ δημιουργίας λογικῆς σχέσεως μεταξὺ οἰκονομικῆς χωρητικότητος ἄφ' ἑνὸς καὶ ἀποδοτικότητος τῆς ἐπιχειρήσεως ἄφ' ἑτέρου π ρ ο β λ έ π ε ι τ ὸ ἀ π ὸ 6]10]31 διὰ τ α γ μ α τ ῆ ν ἀ π λ ο π ο ι η μ έ ν η ν σ ὄ μ π τ υ ξ ι ν τ ὶ ν κ ε φ α λ α ῖ ω ν μ ῖ τ ῃ ἐπιχειρήσεως, ἥτις διὰ νὰ εἶναι νόμιμος δέον νὰ ἀποφασισθῆ μέχρι τῆς 31]6]32. Τ ο ι α ὑ τ η σ ὄ μ π τ υ ξ ι ς δ ὕ ν α τ α ι σ υ μ φ ῶ ν ω ς τ ῶ ἔ ν λ ὄ γ ω διὰ τ α γ μ α τ ι ν ἄ γ ῖ ν η α) διὰ τῆς ἄρσεως ἐκ τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν, β) διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας τῶν μετοχῶν καὶ γ) διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν μετοχῶν. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι διαθέσιμοι μετοχαὶ ἢ εἰς χεῖρας τῶν μετόχων ἢ τῆς ἐταιρείας δύναται ἢ σύμπτυξις τῶν κεφαλαίων νὰ γίνῃ μόνον διὰ τῆς ἄρσεως ἐκ τῆς κυκλοφορίας τῶν μετοχῶν αὐτῶν, ἢν ἄρσιν εἶχεν ἥδη διευκολύνει ἢ διὰ τοῦ ἀπὸ 13]9]31 διατάγματος γενομένη τροποποίησις τοῦ ἄρθρου 227 τοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος. Ἡ ἀπλοποιουμένη ἐλάττωσις τῶν κεφαλαίων παρέχει τὸ πλεονέκτημα, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται ἢ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 289 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου προβλεπομένη προηγουμένη κλήσις τῶν πιστωτῶν πρὸς ἀγγελίαν τῶν ἀπαιτήσεών των, μέτρον ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον διότι ἄλλως ἢ σύμπτυξις τῶν κεφαλαίων θὰ καθίστατο ἀδύνατος. Γὰ δικαιώματα ὅμως τῶν πιστωτῶν ὑπερασπίζεται ἢ διατάξις διότι τὰ ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ κεφαλαίου τῆς ἐταιρείας ἐλευθερούμενα ποσὰ δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶν μόνον πρὸς ἐξισοφάρισιν μειώσεως τῆς ἀξίας τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ πρὸς κάλυψιν ζημιῶν καὶ ὅτι διανομὴ κερδῶν μελλοντικῶν εἰς τοὺς μετόχους τότε

μόνον δύναται νὰ γίνῃ εἰάν ἐν τῷ μεταξὺ ἔχει δημιουργηθῆ ἀποθεματικὸν κεφάλαιον ἐκ 10 0/0 τοῦ νέου ἰδρυτικοῦ κεφαλαίου καὶ διότι διὰ τὸ διετές ἀπὸ τῆς συμπτύξεως τοῦ κεφαλαίου διάστημα διανομῆ κέρδους πλέον τῶν 6 0/0 τότε μόνον δύναται νὰ γίνῃ εἰάν ἐξασφαλισθῶσι προηγουμένως αἱ πιστωταὶ τῆς πρὸ τῆς συμπτύξεως ἐποχῆς.

Λιὰ τοῦ ἀπλοποιημένου τούτου μέτρου τῆς συμπτύξεως ἀποφεύγεται τὸ διὰ τὸ κῶρος καὶ τὴν καλὴν φήμην τῆς εταιρείας μειονέκτημα τῆς ἐπὶ ἔτη μεταφορᾶς ἐλλείμματος τοῦ ἰσολογισμοῦ ἢ τῆς δικαστικῆς ἀναγκαστικῆς συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 240 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ἐφ' ὅσον τὰ κεφάλαιά τῆς ἠλαττώθησαν πέραν τοῦ ἡμίσεος. Ἐξ ἀφ' ἑτέρου δὲ παρέχεται εἰς αὐτὴν ἡ εὐχέρεια τῆς διανομῆς κέρδους ἐφ' ὅσον βεβίαιως δὲν δεσμεύεται αὕτη ὡς ἄνω. Ἀπέναντι τοῦ πλεονεκτήματος τούτου δέον ὅμως νὰ ἀντιπαραταχθῆ τὸ μειονέκτημα, ὅτι κατὰ τὴν ἀπλοποιημένην αὐτὴν σύμπτυξιν τῶν κεφαλαίων πᾶν νέον κέρδος ὑπόκειται εἰς καταβολὴν φόρων καθαρᾶς προσόδου, φόρον ἐταιρειῶν καὶ κέρδους ἐξ ἐπιτηδεύματος ἐνῶ εἰάν αἱ ζημίαι ἀναγραφῶσι εἰς τοὺς ἰσολογισμοὺς καὶ γίνῃ χρεωλυτικὴ τῶν οὕτως εἰπεῖν ἀπόσβεσις ἐκ τῶν ἐκάστοτε κερδῶν, τὰ νέα ταῦτα κέρδη δὲν θὰ ὑπάγονται εἰς φορολογίαν. Ἀσφαλῶς δὲ μία τοιαύτη ὁδὸς προτιμᾶται ἐκ μέρους τῶν ἐταιρειῶν ἐκείνων, ὧν αἱ μετοχαὶ εὐρίσκονται εἰς ὠρισμένας χεῖρας καὶ ὅπου ὁ μεταφορὰ ζημιῶν εἰς τοὺς ἰσολογισμοὺς τῶν ἐπομένων ἐτῶν παραμένει ἄνευ σημασίας διὰ τὴν καλὴν φήμην των.

Ὅταν μετὰ τὸν μεταπολεμικὸν ἐκπλεσμὸν τοῦ χαρτίνου μάρκου ἐτέθη ἀναγκαστικῶς εἰς ἐφαρμογὴν τὸ διάταγμα τοῦ εἰς χρυσὸν ἰσολογισμοῦ προβλέφθη ἀντὶ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὀνομαστικοῦ κεφαλαίου τὸ ἄνοιγμα εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ ἰσολογισμοῦ ἐνὸς εἰδικοῦ λογαριασμοῦ «μειώσεως ἀξίας κεφαλαίων» (Kapitalentwertungskonto), ὅπερ ἔδει ἐντὸς τριετίας νὰ ἀποσβεσθῆ. Τοιοῦτον τι ἀνεμένετο καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ὑπὸ τὸν τύπον δημιουργίας «λ)σμοῦ κρίσεως», ὅστις ναὶ μὲν, ὅπως καὶ ὁ λογαριασμὸς μειώσεως ἀξίας κεφαλαίου, θὰ ὑπέκειτο εἰς φορολογίαν (τῶν ἐκάστοτε κερδῶν, ἅτινα θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς ἀπόσβεσίν των) θὰ παρεῖχε ὅμως τὴν εὐχέρειαν τῆς βαθμιαίας ἀποσβέσεώς του χωρὶς νὰ συμπτυχθῶσι τὰ κεφάλαια τῆς εταιρείας καὶ οὔτε νὰ μεταφέρωνται ζημίαι τοῦ ἰσολογισμοῦ.

Ἡ διὰ τὴν ἐξυγίανσιν πάντως ἀπαραίτητος σύμπτυξις τῶν κεφαλαίων τῶν ἐταιρειῶν ἐμπερικλείει ὅμως τὸν κίνδυνον τῆς ὑπερβολῆς κατὰ τὴν ἀποτίμησιν τοῦ ἐνεργητικοῦ γενομένην εἰς στιγμὰς κρίσεως ὁπότε δηλαδὴ, λαμβανομένου ὡς κριτηρίου τῆς ἄκρας χαμηλῆς τιμῆς καὶ ἀξίας τῶν ἐγκαταστάσεων κλπ., προσδιορίζεται μικρὸν ποσὸν ὡς ἀξία τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως ἣτοι γίνεσθαι ὑπὲρ τὸ δέον σύμπτυξις τῶν κεφαλαίων. Τοῦτο δὲ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὅχι μόνον τὴν ἀπογοήτευσιν τῶν μετόχων τῶν ἐταιρειῶν, οὔτινες ἄλλωστε ἐπανειλημμένως ἔχουσιν ὑποστῆ ζημίας καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐμπιστοσύνης των πρὸς τὰς εταιρείας καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντός των κατὰ τὰς μελλοντικὰς ἐκδόσεις τῶν μετοχῶν ἀλλὰ δημιουργεῖ τὸν κίν-

δυνον τῆς παρεκτροπῆς τῶν διοικήσεων τῶν ἐταιρειῶν ἀπὸ τὸ κύριον αὐτῶν ἔργον τῆς παραγωγῆς τρεπομένων πρὸς ἄλλας κατευθύνσεις, ὅπως τῆς οικονομικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ ἄλλων ὁμοιογενῶν ἢ τελείως ξένων ἐταιρειῶν κ.ο.κ. Λιότι ὅταν ἡ οικονομικὴ χωρητικότης ἀύξηθῃ, ὥστε τὰ ἐπιτυγχανόμενα μεγάλα κέρδη δὲν εὐρίζονται πλέον ἐν ἀναλογία πρὸς τὸ συμπυκνῶν κεφάλαιον τότε ἢ πρέπει νὰ διανμηθῶσι ὑψηλὰ μερίσματα ἢ νὰ μεταβληθῶσι λανθάνον ἀποθεματικὸν (Stille Reserve) Συνήθως ἀκολουθεῖται ἡ δεύτερα αὕτη ὁδὸς ὅπερ σημαίνει ἀπελευθέρωσιν κεφαλαίου ἔχοντος ἀνάγκην ἀπασχολήσεως. Τοιοῦτοτρόπως δημιουργεῖται ἡ πρᾶξις μιᾶς πολιτικῆς, ἣτις ἠκολούθηθῃ ἐν Γερμανίᾳ μετὰ τὴν σταθεροποίησιν τοῦ μάρκου καὶ ἣτις ἐπῆρξεν ἐν τῶν σοβαρωτέρων αἰτίων τῆς κρίσεως τοῦ 1931 δηλαδή τοῦ ἐκτροχιασμοῦ τῶν διοικήσεων τῶν ἐταιρειῶν ἐκ τῆς γραμμῆς τῶν κυρίων τῶν ἐργασιῶν καὶ τῆς ἀναμιξεῶς των εἰς ἔργον ξένον ἢτοι προκαλεῖ τὴν ἐσφαλμένην κατεύθυνσιν τοῦ κεφαλαίου (Kapital-Feheleitung) τὴν μὴ κατὰ τὸν πλέον παραγωγικὸν τρόπον χρησιμοποίησιν τούτων, τὴν ἀχρηστευσίαν των.

Βεβαίως μία εὐρέως ὀρίζοντος καὶ σοφῆ διοίκησις μιᾶς ἐπιχειρήσεως δέον νὰ φροντίξῃ διὰ τὴν δημιουργίαν τοιούτου εἶδους ἀποθεματικοῦ, ἵνα ἀνταποκρίνεται αὕτη εἰς τὰς ἀνάγκας τὰς δημιουργουμένας εἰς ἐποχάς, ὅταν τὰ τακτικὰ κέρδη δὲν εἶναι μεγάλα, ἐνῶ τὰ ἐτήσια μερίσματα δέον νὰ παραμένουν σταθερὰ ἵνα μὴ ζημιούται ἡ φήμη τῆς ἐπιχειρήσεως. "Ὅτι δὲ καὶ ὁ γερμανὸς νομοθέτης ὑπεστήριξε τὸν σχηματισμὸν τοιούτου λανθάνοντος ἀποθεματικοῦ ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς προσβολῆς ἀποφίσεως περὶ μεγάλων ἀποσβέσεων καὶ ἀποθεματικῶν ἵνα ἐξασηθῇ δέον νὰ ἔχη ὡς βῆσιν τὸ 1)20 τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου.

Μεγαλειτέρους ἔτι κινδύνους τῆς δημιουργίας λανθάνοντος ἀποθεματικοῦ ἐμπερικλείει ὅμως ἡ ἀποτίμησις τοῦ ἐνεργητικοῦ εἰς ἀξίαν μεγαλυτέραν ἐκείνης, ἣν πράγματι ἔχει καὶ δημιουργίαν τοιοῦτοτρόπως, οὕτως εἰπεῖν λανθάνοντος παθητικοῦ. Λιότι ἐνῶ εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ὠφλεῖται ἐν γένει ἐκ μιᾶς τοιαύτης ἰσολογιστικῆς πολιτικῆς ἢ ἐταιρεία χωρὶς νὰ ζημιούνηται οἱ πιστωταί, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ὑψηλῆς ἀποτιμήσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ πέραν τῆς πραγματικῆς του ἀξίας, ἐπέρχεται αὐτοῖς ζημία, δι' ὃ καὶ τὸ άρθρον 267, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 19)9)31, κανονίζει τὰ τῆς ἀποτιμήσεως ἵνα προστατηθῶσι τὰ δικαιώματα τοῦ κοινῆ καὶ τῶν πιστωτῶν. Εἰδικῶς τὰ χρεώγραφα καὶ ἄλλα περιουσιακὰ στοιχεῖα, ἅτινα δὲν εἶναι προωρισμένα νὰ χρησιμοποιηθῶσι τακτικῶς ἐν τῇ ἐπιχειρήσει ἀποτιμῶνται μὲ τὴν ἀξίαν τῆς ἀγορᾶς των ἢ τοῦ κόστους των, ὅταν δὲ ἡ χρηματιστικὴ ἢ ἀγοραία αὐτῶν ἀξία εἶναι μικρότερα τῆς πρώτης μὲ τὴν ἀξίαν ταύτην. Ἐὰν δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ τιμὴ ἀγοραία τότε ἐκτιμῶνται μὲ τὴν ἀξίαν,

ἦν δύναται νὰ ἔχωσι νὰ στοιχεῖα ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἰσολογισμοῦ. Συμμετοχαὶ εἰς ἄλλας ἑταιρείας (μετοχαὶ μιᾶς ἑταιρείας ὧν ἡ ὀνομαστικὴ ἀξία ὑπερβίνει τὸ 1)† τοῦ ἰδρυτικοῦ κεφαλαίου θεωρεῖται ὡς συμμετοχὴ) ἀναγράφονται χωριστὰ καὶ ἀποτιμῶνται ἐπίσης μὲ τὴν ἀξίαν των κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἰσολογισμοῦ. Ἐνεκα ὅμως τῆς κρίσεως καὶ τῆς μεγάλης πτώσεως ὅλων τῶν ἀξιῶν ὡς καὶ τῶν μεγάλων ζημιῶν διαφόρων ἑταιρειῶν δὲν ἦτα δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τούτων, δι' ἣν εἶχεν ἀναβληθῆ ἡ ἰσχὺς των ἐπὶ τι διάστημα. Τὸ ἀπὸ 22)12)31 διὰ τὰ γμα ἀφορῶν ἐκτελεστικὰς διατάξεις τοῦ διατάγματος περὶ τροποποιήσεως τοῦ δικαίου τῶν ἀνωτέριων ἑταιρειῶν ὡς καὶ ἐξαιρετικῶν διευκολύνσεων πρὸς σύνταξιν τοῦ ἰσολογισμοῦ λαμβάνει ἕπ' ὅψει τὰς παρατηρουμένας δυσκολίας καὶ τὸ γεγονός ὅτι κατόπιν τοῦ κλεισίματος τοῦ χρηματιστηρίου (ἀπὸ 21)9)31 μέχρι 24)2)32) δὲν ὑπάρχουν χρηματιστηριακαὶ τιμαὶ ὅπως ἐπίσης καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ μεγάλη πτώσις τῶν τιμῶν ὅλων τῶν περιουσιακῶν στοιχείων τῶν κινητικῶν κεφαλαίων ἀπαιτεῖ σημαντικὰς ἀποσβέσεις καὶ διὰ τοῦτο συνιστα τὴν δημιουργίαν ἐνὸς λ)σμοῦ ἀντιστοίχου πρὸς τὰς ζημίας τοῦ ἰσολογισμοῦ μὲ τὴν ὀνομασίαν κλ)σμός μειώσεως τῆς ἀξίας (Entwertungskonto), οὗτος ἡ ἀπόσβεσις δὲν νὰ πραγματοποιηθῆ ἐντὸς 5 ἐτῶν. Αἱ διευκολύνσεις ὅμως αὗται εἰσάγονται διὰ περιορισμένον μόνον χρόνον, δυνάμει δὲ τούτων χρεώγραφα ἑταιρειῶν τοῦ κινητικοῦ κεφαλαίου (μέχρι τῆς 30)6)1932 ἀκόμη καὶ πρῶται καὶ βοηθητικαὶ ἔλαι, ἐμπορεύματα, ἀπαιτήσεις) δύνανται νὰ ἀποτιμηθῶσι οὐχὶ μὲ τὴν τιμὴν τοῦ χρηματιστηρίου τῆς ἡμέρας τοῦ ἰσολογισμοῦ ἀλλὰ μὲ τὴν ὑπολογιζομένην μεταξὺ τῆς μέσης τιμῆς τοῦ Ἰουνίου 1931 καὶ τῆς μέσης τιμῆς τοῦ Σεπτεμβρίου 1932, ἢν μέσην τιμὴν θέλουν κανονίσει αἱ χρηματιστηριακοὶ ἀρχαί. Ἡ ἀποτίμησις πρὸς τὴν μέσην ταύτην τιμὴν δὲν θέλει βεβαίως ἰσχύσει προκειμένου περὶ χρεωγραφίων ἑταιρειῶν, περὶ ὧν ἔχουν περιέλθει ὠρισμένα γεγονότα εἰς τὴν δημοσιότητα, (αἴτησις συμβιβασμοῦ, πτώχευσις, σκανδαλώδης διοικήσις κλπ.). ὅποτε θὰ γίνηται μικροτέρα ἀποτίμησις.

Αἱ ἴδιαι μετοχαὶ μιᾶς ἑταιρείας θὰ ἀποτιμῶνται κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἂν τρόπον, ἐνῶ χρεώγραφα τοποθετήσεως, παραμένοντα τοῦτέστιν διαρκῶς εἰς τὸ χαρτοφιλίκιον μιᾶς ἑταιρείας, δὲν χρῆζουσιν ὠρισμένων διατάξεων ἀφοῦ συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 261 δύνανται ἀντὶ τῆς χρηματιστηριακῆς τιμῆς νὰ ἀποτιμῶνται μὲ τὴν τιμὴν ἀγορᾶς των μετ' ἀφαίρεσιν τυχόν ἀναγκαιῶν ἀποσβέσεων,

Ὁ πρὸς ἐξισοφάρισιν ζημιῶν τοῦ ἰσολογισμοῦ δημιουργοίμενος λ)σμός μειώσεως ἀξίας δύναται νὰ συμπεριλάβῃ μέχρι 3)† τῆς διαφορᾶς τῆς ἀποτιμῆσεως μεταξὺ τοῦ τελευταίου ἰσολογισμοῦ καὶ τοῦ νῦν. Ἐπίσης δὲ ὁ λ)σμός οὗτος δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ 30 ο)ο

τοῦ ἰδρυτικοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ κανονικοῦ διὰ τὴν κάλυψιν ζημιῶν διατιθεμένου ἀποθεματικοῦ. Ἀνώνυμοι εἰσφείαι δύνανται νὰ ἀποσβέσωσι τὸν λ)σμὸν αὐτὸν (πάντως ἐντὸς πενταετίας) χρησιμοποιοῦσαι, ἐὰν δὲν ὑπάρχουν κέρδη ἢ ἄλλα ἀποθεματικά καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπόμενον ἀποθεματικόν. Διανομὴ δὲ κερδῶν μέχρις ἀποσβέσεως τοῦ λογαριασμοῦ τούτου δὲν εἶναι ἐφικτή, τὰ δὲ πρὸς ἀπόσβεισιν χρησιμοποιούμενα ποσὰ δὲν φορολογοῦνται. Ὁ λ)σμός οὗτος τέλος δὲν θεωρεῖται ὡς ζημία τῆς εἰσφείας, δι' ἣ καὶ δὲν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ δηλώσῃ οὕτω τὴν ἀπώλειαν τοῦ 1)2 τοῦ ἰδρυτικοῦ τῆς κεφαλαίου ὡς τὸ ἄρθρον 240 τοῦ ἐμπορικοῦ κώδικος ὁρίζει.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ διατάγματος τῆς 22]12]31 τίθενται εἰς ἐφαρμογὴν αἱ διατάξεις περὶ ἰσολογισμοῦ καὶ ἀποτιμῆσεως τοῦ ἀπὸ 19]9]31 διατάγματος καὶ δὴ διὰ τοὺς ἀπὸ 31]12]31 ἰσολογισμούς, ἐνῶν αἱ διατάξεις περὶ συντάξεως τοῦ ἰσολογισμοῦ καὶ τοῦ λ)σμοῦ κερδῶν καὶ ζημιῶν ὡς καὶ τοῦ ὑποχρεωτικοῦ ἐλέγχου τοῦ ἀπὸ 19]9]31 διατάγματος τίθενται εἰς ἐφαρμογὴν μόνον διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις, ὧν τὰ λογιστικά ἔτη ἄρχονται μετὰ τὴν 30]9]31. Εἰς τὸν ὑποχρεωτικὸν ἔλεγχον ὑπήχθησαν κατ' ἀρχὰς μόνον αἱ ἀνώνυμοι εἰσφείαι αἱ ἔχουσαι ἰδρυτικά κεφάλαια ἄνω τῶν 3 ἑκ. μάρκων. Ἐὰν δύο μῆνας πρὸ τοῦ πέρατος τοῦ πρώτου λογιστικοῦ ἔτους δὲν ἐξελέγησαν ἑκ μέρους τῆς γενικῆς συνελεύσεως οἰκονομικοὶ ἐλεγκταὶ τότε ὑποχρεοῦται τὸ διοικητικὸν συμβούλιον νὰ ζητήσῃ τὸν διορισμὸν τοιούτων ἑκ μέρους τῶν δικαστηρίων. Ἐν ἰδικῇ τέλος συμβάσει μετὰ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Reich καὶ τῆς τῶν ἄλλων γερμανικῶν κρατῶν κανονίζονται περὶ τῶν ἐλεγκτῶν.

Τὸ τέταρτον ἀναγκαστικὸν διάταγμα τῆς 8]12]31 περιλαμβάνει τὰς σπουδαίας διατάξεις περὶ μειώσεως τῶν τιμῶν καὶ ἡμερομισθίων ὡς καὶ τῶν τόκων καὶ ἐνοικίων, ἄλλα οἰκονομικά καὶ φορολογικά μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ ἰσοζυγίου τοῦ προϋπολογισμοῦ ὡς καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἡσυχίας τοῦ τόπου, κανονίζει τέλος ὠρισμένα οἰκονομικά ζητήματα (ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις) ὡς καὶ ζητήματα κοινωνικῆς προνοίας καὶ ἀσφαλειῶν.

Καὶ ἐν πρώτοις μετὰ τὴν ἀπειλὴν ἀκυρώσεως αὐτῶν ἐλαττοῦνται ἀπὸ τῆς 1]1]32 ἀπασαί αἱ δι' ὀμαδικῶν συμβάσεων δεσμευμέναι τιμαὶ (Kartellpreise) κατὰ 10 ο)ο καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς κατὰ τὴν 1]6]31 ἰσχυούσας τιμὰς. Δεσμευμένοι τιμαὶ θεωροῦνται αἱ διὰ συμβάσεων ἢ ἀποφάσεων τῶν Καρτέλ ὀρισθεῖσαι τιμαὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ ἀνθρακος, τῆς κατεργασίας τοῦ σιδήρου, τῶν μετάλλων, τῆς οἰκοδομικῆς, χημικῆς, κεραμικῆς καὶ ὑφαντουργικῆς βιομηχανίας ὡς καὶ αὐτῆς τῆς ὑέλου, τοῦ χάρτου καὶ τῶν χημικῶν λιπασμάτων. Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ διάταξις αὕτη ἀποδεικνύεται ἑκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐτησία κυκλοφορία τῆς ἑκ μέρους τῶν καρτέλ δεσμευμένης παραγωγῆς ἀνέρχεται εἰς

15 δισεκτομ. μάρκα, εἰς τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ ὁ δισεκατομ. μάρκα τοῦ ἐμπορίου. Πόσον δὲ ἡ ἐπιτακτικὴ ἦτο ἡ ἀνάγκη τῆς ἐλαττώσεως τῶν τιμῶν, αἵτινες μονοπωλιακῶς ἐκανονίζοντο παρὰ τῶν καρτέλ ἐμφαίνεται ἔκ τινος ὑπολογισμοῦ (Dessauer) ὅτι ἀπὸ τοῦ 1926 μέχρι τοῦ Λεκεμβρίου 1930 αἱ μὲν ἐλεύθεραι τιμαὶ τῶν προϊόντων ἠλαττώθησαν κατὰ 32 ο)ο, χάρις εἰς τὸν συναγωνισμόν, σὶ δεσμευμέναι δ' ὁμαδικῶν συμβάσεων κλπ. τιμαὶ ἠλαττώθησαν μόνον κατὰ 3 ο)ο. Διὰ τῆς διατηρήσεως τῶν τιμῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς ὑψηλὰ ἐπίπεδα ἦτο μόνον δυνατὴ ἡ εἰς μικρὰς τιμὰς ἐξαγωγή τῶν γερμανικῶν προϊόντων κατὰ τρόπον ὥστε κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐπωλεῖτο εἰς Ἀμβέρσαν γερμανικὸς σίδηρος εἰς ράβδους μὲ 60 μάρκα τὸν τόννον, ἐνῶ εἰς τὴν πηγὴν τῆς παραγωγῆς του (Ruhr) 128 μάρκα.

Ὅμοιως ἐλαττοῦνται αἱ τιμαὶ τῶν ἐμπορευμάτων τῶν πωλουμένων μὲ ὄρισμένον σῆμα (μάρκαν). Καὶ εἰς τὰς δύο δὲ περιπτώσεις δύναται ὁ ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας νὰ ζητήσῃ καὶ περαιτέρω εἰς ἐλάττωσιν δι' ὄρισμένα ἐμπορεύματα ἢ κατηγορίας τοιούτων ἢ καὶ δι' ὑπηρεσίας ἐξ ἐπαγγέλματος. Εἰδικὴ πρόνοια λαμβάνεται διὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ ἀνθρακος πρὸς ἀποφυγὴν τυχόν ἀποκλεισμοῦ ἐμπόρων λιανικῆς πωλήσεως ἐκ μέρους τῶν προμηθειῶν των, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὑποβιβιάσωσιν οὔτοι τὰς ἐκ μέρους τῶν καρτέλ ὑποβιβασθείσας τιμὰς.

Ἡ ἐπίβλεψις τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων αὐτῶν, ἵνα ἀποφευχθῇ ἡ τυχόν μετέπειτα ἀύξησις τῶν τιμῶν ἢ ἡ δέσμευσις μέχρι τοῦδε ἐλευθέρων τοιούτων ἀνατίθεται εἰς τὸν ὑπουργὸν τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, διωρίσθη δὲ κυβερνητικὸς ἐπίτροπος μὲ εὐρείαν ἐξουσιοδότησιν, ἐξικνουμένην μάλιστα εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις μέχρι τῆς δικταγῆς κλεισίματος καταστημάτων μὴ συμμορφουμένων πρὸς τὰς διαταγὰς των, πρὸς ἀποφυγὴν αὐξήσεως τῶν τιμῶν εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης.

Ὁ τόκος δι' ὅλας τὰς ὁμολογίας καὶ ὑποθήκας ἐλαττοῦται ἀμέσως ἀπὸ 8 εἰς 6 ο)ο. Προκειμένου περὶ τόκου ἄνω τῶν 8 ο)ο τότε ἐλαττοῦται τὸ ἐπιπλέον μὲ ἀναλογία 8 πρὸς 6. Ἐὰν ὁ τόκος ἀνέρχεται πλέον τῶν 12 ο)ο τότε ἡ μείωσις γίνεται ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς 8 μὲ 4.

Καταγγελία δανείων ἐπὶ ὑποθήκῃ ὧν ὁ τόκος ἠλαττώθη δὲν δύναται νὰ γίνῃ πρὸ τῆς 31]12]33.

Ἐλάττωσις τῶν τραπεζιτικῶν τόκων γίνεται κατόπιν συνεννοήσεως τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου τῶν Τραπεζῶν μετὰ τῶν τραπεζιτικῶν ἰδρυμάτων ἄλλως δι' ἐπισήμων διατάξεων τοῦ Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου (τὴν 13]1]32 ἐκλείσθη πράγματι τοιαύτη συμφωνία ὅλων τῶν τραπεζιτικῶν ἰδρυμάτων). Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τραπεζικὰ ἰδρύματα δεχόμενα καταθέσεις ἢ ἀναλαμβάνοντα τὴν διαχείρισιν χρημάτων δὲν ἤθελον συμμορφωθῆν πρὸς τὰ ἀποφασισθησόμενα χάνουν τὰ ταυῦτα των δικαιώ-

ματα, Ἐλαττοῦνται τὰ σιδηροδρομικὰ κόμιστρα μέχρι 300 ἑκατομμυρίων μάρκων ἑτησίως ἀπὸ τῆς 16]12]31 ὅπως ἐπίσης ἐλαττοῦνται τὰ κόμιστρα τοῦ ἄνθρακος καὶ τὰ τέλη τῆς ναυτιλίας.

Ἴνα καταστῇ δυνατὴ ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐλάττωσις τῶν ἐνοικίων κατὰ 10 ο]ο ἀπὸ 1]1]32 εἶχεν ἤδη καθιερωθῆ διὰ τοῦ ἀναγκαστικοῦ διατάγματος ἢ κατὰ 20 ο]ο ἀπὸ 1]3]32 ἐλάττωσις εἰδικοῦ φόρου ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν, οὗ τὸ προῖόν εἶχε χρησιμοποιηθῆ κυρίως διὰ τὴν κατασκευὴν μικρῶν κατοικιῶν καὶ πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς κατοικίας ἐν Γερμανίᾳ, διὰ δὲ τοῦ 4ου ἀναγκαστικοῦ διατάγματος καθιεροῦται ἡ βαθμιαία ἐλάττωσις τοῦ φόρου τούτου καὶ δὴ κατὰ 25 ο]ο τῆς 1]4]35, 25 ο]ο ἀπὸ τῆς 1]4]37, τὸ δὲ 1]4]40 αἴρεται τελειωτικῶς.

Ἴνα ἐπιτευχθῇ ἐλάττωσις τῶν ἐν πολλοῖς λίαν ηἰξημένων ἐνοικίων διὰ τὰς νέας ἰδίως κατοικίας καὶ πέραν τῶν 10 ο]ο χορηγεῖται τὸ δικαίωμα λύσεως τῆς συμβάσεως ἐκ μέρους τοῦ ἐνοικιαστοῦ διὰ μίσθώσεως, αἵτινες ἐκλείσθησαν πρὸ τῆς 15 - 7 - 31. Λύσις τῶν συμβάσεων ἀποκλείεται, ἐὰν συμφωνήθῃ κατὰ τὸ 1931 ἐλάττωσις τοῦ ἐνοικίου κατὰ 20 ο]ο τοῦλάχιστον.

Κατόπιν τῶν ἐπαγγελλθεισῶν ἐλαττώσεων τῶν τιμῶν ὅλων τῶν εἰδῶν, ἐνοικίων, τόκων κλπ. ἐδικαιολογεῖτο καὶ ἡ διάταξις τοῦ αὐτοῦ διατάγματος, βάσει τῆς ὁποίας ἐλαττοῦνται οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια εἰς τὸ ἐπίπεδον, ὡς εἶχον καθιερωθῆ διὰ τῶν συλλογικῶν συμβάσεων (Tarife) τῆς 10 - 1 - 27. Ἐὰν ἡ διαφορὰ εἶνε μεγαλυτέρα τῶν 10 ο]ο, τότε ἐλαττοῦνται οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια κατὰ 10 ο]ο ἐὰν δὲ δὲν ἐγένετο ἐλάττωσις ἀπὸ τῆς 1 - 7 - 31 τότε κατὰ 15 ο]ο. Διὰ τὴν καλυτέραν πραγματοποίησιν τῶν διατάξεων αὐτῶν λύονται ἅπασαι αἰδομαδικαὶ συμβάσεις μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν ἀπὸ τῆς 30 - 4 - 32, ἵνα γίνουν νέαι τοιαῦται, ἐπὶ τῆς ὡς ἄνω βάσεως. Οἱ μισθοὶ τῶν δημοσίων ὑπολλήλων ὡς καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῶν δημοσίων ἰδρυμάτων ἐλαττοῦνται κατὰ 9 ο]ο, ἐνῶ τὰ ἡμερομίσθια τῶν ἐργατῶν τῶν ἐργαζομένων εἰς τὸ κράτος ἢ κρατικὰ ἰδρύματα ἐλαττοῦνται κατὰ 10 ο]ο ἐπίσης.

Ἐνδιαφέρουσα εἶνε ἡ τροποποίησις τῆς δικονομίας σχετικῶς μετὸν πλειστηριασμὸν ἀκινήτων. Ἡ κατακύρωσις δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἐφ' ὅσον ἡ προσφερομένη ἀνωτάτη τιμὴ εἶναι κάτω τῶν 70 ο]ο τῆς ἀξίας τῶν ἀκινήτων, τοῦτο δὲ ἵνα ἀποφευχθῇ ἢ εἰς χαμηλὰς τιμὰς πώλησις καὶ ζημίαι τῶν ὀφειλετῶν. Ἐν περιπτώσει μάλιστα καθ' ἣν ὀφείλεται δὲν δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποχρεώσεις τῶν ἔνεκα τῆς ἐν γένει οἰκονομικῆς καταστάσεως (κρίσις) δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν διακοπὴν τῆς ἀναγκαστικῆς πλειστηριασεως δι' ἑξέμηνας.

Προκειμένου περὶ γεωργικῶν κτημάτων

διακόπτεται ὁ πλειστηριασμός διὰ τὸ χρονικὸν διάστημα μέχρι τῆς ἐσοδείας, ἐφ' ὅσον ἐγγυᾶται ὁ ὀφειλέτης, ὅτι θέλει αὐτὸς ἀναλάβει τὴν συγκομιδὴν τῆς ἐσοδείας, ἐνῶ ἐξ ἀντιθέτου διὰ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἤθελε διακινδυνευθῆ αὐτῆ.

Ἐν περιπτώσει κατασχέσεως κινητῶν γεωργικῆς ἐπιχειρήσεως, λόγῳ χρέους δέον νὰ ἀρθῇ αὕτη, ἐὰν ἡ ἀρμοδία διοικητικὴ ἀρχὴ πιστοποιήσῃ, ὅτι διὰ τῆς ἀναγκαστικῆς κατασχέσεως ἀφαιροῦνται ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως μέσα ἀπαραίτητα διὰ τὴν τακτικὴν λειτουργίαν ταύτης μέχρι τῆς ἐσοδείας 1932 καὶ ἂν ὁ ὀφειλέτης δίδει τὴν ἐγγύησιν ὅτι θέλει χρησιμοποιήσῃ τὸ προῖον ἐκ τῆς διαθέσεως τῶν κινητῶν αὐτῶν διὰ τὴν τακτικὴν λειτουργίαν τῆς ἐπιχειρήσεως, τοῦ δικαστηρίου δικαιουμένου νὰ διορίσῃ ἐλεγκτὴν τοῦ ὀφειλέτου ὡς πρὸς τὰ ἄνω καὶ μέχρι τέλους τῆς ἐσοδείας.

Ἐνδιαφέροντα εἶναι ἐπίσης ἡ φορολογικὴ διευκόλυνσις, ἣ τις γίνεται εἰς τὰς ἀνω νόμους ἐταιρείας ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς κατατμήσεως αὐτῶν καὶ δημιουργίας νέων τοιοῦτων μικροτέρων ἐπιχειρήσεων. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ μήτηρ ἐταιρεία ἰδρύσῃ νέαν ἐταιρείαν ἀναλαμβάνουσαν τὸ ἀποχωριζόμενον τμήμα ἐλαττοῦται ὁ ἐπὶ τῶν ἐταιρειῶν φόρος εἰς 10% ἐὰν ὡς ἀποζημίωσις διὰ τὴν μεταβίβασιν τῆς ἐπιχειρήσεως δοθῶν εἰς τὴν μητέρα ἐταιρείαν μετοχαὶ τῆς νέας τοιαύτης. Ἐὰν μεταβιβισθῶν εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἀκίνητα ἐλαττοῦται ὁ σχετικὸς φόρος εἰς 10% κ.ο.κ. Ἐὰν δὲν δοθῶν μετοχαὶ ὡς ἀποζημίωσις τότε ἐλαττοῦνται οἱ φόροι εἰς 10% ἐπὶ τῶν καταβολῶν εἰς τὰ ἰδρυτικὰ κεφάλαια τῆς νέας ἐταιρείας.

Ἐὰν τὸ χωριζόμενον τμήμα πωληθῇ εἰς ἰδιώτην ἔμπορον ἢ ὁμόρρυθμον ἔμπορικὴν ἐταιρείαν τότε ἐλαττοῦνται οἱ φόροι εἰς 1)20% μόνον.

Ὅμοίως φορολογικὰ εὐεργετήματα χορηγοῦνται εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς διαλύσεως ὀλοκλήρου τῆς περιουσίας μιᾶς ἐταιρείας καὶ διανομῆς τῶν κεφαλαίων εἰς τοὺς συνεταίρους.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ διατάγματος τῆς 8 - 12 - 31 ἀξάνεται ὁ φόρος κύκλου ἐργασιῶν εἰς 2 καὶ 2.50% (ἐξαίρουμένων τοῦ ἄρτου, σιτηρῶν, ἀλεύρου καὶ εἰδῶν ἀρτοποιίας) καὶ τροποποιεῖται προσαρμοζόμενον τοῦ φόρου τούτου πρὸς τὸ αὐστριακὸν σύστημα. Καθιεροῦται ἡ καταβολὴ 250% φόρου περιουσίας δι' ἐκείνους, οἳ τινες μετ' ἡμέρας μετὰ τὴν 31 - 3 - 31 καὶ ἐφ' ὅσον ἡ φορολογητέα περιουσία των κατὰ τὴν 1 - 1 - 28 ἢ 1 - 1 - 31 ὑπερέβαινε τὰ 200.000 μάρκα, προστιθεμένης πρὸς ὑπολογισμὸν τῆς περικοπῆς των τυχόν μερίδος των εἰς ὁμόρρυθμον ἢ ἑτερόρρυθμον ἐταιρείαν.

Ἀπαλλάσσεται τῆς φορολογίας ὅταν ὁ φορολογούμενος ἐν τὸς διμήνου ἀποδείξῃ εἰς τὴν ἐφορείαν ὅτι ἐπαλινόστησε. Ἐν περιπτώσει μὴ καταβολῆς τοῦ φόρου

τιμωρείται διὰ φυλακίσεως οὐχὶ κάτω τῶν 3 μηνῶν καὶ ἀπεριορίστου ὅσον ἀφορᾷ τὸ ποσὸν προσίμου, ἐκδιδόμενου εἰδικοῦ φορολογικοῦ ἐντίλματος συλλήψεως, τῆς δὲ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ περιουσίας του κατασχομένης Ἡ τε πρῆξις τῆς συλλήψεως καὶ τῆς κατασχέσεως τῆς περιουσίας δημοσιεύονται ἐκ μέρους τῆς ἐφορείας, τῆς δημοσιεύσεως ταύτης ἐχούσης τοιοῦτον κύρος, ὥστε καταβολὴ ποσοῦ εἰς τὸν φορολογητὴν δὲν ἐλευθερώνει τὸν καταβάλλοντα ἀπέναντι τοῦ κράτους, ἐκτὸς ἐὰν ἐνεργεῖ ἐν καλῇ πίστει.

Εἰσάγεται τέλος φορολογία ἐπὶ τῶν χρηματιστηριακῶν πράξεων ἐν περιπτώσει καθ' ἣν προμήθεια, ἀγορῆς καὶ πωλήσεως ἰσοφιορίζονται, τοῦ φόρου ἐλαττωμένου εἰς τὸ ἕμισυ ἐὰν ἐχρησιμοποιήθῃ χρηματιστηριακὸς μεσίτης.

Εἰς τὸν νόμον περὶ χρηματιστηρίων τοῦ 1908 τὸ 4ον ἀναγκαστικὸν διατάγμα ἔφερε καὶ τὴν ἔνεκα τῶν γεννηθέντων σκανδάλων (ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ ἐσωτερικῷ) ἐπιβαλλομένην τροποποίησιν ὅτι ἡ ποινικὴ δίωξις τῶν ὑπευθύνων διὰ τὴν σύνταξιν τῶν καταστατικῶν (Prospekte) πρὸς εἰσαγωγὴν μετοχῶν εἰς τὸ χρηματιστήριον δὲν εἶναι πλέον βραχείας προθεσμίας, ὡς ὥριζε ὁ περὶ τύπου νόμος τοῦ 1874 μέχρι σήμερον ἀλλὰ παραγράφεται μολὶς μετὰ πενταετίαν.

Ὁὐχὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος εἶναι τέλος τὸ μέτρον τῆς Κυβερνήσεως ἐρχομένης ἀρωγοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Reich, ἵνα προστατευθῶσι οἱ γεωργικοὶ κατὰ τὸ πλεῖστον πληθυσμοὶ των πρὸ τῆς οικονομικῆς καταστροφῆς, ὅποτε καὶ ὁ γεωργικὸς ἀνεφοδιασμὸς τῆς χώρας θὰ ἐκινδύνευε καὶ αἱ κατακτητικαὶ βλέψεις τῶν γειτόνων τῆς χώρας θὰ εὐρίσκον ἔδαφος ὄριμον. Ἡ κεντρικὴ γραμμὴ τοῦ ἀπὸ 31)3)31 σχετικοῦ διατάγματος εἶναι ἡ οἰκονομικὴ ἀνακούφισις διὰ τῆς χορηγήσεως δανείων πρὸς ἐξόφλησιν ἄλλων βαρυντέρων χρεῶν εἰς τοὺς γεωργοὺς ἐκείνους, ὧν τὰ κτήματα εἶναι βιβαρυσμένο διὰ μεγάλων χρεῶν καὶ εὐρίσκονται ὡς ἐκ τούτου ἐν κινδύνῳ, ἀλλὰ εἶναι εἰσέτι βιώσιμα καὶ τῶν ὁποίων οἱ ἰδιοκίτηται δίδουν ἐγγύησιν διὰ τὴν ἐπιτυχῆ συνέχειαν τῆς ἐπιχειρήσεως. Τὰ ὑπεργεικὰ μέτρα τῆς κυβερνήσεως, εἰρησίδω ἐν παρόδῳ, τίθενται εἰς ἐφαρμογὴν ἐφ' ὅσον ἐν τοῖς γεωργικοῖς αὐτοῖς κτήμασι χρησιμοποιοῦνται ἀνεξαιρέτως γερμανοὶ ἐργάται. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον χορηγοῦνται πρῶτ' εἰδικῆς τραπεζῆς (Industriebank) καὶ ἐξ εἰδικῶν πόρων 500 ἑκατ. μάρκα, ἐνῶ τὸ κράτος ἀναλαμβάνει ἀνάλογον ἐγγύησιν ἀνερχομένην ἐν συνόλῳ εἰς 850 ἑκατομμύρια μάρκα ἔναντι τῆς τραπεζῆς ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅτι ἡ ἐγγύησις τοῦ Κράτους δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ 1)4 τοῦ χορηβουμένου δανείου πρὸς ἐξόφλησιν ἄλλου βαρυντέρου (Entschuttdungsdarlehen). Οἱ ὀφειλέται καταβάλλομεν κατὰ τὰ 5 πρῶτα ἔτη 4.1)2 καὶ κατόπιν 5.1)2 ο)ο διὰ τοκοχρεωλύσιον τῶν χορηγομένων δανείων, ὧν ἡ τελικὴ ἀπόσβεσις συντελεῖται ἐντὸς 33 ἐτῶν, ἀναλαμβάνουσι ὅμως συγχρόνως ἀλλη-

λέγγυον εὐθύνην ἀνερχομένην εἰς 10 ο) τοῦ ληφθέντος δανείου διὰ τυχόν μὴ ἐπιστροφὴν τοῦ κεφαλαίου, τῶν τόκων κλπ. ἐκ μέρους ἄλλων ὀφειλετῶν.

Παράλληλως πρὸς τὸ ἄνω μέτρον τῆς οἰκονομικῆς ἀρωγῆς π ρ ο β λ έ π ε ι ε ἰ δ ι κ ὸ ν δ ι ά τ α γ μ α τ ῆ ς 17)11)31 (καὶ τὸ ἐκτελεστικὸν τούτου τῆς 5)12)31) τ ῆ ν ε ἰ σ α γ ω γ ῆ ν ἔ ν ὸ ς ὠ ρ ι σ μ ἔ ν ο υ τ ῦ π ο υ δ ι κ α ι ο σ τ α σ ῖ ο υ δ ι ά τ ά ς ἔ ν λ ὄ γ ω ἄ ν α τ ο λ ι κ ά ς ἑ π α ρ χ ί α ς (Sicherungsverfahren) βάσει τοῦ ὁποῦ ἀπαγορεύεται ἡ ἀναγκαστικὴ κατάρχεσις τῶν παρακολουθημάτων καὶ προϊόντων ἀπαραιτήτων εἰς τὰ γεωργικὰ κτήματα, προσωρινὰ μέτρα, κλπ. διὰ χρεὴ γεωργῶν ὅπως ἐπίσης ἡ ἐκποίησης ἐνεχυριασμένων ἀντικειμένων ἢ ἀπαιτήσεων, ἀναστέλλεται δὲ τυχόν ἀπόφαισις περὶ κηρύξεως εἰς πτώχευσιν ἢ ἐκκρεμῆς δικαστικὸς συμβιβασμός. Ἡ αἴτησις διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐν λόγῳ εἰεργετήματος γίνεται ἐκ μέρους τοῦ ἰδιοκτῆτου ἢ μισθωτοῦ γεωργικοῦ κτήματος, ὅστις δὲν δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ἰποχρεώσεις του πρὸς πληρωμὴν ἄνευ σοβαρᾶς ζημίας καὶ τοῦ κινδύνου τῆς συγκομιδῆς τῆς ἐπομένης ἐσοδείας. Γενομένης δεκτικῆς τῆς αἰτήσεως παρὰ τῆς ἄρμοδιαις διοικητικῆς ἀρχῆς ὀρίζεται εἰδικὸς ἐλεγκτῆς (Treuhaendler) ἄρμοδιος διὰ τὴν ἐπεράσπισιν τῶν συμφερόντων τῶν δανειστῶν καὶ ὅστις παρακολουθεῖ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν διευθύνοντα τὴν γεωργικὴν ἐπιχείρησιν καὶ δίδει τὴν ἄδειαν πρὸς ἀνάληψιν νέων τυχόν ὑποχρεώσεων ἢ πρὸς λήψιν ἄλλων ἀτοφάσεων σχετικῶν πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν.

Ἐν περιπτώσει ἀνεπαρκείας τοῦ διευθύνοντος τὸ κτήμα ἢ μὴ συμμορφώσεως αὐτοῦ πρὸς τὰς ὁδηγίας τοῦ ἐπισήμου τούτου ἐλεγκτοῦ τότε αἰτεῖται παρὰ τοῦ δικαστηρίου ὁ διορισμὸς ἀναγκαστικοῦ λεγομένου διοικητοῦ. Ἐκ τῶν ἐσόδων τῆς ἐπιχειρήσεως καταβάλλονται κατ' ὀρχῆς μισθοί, ἡμερομίσθια, κοινωνικαὶ ἀσφάλεια τὰ ἔξοδα μιᾶς ἀπλῆς συντηρήσεως τοῦ διευθύνοντος τὸ κτήμα μετὰ τῆς οἰκογενείας του κλπ. ἐκ τοῦ ὑπολοίπου δὲ καβάλλονται οἱ τόκοι καὶ τὰ χρεωλύσια τῶν χρεῶν τοῦ κτήματος κατὰ τὴν νομικὴν αὐτῶν σειρᾶν.

Πλεῖσταί ἄλλαι διατάξεις τοῦ ἐκτελεστικοῦ διατάγματος κανονίζουν λεπτομερῶς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ εἰεργετικοῦ τούτου μέτρου ἀγροτικῆς πολιτικῆς.

Τὴν 14)11)32 ἐδημοσιεύθησαν διατάγματα τῆς νέας κυβέρνησεως Φ. Πάπεν (συνεργαζομένοι μετὰ κομμάτων ἐκείνων, ἕτινα λυσοδῶς ἀντέδρασαν κατὰ τῆς πολιτικῆς τῶν διαταγμάτων τῆς κυβερνήσεως Brüning), ὧν τὸ σπουδαιότερον τὸ κοινωνιοπολιτικὸν ἀσχολεῖται κυρίως μὲ τὰς κοινωνικὰς ἀσφαλίσεις, (ἐλάττωσις τῶν ἐπιδομάτων τῶν ἀσφαλειῶν, ἀπλοποίησης τοῦ ὄλου συστήματος, ἐξείρεσις πόρων πρὸς κάλυψιν τοῦ ἐκ 500 ἑκατομ. μάρκων ἐλλείμματος τῶν ταμείων ἀσφαλειῶν διὰ τὸ ἔτος 1932) τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ ἰσοζυγίου τοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ τῆς αὐξήσεως ὠρισμένων φόρων. τὴν ἀπλοποίησιν τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς δικαστικῆς διοικήσεως κ. ο. κ.

Δὲν ἦτο δυνατόν ἐν τοῖς στενοῖς ὁρίοις τοῦ παρόντος νὰ ἐγίνετο ἄλλο τι εἰμὴ ταχεῖα ἐπισκόπησις ὠρισμένων τινῶν διατάξεων ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἀνογκαστικῶν μέτρων, ἃ ἔλαβεν ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς κρίσεως, ἣτις μὲ τὴν ὀξύτητα εἰσέβαλεν εἰς τὴν χώραν. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἐμπεριστατωμένη ἀνάλυσις τῶν διατάξεων τῶν ὀλίγων διαταγμάτων, ἅτινα εἰδικῶς ἐπραγματεύθημεν—πλεῖστα ἄλλα οὔτε κἂν ἀνεφέρθησαν—ἐκ τῆς ἔστω ἐπιπολαίας ὅμως αὐτῆς ἐξετάσεως συνίγεται, ὅτι ἡ βασικὴ γραμμὴ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν διαταγμάτων εἶναι ἡ αὔξησις τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἡ κατὰ τὸ δυνατόν ἐξασφάλισις τῆς γεωργικῆς αὐταρκειᾶς τοῦ τόπου καὶ ἡ ἐλάττωσις τῶν μισθῶν καὶ ἐν γένει τῶν παραγωγικῶν ἐξόδων τῆς βιομηχανίας, ἵνα αὕτη καταστῇ ἱκανὴ νὰ ἀναλάβῃ τὸν συναγωνισμόν εἰς τὰς ξένας ἀγοράς, ὅπου εὐθύς ὡς παρέλθῃ ἡ παγκόσμιος κρίσις καὶ αὐξηθῇ ἡ ἀγοραστικὴ δύναμις τῶν πληθυσμῶν θὰ δυνηθῇ ἡ Γερμανία μὲ τεχνικῶς προηγουμένην καὶ κατ' ὀρθολογιστικὸν τρόπον ὀργανωμένην βιομηχανίαν, ἥτοι μὲ ἠλαττωμένα παραγωγικὰ ἔξοδα νὰ ἐπικρατήσῃ παραγωγικονίζουσα μάλιστα προϊόντα ἄλλων βιομηχανικῶν χωρῶν ὀλιγώτερον τεχνικῶς προηγμένων ἢ μὲ πλεόν δυσμενεῖς ὄρους παραγωγῆς.

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἀντικειμενικοῦ τούτου σκοποῦ εἶχεν ἀνάγκη ἡ Γερμανία τῆς ἀπελευθερώσεώς της ἐκ τῶν ζυγῶν τῶν ἐπανορθώσεων—πρῶτον ὅπερ ἐν τῷ μεταξύ ἐπετεύχθη—καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ἰσοζυγίου τοῦ προϋπολογισμοῦ της, ἐπιβεβαρυμένου μὲ τὰ βόρη τῶν ἐπιδομάτων πρὸς τὰ 5.1)2 ἑκατομμύρια τῶν ἀνέργων, ὅπερ ἐπίσης ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον τῶν ὑπὸ μελέτην διαταγμάτων.

Διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν βασικῶν αὐτῶν σκοπῶν ἐλήφθησαν ἐπικουρικῶς τὰ διάφορα ἄλλα μέτρα περὶ ὧν ἐγένετο μνεῖα, ὅπως π.χ. ἡ διόρθωσις τῶν σφαλμάτων ἐκ τῆς ὑπερδιοργανώσεως τῆς βιομηχανίας, ἡ ὑποβοήθησις πρὸς χαλιάρωσιν τῶν πολλάκις λίαν περιπλεγμένων οἰκονομικῶν συνδέσμων τῆς βιομηχανίας, ἵνα καταστῇ εὐκολωτέρα ἡ διοίκησις τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ ὁ ἐκ τῶν ἔξωθεν ἔλεγχος, αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἐλέγχου τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, ὅπως καὶ τῶν τραπεζῶν ἵνα ἐπανέλθῃ ἡ πίστις τοῦ κοινοῦ ἐπὶ τὰς μέχρι τῆς κρίσεως ὡς ἀλανθῶστους θεωρουμένας διοικήσεις τῶν γιγαντιαίων ἢ τῶν ἄλλων μεγάλων ἐπιχειρήσεων καὶ παραμεινῇ οὕτω ἀνοικτὴ ἡ ἀγορὰ τῶν κεφαλαίων καὶ τοῦ χρήματος εἰς τὸ μέλλον, ὅταν τὰ περισσεύματα ἐκ τοῦ ἐτησίως δημιουργουμένου κεφαλαίου τῆς γερμανικῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας θὰ δύνανται νὰ στραφοῦν καὶ πάλιν πρὸς οἰκονομικὴν ὑποστήριξιν τῆς βιομηχανίας καὶ ἵνα καταστῇ αὕτη ἀνεξάρτητος πάσης ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀρωγῆς.

Περίξ τῆς κεντρικῆς αὐτῆς γραμμῆς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ὡς ἀνωτέρω διεγράφη, ἐλήφθησαν πλεῖστα ἄλλα μέτρα διὰ τῶν διαφόρων δια-

ταγμάτων, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ ὑπαχθῶσι ὅμως ὑπὸ ὄρισμένον σύστημα, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε ὑπῆρξαν μόνον ὄπλα πρὸς καταλολέμησιν τῶν ἀμέσων συμπτωμάτων τῆς κρίσεως (κλείσιμον τραπεζῶν καὶ χρηματιστηρίου, ἐγγυήσεις τοῦ κράτους πρὸς τοὺς καταθέτας κ.ο.κ.), ἀντλία πρὸς ἀπόσβεσιν τοῦ εἰς πολλὰ σημεῖα τοῦ οἰκονομικοῦ σώματος ἐκραγέντος πυρός. Καὶ τὰ μέτρα ταῦτα ἔσχον ἀσφαλῶς ἐπιτυχίαν ἀφ' οἷς κατωρθώθη ὁ ἐντιοπισμὸς τοῦ πυρός, ὅστις ἠπείλει καὶ τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἐπόστασιν τῆς χώρας.

Ἰούλιος 1932
